

ଦାଦାଜୀ ଶ୍ରୀ ବୈଷ୍ଣବଚରଣ ଦାସ

ମୁଗବନ୍ଧ

ନନ୍ଦ-ହୃଦୟାନନ୍ଦ ବ୍ରଜକୁଳଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଲଳାକୁ ଯଥା ତଥା ସର୍ବ ସାଧାରଣରେ ପ୍ରସ୍ତର କରିବା ମହାକଠିନ ବ୍ୟାପାର । କୃଷ୍ଣ ବୋଲି ଯେଉଁ ଜଣକ, ସେ ସହଜ ଜଣେ ନୁହେଁ—ଗୋଟିଏ କାଳିଆନାଗ, ଏ କାଳିଆ ନାଗ ଏମିତି ସେମିତି ନାଗ ନୁହେଁ, ସେ ବି କାଳିନ୍ଦୀ ହୃଦରେ ପଶି ମହାଦୁଷ୍ଟ ମହାବିଷଧର କାଳୀୟ ନାଗର ମହାଗର୍ବକୁ ଦଳଦେଇ ମହାଅନନ୍ଦରେ ମହାନୃତ୍ୟ କରି ଗୋପ ଗୋପୀମାନଙ୍କ, ମହାସଙ୍କଟରୁ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ଏ ସେହି କାଳିଆନାଗଟି ! ସାବଧାନ ! ଏ ସାପକୁ ସେ ଖୋଲାଭର, ସେ ଜଣେ ଭଲ (ଜା ଜଳକ) ସାପୁଆକେଲା ଦେବା ଦରକାର । ଏ ନାଗ କେବଳ ହୃଦୟ ପେଡ଼ରେ ରହି ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ଖେଳ ଖେଳେ । ଏଥିକି ଗଦ, ପଦ, ଗାରତା ଥିଲା ଧୂଳି ମଧ୍ୟ ଲେଉଟା, (ମଦ—ଭୂଲସୀମାଳା, ଭଲକ; ପଦ—କୃଷ୍ଣ ମନ୍ତ୍ର; ଧୂଳି—ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ ପଦରଜ, ଗାରତୀ—କାମମନ୍ତ୍ର) ସାପୁଆମାନେ ଡ଼ମ୍ବରୁ ନାଗେଶ୍ଵର ବଜାଇ ସାପକୁ ହୁଙ୍କାରୁ ବା ଗାତରୁ ବାହାର କରିବା ନିଜ ପେଡ଼ିରେ ରଖନ୍ତି, ଭକ୍ତଗୁଣ ସାପୁଆ ଖୋଳ କରିଦାନ ସ୍ଵରୂପ ଡ଼ମ୍ବରୁ ନାଗେଶ୍ଵର ବଜାଇ ନାମ ସଙ୍ଗୀତୀନ ସ୍ଵରୂପ ପଦ୍ମଦେବୀ ଗାଇବା ମାତ୍ରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଧାତ୍ କାଳିଆନାଗ ତା’ର ନାଗୁଣୀ ସହିତ ବୁଲାଇବା ନିତ୍ୟସ୍ଥଳ ହୁଙ୍କାରୁ ଅନନ୍ଦରେ ପଟା ଟେକ ଖେଳ ଖେଳ ଅର୍ପଣ ସାପୁଆ ପାଖେ ପହଞ୍ଚି ଯାଏ, ଭଲ ସାପୁଆର ଦମ୍ବ ସାହାସ ଗୁଣ, ନଚେତ୍ ଛବିଏ ସର୍ବର୍ଦ୍ଧ ନୋହିଲେ ଏ ନାଗ ପଥ କରି ଦମ୍ବିଦେବ । ଏଣୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଥିବୁ କି, ଯେଉଁମାନେ ବିଷ୍ଣୁ ମନ୍ତ୍ର ଜାଣି ନ ଥିବେ, ସେମାନେ ଏ ସାପ

ଗାତରେ ଦାତ ପୂର୍ଣ୍ଣରବେ ନାହିଁ; ତମା ଖେଳାଇବାକୁ ସାହସୀ ହେବେ ନାହିଁ । ପ୍ରଥମେ ହୃଦୟ ପେଡ଼ରୁ ଅଳଥ କାନ୍ଦି ସଫା କରିବେ । କୂଟ-କପଟ, ଅହଙ୍କାର, ଗର୍ବ, ହୁଂସା, କାମ; କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ ଏହିପରି ନାନା ଅଳଥ ଯୋଡ଼ି ପାଞ୍ଜି ପେଡ଼ିବ ପ୍ରେମ-ଜଳରେ ଧୋଇ ଭକ୍ତି ଜୋର ଲଗାଇ ଥିବେ । ନ ହେଲେ ଏ ସବୁମାନେ ସାପ ଦଂଶି ଖସି ଗଲିଯିବ । ପବନ ଭାବରେ ନ ରହିଲେ ଏ ସାପ ନିଶ୍ଚୟ ଦଂଶିବ ହିଁ ଦଂଶିବ ।

ଅଜ୍ଞାନ ରାସଲୀଳା ଅଭିନୟ କରିବାକୁ କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ସାହସୀ ହେଉଅଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏହି ଅପ୍ରକଟ ଲୀଳାକୁ ପ୍ରକଟ କରିବା ମହାଦୁଃସାଧ୍ୟ । ଏହା ଗୁଡ଼ମୁଖ୍ୟ ନୁହେଁ—ସେହି କାଳଥା ନାଗର ମହାଗରଳ । ଯୁଗଳ ମହାମନ୍ତରେ ଦାସିତ ହୋଇ ସଦଗୁରୁ ଉପଦେଶକ୍ରମେ ପ୍ରଧାନ ଗୁଣିଆ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଥିରେ ପଥକ ହୋଇ ପାରବେ ନାହିଁ । କେହି କେହି ଏହାକୁ ବାଜେ ଲୀଳା ଯାହା ବା ସୁଆଙ୍ଗପରି ଜ୍ଞାନ କରନ୍ତି, କେହି କେହି ବା ଅଟା ତମସାରେ ସର୍ବସ୍ବ, ଥିଏଟର ନ୍ୟାୟ ଏ ଅପ୍ରାକୃତ ଲୀଳାକୁ ପ୍ରାକୃତ ମନେ କରି ନାନାଦ କୁଳିୟା ଆଚରଣରେ ନିମଗ୍ନ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି, ଏଣୁ ପ୍ରାର୍ଥନା ପୂର୍ବକ ଜଣାଉଅଛୁ କି ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚିତନୀ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ମନ୍ତ୍ର ଓ ତତ୍ତ୍ୱ ଉପଦେଶ ଗ୍ରହଣ କରି ନ ଥିବେ, ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରୀମନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ରର ଅଦ୍ଭିତ ଦ୍ରାବଣ ଉଲକ ନାମାବଳୀରେ ଦ୍ରାବଣାଙ୍ଗ ଭୁଷିତ ହୋଇ ନ ଥିବେ, ଯେଉଁମାନେ ଗୁରୁ କୃଷ୍ଣ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୃଢ଼ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଏକାନ୍ତ ନିଷ୍ଠା ଭକ୍ତି ରଖି ନ ଥିବେ, ଯେଉଁମାନେ ଅପ୍ରାକୃତ ପ୍ରେମମଦରେ ଭୋଳ ନ ହୋଇ ପ୍ରକୃତ ମଦ୍ୟ ମାଂସରେ ଅଶକ୍ତ ଥିବେ, ଯେଉଁମାନେ ସଧନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅନଭବ ନ ଥିବେ, ଯେଉଁମାନେ ପାରମାର୍ଥିକ ଚତୁର୍ବୁଦ୍ଧି ନ ଥିବେ, ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରାଚୀନ ମହାଜନ ଓ ଗୋସ୍ୱାମୀମାନଙ୍କ ମୂଖନିଃସୃତ ଭକ୍ତିଗ୍ରନ୍ଥସମୂହ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ନ ଥିବେ, ସେମାନେ ଏ ନିଗୂଢ଼ ଲୀଳା ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଧାଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ଚିନ୍ତାୟୁ-ରସରେ ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରବେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ବାରମ୍ବାର କରଯୋଡ଼ି ବିନୟ ପୂର୍ବକ ଜଣାଉଅଛୁ କି

ଗୋପୀଭାବୀଶ୍ରୀ ଗୁଣେ କରି ନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସାବଧାନ ! ସାବଧାନ !!
 ସାବଧାନ !!! କାରଣ:—ଏହି ଗୁଣାକୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମ ଔଷଧରେ ବସି ଥିବା
 ଅମୃତ ଏକଦିବ ଦୋର ଅଛି, ବସି ମାରଣ କରି ନ ଜାଣିଲେ ଏ ମହୋଷଧି
 ପାନ କରିବା ବଡ଼ କଠିନ । ଏହି ବସି ମାରଣ କରିବାକୁ ଦିନିକି
 ବୈଦ୍ୟଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ହୁଏ ।

ପ୍ରଥମ ବୈଦ୍ୟ—ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ଗୋସ୍ୱାମୀ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ବୈଦ୍ୟ—ଶ୍ରୀଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚୈତନ୍ୟ ମହାପ୍ରଭୁ ।

ତୃତୀୟ ବୈଦ୍ୟ—ଶ୍ରୀଶ୍ରୀବୈଷ୍ଣବ ଗୋସାଇଁ ।

ଏହି ଦିନିକି ବୈଦ୍ୟଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଉପଦେଶ ଓ କାମନା
 ଚିକିତ୍ସାର ପ୍ରକୃତ ଉପାୟ ନ ଜାଣିବା ଯାଏ ଏ ମହୋଷଧି କେହି ପାନ କରି
 ପାରିବେ ନାହିଁ । ଯଦି ଅମାନିଆ ଦୋର ପାନ କରିବେ, ତାହାହେଲେ
 ସମୟରେ ପାରା ଫୁଟି ବାହାରିଲା ଭଳି ଦଶା ହେଉଥିବାକୁ ଦେବ । ଏଣୁ
 କୃତାନ୍ତରାତ୍ନରେ ବିନୀତ ପ୍ରାର୍ଥନା ସହିତ ନିବେଦନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ
 ଏ ନିଗୁଣ ଅପ୍ରକଟ ଲୀଳାକୁ ଅଗନୟ କରିବାରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବେ,
 ସେମାନେ ଲୀଳାର ପ୍ରଣାଳୀନୁସାରେ ବୁଝିବନ୍ଧୁ ଅନୁସାରେ ଏହି ଉପାସନାରେ
 ପ୍ରବେଶ କରିବେ, ନଚେତ୍ ପରଶ୍ରାମରେ ବସିଯାନ୍ତି ଫଳ ଲାଭ କରିବାକୁ
 ହେବ । ଏଥିରୁ ମହାକାବ୍ୟ ଗୀତାଗୋବିନ୍ଦର ପଦାନୁସରଣେ ମୋର
 ପ୍ରମାତାମହ ବସନ୍ତରାସ ପଦବର୍ତ୍ତୀ ୮ ପିଣ୍ଡିକ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦନ ବାରିମାର ବୁଝାଇ
 କହିଅଛନ୍ତି, ଯଥା :—

“ଅଜ୍ଞାନ ପ୍ରେମସାୟର ହସ୍ତୋଦୟସ୍ଥାନ

କାର୍ତ୍ତିନ କର ଓହ୍ଲେ ନିଃସଂଲିଖ ଭକ୍ତବ୍ରତ ।”

ଏବଂ ବିଦଗ୍ଧ-ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ପ୍ରଣେତା ୮ ଅଗମନ୍ୟ ସାମନ୍ତସିଂହାର
 ମଙ୍ଗଳାଚରଣରେ ଲେଖିଅଛନ୍ତି; ଯଥା :—

ଝଲି ମାର୍ଗ ପାଇବେ ପଥୁକେ ହେଲେ ଶ୍ରମି ।

ଝଗଡ଼ ବାଟେ ପଶିଲେ ମୁଖେ ହେବେ ଭ୍ରମେ ହେ ॥

+ + + + +

ଏହିପରି ୯ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ, ଗାନକୃଷ୍ଣ, ବନମାଳୀ, କବିପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରଭୃତି ଭକ୍ତ କବିମାନେ ସଖୀଭାବକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ନିଜ ନିଜ ପଦ୍ୟାବଳୀ-ମାନଙ୍କରେ ଭକ୍ତ ବସୟ ଉନ୍ନେଷ କରି ଅଛନ୍ତି । ଏ ଅଧ୍ୟମ ମଧ୍ୟ ସେହି ମହାଜନମାନଙ୍କ ଭାବପୂର୍ଣ୍ଣ ସଙ୍ଗୀତ ସମୂହରୁ କେତେକ ଗୀତ ଅଳ୍ପ ନାଟମାନଙ୍କରେ ସନ୍ନିବେଶିତ କରିଅଛୁ । ଆଶାକରେ ସହୃଦୟ ପ୍ରେମିକ ଭାବୁକ ପାଠକବୃନ୍ଦଙ୍କୁ ଏ ବସୟ ଅବଦତ ହେବ ନାହିଁ ।

ପ୍ରକାଶ ଆଡ଼ିକ ମତ୍ତପ୍ରଣୀତ ନାଟକମାନ ଯେଉଁମାନେ କୌଣସି ସ୍ଥଳରେ ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତେ, ସେମାନେ ସିଦ୍ଧ ପ୍ରଣାଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଏ ଅପ୍ରକଟ ଲଳାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବେ । ନଚେତ୍ ରାସଲଳା ନାଟକାଭିନୟର ଛପା ନିୟମାବଳୀ ଅମ୍ଭ ନିକଟରୁ କିମ୍ବା ଜ୍ଞାଧାମ ବୃନ୍ଦାବନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତବଟ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ ନିକଟରୁ ମଗାଇ ନେଇ ପାରିବୁ । ଇତି ।

ସତ୍ୟବାଦୀ ରାସଲଳା ମଣ୍ଡଳୀ
ପେଃ ଅଃ ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ
। ଜ । ପୁଷ୍ପ ।

ବ୍ରଜବାସୀ
ବାବାଜୀ ଶ୍ରୀ ବୈଷ୍ଣବଚରଣ ଦାସ
ତା ୧୦ । ୧୧ । ୧୨ ମସିହା

ମାନଭଞ୍ଜନ

ନାଟକର ସାରମର୍ମ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେପରି ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କର ବଶୀଭୂତ, ଏପରି ଅନ୍ୟ କାହାର ନୁହନ୍ତି; ଏହା ହିଁ ଫଳତାର୍ଥ । ରୂପରେ, ଗୁଣରେ ଓ ସୌଭାଗ୍ୟରେ ସଦା ଶ୍ରୀରାଧା ସର୍ବାଧିକା, ତେବେ କାହିଁକି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଧନ୍ୟାବନ୍ୟା ତନୁବଳୀ ଅତି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୋପୀମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବିହାର କରନ୍ତି ? ଏହି ଅଶଙ୍କାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହୁଛନ୍ତି—କୈଲେବ ମଧ୍ୟରେ ପୃଥ୍ବୀ ଧନ୍ୟ—ଯେଉଁ ପୃଥ୍ବୀରେ ମୋର ବୃନ୍ଦାବନ ପୁଷ୍ପ, ସେହି ବୃନ୍ଦାବନରେ ଗୋପୀକାମାତେ ଧନ୍ୟ—ଯେଉଁ ଗୋପୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୋର ରାଧା ନାମେ ବହୁତୀ ଅଛି । ଏହି ମାନଭଞ୍ଜନ ନାଟକ ଖଣ୍ଡିତ ଯେଉଁ ମହାକାବ୍ୟ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ନାମକ ଗ୍ରନ୍ଥର ଛପା ଅବଲମ୍ବନେ ବସନ୍ତରାସର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରିଅଛି, ସେହି ମହାକାବ୍ୟ ତୃତୀୟ ସର୍ଗ ପ୍ରଥମ ଶ୍ଳୋକରେ କବିରାଜ ଓଜସ୍ବଦେବ ଗୋସ୍ବାମୀ କହୁଅଛନ୍ତି । ଯଥା;—

କଂସାରିରପି ସସାରବାସନା ବନ୍ଧ ଶୃଙ୍ଖଳାତ୍ ।

ରାଧାମାଧାୟ ହୃଦୟେ ତତ୍ୟଜ୍ୟ ବ୍ରଜସୁନ୍ଦରାଂ ॥

କଂସଅରି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସମାକ୍ ସାରଭୂତ ରାସଲୀଳା ବାସନାରେ ବନ୍ଧ ଶୃଙ୍ଖଳା ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କୁ ହୃଦୟରେ ଧାରଣ କରି ଅନ୍ୟ ବ୍ରଜସୁନ୍ଦରୀମାନଙ୍କୁ ପରତ୍ୟାଗ କରି ଗମନ କରି ଅଛନ୍ତି । ଏ ବିଷୟ ଏ ନାଟକର ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ ଯାହା କ “କସନ୍ତୁ ଉତ୍ପଳ ବା ଉର୍ପୀମାନ” ନାମରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଛି । ପ୍ରେମିକ ଭାବୁକ ଭକ୍ତଗଣ ତାହା ଅସ୍ବାଦନ କରି ତନ୍ମୟ ସ୍ୱର ଅଧିକାରୀ ହୁଅନ୍ତୁ ।

ବ୍ରଜରେ ନାୟକ ଅପେକ୍ଷା ନାୟିକାଙ୍କର ରସାଧିକ୍ୟ । ବ୍ରଜ ନାୟକ ମୁକୁଟମଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନାୟିକା ମୁକୁଟମଣି ଶ୍ରୀରାଧା ରାଣୀଙ୍କ ସମ୍ମିଳନରେ ଶ୍ରୀ ହେବଙ୍କ ଘର ଘରମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରବେଶ କରି ନାୟିକାଙ୍କ ସମରସବାଦୀ ଭାବେ ମୁନିଙ୍କ ମତ ମଣ୍ଡନ କରି ଅଛନ୍ତି । (ଭବତମୁନି ରସଶାସ୍ତ୍ରର ଆଦ୍ୟରୁ)

ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କର ପଞ୍ଚସୂତା ବିପର ହୋଇଥିଲା, ଶ୍ରବଣ କରନ୍ତୁ,—

ଏମ ଜହ୍ନା, ଯୟ ନାୟିକା, ଯୟ କର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା ଭୁକ୍ତ, ଯମ ଚକ୍ଷୁ ।
(ଏହି ପଞ୍ଚଲକ୍ଷ୍ୟରୁ ସୁଖ କୁହାଗଲା ।) ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ନୟନଯୁଗଳ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କରୁପରେ ଲୁବ୍ଧ, ଭୁକ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶ ପାଇଁ ପୁଲକିତ, କର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ବାକ୍ୟ ଓ ବଂଶୀସ୍ବରରେ ଉଲ୍ଲାସିତ, ନାସାୟୁକ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ସୌରଭରେ ପ୍ରସନ୍ନିତ, ଆଉ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅଧରପୁଟରେ ଜହ୍ନା ଅନୁରାଗିଣୀ, ଏତାଦୃଶ ଅବସ୍ଥାରେ ବିରହିଣୀ ଶ୍ରୀରାଧା କପଟତା ପୁରାଣ ମହାପୈର୍ବ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଅଧୋବଦନରେ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ବାହାରେ ବିକାର ଦ୍ବାରା ଅକୁଳା ହୁଅନ୍ତି । ବୃଷଭାନୁଜେମା କୃଷ୍ଣ ବିରହରେ ଉନ୍ମାଦିନୀ ହୋଇ ପାଗଳନା ନାମ ବହୁ ଅଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟ ଉଦୃଶ ଦଶାରେ ଅବଶ୍ୟ ହିଁ ବିପୁଳ ବିରହରେ ଚନ୍ଦ୍ରପୃଷ୍ଠ ହୁଏ ସତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ସେହି ଶୋକ ଦଶାରେ ଚନ୍ଦ୍ରପାଷା ଓ କ୍ଳାନ୍ତି ଆସ; ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କର ତାହା ନ ଥିଲା । ସେ ଏକମତ ଏକ ଧ୍ୟାନରେ ଚନ୍ଦ୍ରପାଷା ଓ ଭ୍ରାନ୍ତି ବର୍ଜିତା ହୋଇ ମହାଯୋଗରେ ଏକାବେଳେକେ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ବମନା ହୋଇଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ କୃଷ୍ଣଦର୍ଶନ ନ ପାଆନ୍ତି, ତେତେବେଳେ ହା କୃଷ୍ଣ ! ହା କୃଷ୍ଣ ! ବୋଲି କରୁଣ ସ୍ବରରେ ରୋଦନ କରନ୍ତି । ତାହାଙ୍କର ଅନୁନୟ ବିନୟରେ ଏବଂ କାନ୍ଦର ଉକ୍ତିରେ ବନର ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟ ରୋଦନ କରନ୍ତି, ପୁଣି ଯେତେବେଳେ କୃଷ୍ଣ ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରନ୍ତି, ତେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦର ସୀମା ରହେ ନାହିଁ । ସେ ପ୍ରେମପୂର୍ଣ୍ଣ ପବିତ୍ର ନୟନରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନାନା ଭଙ୍ଗିରେ ଅବଲୋକନ

କରନ୍ତି, ସେ ଶୋଭା-ସମ୍ପଦ କିଏ ବର୍ଣ୍ଣିପାରବ ? ସେତେବେଳେ ହାସ
ଛଟାରେ ତାଙ୍କ ବିଧିବଦ୍ଧ ନୃତ୍ୟ ଅତି ମେଣୀୟ କାନ୍ତି ଧାରଣ କରେ । ସେ
ନିଜ ଭାବରେ ବିହ୍ୱଳା ହୋଇ ପ୍ରାଣବିରୁଦ୍ଧ କେତେ ପ୍ରବଳ କରନ୍ତି,
କେତେ ଅଦର ସମ୍ପାଦନା କରନ୍ତି ଏବଂ ଅନଳ ଅଶ୍ରୁ ବର୍ଷଣ କରନ୍ତି ।
ତାଙ୍କର ହାସ, କାନ, ଅଙ୍ଗୁଳି ଓ ଅମ୍ବୁନାଦ ଶ୍ରବଣରେ କିଏ ବା ଧ୍ୟେୟ
ଧରି ରହିବ ? କୃତ୍ରିମତା ବିଶେଷ ସେତେବେଳେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନଗତକୁ କୃଷ୍ଣମୟ
ଦେଖନ୍ତି, ତେତେବେଳେ ବିଷୟ ବ୍ୟାପାର ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ । କୃଷ୍ଣ
ପ୍ରେମମୟୀ ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହୀ ହୋଇ କୃଷ୍ଣ ଲାଭ ଆଶାରେ ଏକ-
ବେଳକେ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ କୃଷ୍ଣ ବୋଲି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧରିବାକୁ ଧାଆନ୍ତି,
ବେଳେ ବେଳେ ନାଲିଲତାବରବିନୟନ ଅଖିତୋଳା ଯୋଡ଼ିକ
ଲେଉଟାଇ ଦେଇ ଅବା ହୋଇ ରହିଯାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏହି ଅଭ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟାପାର
ଦେଖି ସଖିମାନେ ରାଜ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ବୋଲି କହନ୍ତି । ସେହି କାରଣରୁ
ଏ ନାଟକର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଙ୍କଟି “ବିରହମାନ” ବୋଲି ଅନ୍ୟତ
ହୋଇଅଛି ।

ଏପରି ଶ୍ରୀମତୀ ରାଧାରାଣୀ କାହିଁକି ଦୁର୍ଦ୍ଦୟମାନଙ୍କା ହୋଇଥିଲେ
ତାହାର ପ୍ରକୃତ କାରଣ ସାଧାରଣରେ ବ୍ୟକ୍ତ କଲୁ । କାରଣ ଏହା
ସମସ୍ତଙ୍କର ବୋଧଗମ୍ୟ ନୁହେଁ । ଅଧିକାଂଶ ବ୍ୟକ୍ତିକ ବିବେଚନାରେ
ଶ୍ରୀରାଧା ତନ୍ମୁକ୍ତିକ ପ୍ରତି ବିରୋଧୀ ରଖି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରେ ଦୁର୍ଦ୍ଦୟମାନ
ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାହା ନୁହେଁ; ଧର୍ମ ମହାଜନ ଓ ଗୋସ୍ୱାମୀମାନଙ୍କ
ପ୍ରର୍ଣାତ ପରମାର୍ଥ ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ପାଠକଲେ ଜାଣି ପାରିବେ ଯେ ପ୍ରକୃତ
ମାନର ହେତୁମୟ କଥାଣ ? ମହାକାବ୍ୟ ଗୀତାଗୋବିନ୍ଦରେ କବିରାଜ
ଜୟଦେବ ଗୋସ୍ୱାମୀ ମହାୟୋଗ ସୁମଧୁର ଶ୍ଳୋକରୁ ଭାବୁକ ଭକ୍ତମାନେ
ଅବଶ୍ୟ ବୁଝିପାରି ଥିବେ, ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟ ସେହି ରାଧାପ୍ରେମ ଓ ଭାବ କାନ୍ତିର
ଅର୍ଜିତକାର କରି ଏହି ଧର୍ମ କଳ୍ପସାଗରେ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ମହାପ୍ରଭୁ
ସ୍ୱୟଂ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଭକ୍ତମଣ୍ଡଳୀରେ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ପ୍ରେମ ପ୍ରକଟ
କରିଯାଇ ଥିଲେ, ସାଧକ ଓ ଉପାସକମାନଙ୍କ ତାହା ଅବଦତ ନୁହେଁ ।

ତଥାପି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବୃଷ୍ଟି ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ କୃପାରୁ ଯାହା ଯାହା ସୁରଣ ହୋଇଥିଲା
ଏ ଦାନସ୍ଥାନ ଅଧମ ଏହି ନାଟକରେ ତାହା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ !
ସମା ସହଚ “ଦୁର୍ଜୟମାନ” ର ସାରମର୍ମଟି ଏହି ପୁସ୍ତକର ବୃଣ୍ଦା ଓ
ଚତୁର୍ଥ ଅଙ୍କରୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବେ ।

ଶ୍ରୀରାଧା ବାହ୍ୟିକ ମାନନା ଦେଲେ ଓ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ପାଦ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବାହ୍ୟିକ
ଧରିଥିଲେ ତାହାର ପ୍ରକୃତ କାରଣ ନ ଜାଣି ବହୁରଙ୍ଗ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ
ଏବେବେ ପ୍ରକାର ବୁଝିଥାଆନ୍ତି । ଏଣୁ ଏ ଅଧମ ତାହାର ସ୍ୱରୂପ
ଜଣାଉଛି; ଶ୍ରବଣ କରନ୍ତୁ ;—

ଶ୍ରୀରାଧା ଯେପରି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମନ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବଦା ଭାବି ଦେଉଥାନ୍ତି
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କୁ ସେପରି ଭାବି ପାରି ନ ଥିବାରୁ ନିଜେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦୋଷ
ସୂଚାରି କରିଥିଲେ । ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କର ଏକନିଷ୍ଠ ପ୍ରେମ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବହୁ
ନିଷ୍ଠ ପ୍ରେମ । ଏହି ଦେଇ ଶ୍ରୀରାଧା “ହେ ବହୁବଞ୍ଚର ! ହେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ
ନାଥ ! ହେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ଚୋଡ଼ାକୁରଙ୍ଗ” ବୋଲି ରୋଷଭଲରେ ସମ୍ପୋଷନ
କରି ପାଖରୁ ଅନ୍ତର କରିଥିଲେ । ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ସୁନ୍ଦର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଲାଗି ଲୋଚ,
ବେଦ, ଦେବ, ଦେବୀ ଓ ବ୍ୟବହାରୀକ ସମସ୍ତ ପୁଣ୍ୟ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ
କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାହା କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ସୁତରାଂ ‘ସେ ଯଥା ମା’
ପ୍ରପଦ୍ୟନ୍ତେ’ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଭିଜ୍ଞା ରଙ୍ଗ ହେଲା । ଏହି କାରଣରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ନିଜର ଅପରାଧ ସମା ନିମନ୍ତେ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କୁ ବହୁବାର ବିନୟୀ ହୋଇଥିଲେ
ଏବଂ କହିଥିଲେ, “ହେ ରାଧେ ! ତୁମ୍ଭର ସଂଯୋଗ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଅର୍ଥାତ୍
କାମର୍ମମୂରୁପ ପ୍ରଣୟମାନ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ନିର୍ମଳ ପ୍ରେମମୟ । ଯାହା କି ତୁମ୍ଭେ
ବୁଦ୍ଧ ଶୃଙ୍ଗଳ ସମ୍ପାଦ ପ୍ରକାରେ ଛେଦନ କରି ମେ.ତେ ଭଜନ କରିଥାଅ,
ଅର୍ଥାତ୍ ପରମ ଅନୁରାଗରେ ଆତ୍ମା ସମର୍ପଣ କରିଥାଅ । ତୁମ୍ଭର ସେହି ସଧୁ
ବୃନ୍ଦା ଦେବ ପରିମାଣରେ ଅସୁ ଲଭ କରି ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ରାଗ ଶୁଣି
ପାରିବି ନାହିଁ । ତୁମ୍ଭ ସୌପିନ୍ଦ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ତାହାର ପ୍ରତିକାର ହେଉ ।

ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ପ୍ରେମରେ ତାମ ଅର୍ଥାତ୍ ଅସ୍ବେନ୍ଦ୍ରୟ ବୃତ୍ତି ବାହାର ଗନ୍ଧ ମାନ୍ୟ ନାହିଁ । ସବୁ ଭକ୍ତ ମୁକୁଟମଣି ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ପ୍ରେମ ଯେ ଅବ୍ୟକ୍ତ ମହାପରମ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥମୟ, ତାହା ବଞ୍ଚିନାଶତ । କୃଷ୍ଣମାଧୁର୍ଯ୍ୟ, ଅର୍ଥାତ୍ ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଯେ କି ଶୂରତା, ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ପ୍ରେମ ତାହାକୁ ସୃଷ୍ଟି କରେ; ତହିଁରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରେମକୁ ବଞ୍ଚିତ କରୁଅଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ଯଦି ତ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ପ୍ରେମ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଢ଼ିବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ, ତଥାପି ପରସ୍ପରଙ୍କ ସମ୍ମିଳନରେ ପରସ୍ପରଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିଗୁଣ ବରୁଦ୍ଧ ଧର୍ମଦ୍ୱାରା ଶ୍ରୀରାଧା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅସାଧାରଣ ଭଗବତ୍ ପ୍ରକାଶ ହେଉଅଛି ଏବଂ ଜଗତରେ ମଧ୍ୟ ରୂପ ଗୁଣବତ୍ତା ନାୟିବାମାନଙ୍କର ଗୁଣ ଗୁଣବାନ ନାୟକମାନଙ୍କଠାରେ ପ୍ରୀତି, ନାୟକମାନଙ୍କ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ବଢ଼ାଇଥାଏ, ଏବଂ ସେହି ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ନାୟିବାମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତି ବଢ଼ାଇଥାଏ; ତାହା ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥମୟ ଏବଂ ସ୍ୱାରାବକ ନୁହେଁ । ଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରେମ ଓ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସ୍ୱାରାବକ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥହୀନ ହୋଇ ବୁଦ୍ଧିଯାଇଅଛି, ଏହା ହିଁ ଯଥାର୍ଥ । ପ୍ରାକୃତ ନାୟିକା ନାୟକମାନଙ୍କ ପ୍ରେମଠାରୁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀରାଧାଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରେମ ବିଭିନ୍ନତା ଅଟେ । ଯାହା କି ନାଗଲୋକ, ନରଲୋକ ଓ ଦେବଲୋକ ଇତ୍ୟାଦିରେ ଦୁର୍ଦ୍ଧର । ସେହି ଅକୈବଳ୍ୟ ଓ ଅପ୍ରାକୃତ ପ୍ରେମ ଆଉ ଅବ୍ୟକ୍ତ ଲୀଳାକୁ ସେହି ଲୀଳାମୟ ସର୍ବାଶକ୍ତିମନ୍ତ୍ର ଏକା ବ୍ୟକ୍ତ କରି ପାରନ୍ତି, ନଚେତ୍ ଅନ୍ୟ କାହାର ସାଧ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ସ୍ୱାରାବକ ପରମାବିଷ୍ଣୁତାର ନାମ—ରାଗ । ସେହି ରାଗ ବ୍ରଜପର-ମାନଙ୍କଠାରେ ଅଗବ୍ୟକ୍ତରୂପେ ନିତ୍ୟ ବିରାଜିତ । ଏଠାରେ ଭକ୍ତ ଶବ୍ଦରେ ନିତ୍ୟ ବ୍ରଜପରକର । ଇଚ୍ଛାମୟ ରାଗବାନ ସୁଲକ୍ଷଣରେ ଯେପରି ଖେଳରେ ହାରି ଶ୍ରୀଦାମଙ୍କୁ କଳରେ ବଦନ କରିଥିଲେ, ଦକ୍ଷଭାଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜି ବାସୁନ୍ଦରୀ ଜନନୀ ଯଶୋଦାଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃକ ବଦନ ହୋଇଥିଲେ, ସେହିପରି ମାନର ହେଉ ହୋଇ ମାନିନୀ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରହିତ ହେବା ଏବଂ ନରଣ ଧର ସମା ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ ସୁଦ୍ଧା ଉପେକ୍ଷିତା ହେବା ପ୍ରଭୃତି ଲୀଳା ଅତରଣ

କରି ରାମମାର୍ଗର ବକ୍ରମାନଙ୍କର (ବ୍ରଜପରିବରମାନଙ୍କର) ଭକ୍ତିମାନ
ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଅଇ ଅଛନ୍ତି; ତାହାହିଁ ଏ ନାଟକରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ
ଦେଲା । କାରଣ, ଏହି ସବୁ ଲାଲା ଶୁଣି ଲୋକେ ବ୍ରଜପରିବରଗଣଙ୍କ
ଜାଣୟ ଭକ୍ତି କରନ୍ତେ; ଏହାହିଁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଭଗବାନଙ୍କର ଅଶ୍ରୟ ।

ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ଚରଣାମୃତେ, ଯଥା :—

“ବ୍ରଜେର ନିର୍ମଳ ରାଗ ଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତିଗନ ।
ରାମମାର୍ଗେ ଭଜେ ଯେନ ଶୁଦ୍ଧ ଧର୍ମ କର୍ମ ।”

ପୁଣି

ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ଚରଣାମୃତ ଅଦଲ୍ଲା ୪ର୍ଥ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଲାଲାମୟ
ବୃନ୍ଦାବନଚନ୍ଦ୍ର ନିଜେ କହିଅଛନ୍ତି, ଯଥା :—

“ଅମାଦୈତେ ରାଧା ପାୟ ସେ ଜାଣୟ ସୁଖ ।
ତାହା ଅସ୍ବାଦିତେ ଅମି ସଦାଇ ଉନ୍ମୁଖ ॥
ନାନା ଯତ୍ନ କରି ଅମି ନାର ଅସ୍ବାଦିତେ ।
ସେ ମୁଖ ମଧୁର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରାଣେ ଲୋଭ ବାଡ଼େ ଚିତ୍ତେ ॥
ରସ ଅସ୍ବାଦିତେ ଅମି କୈଲ ଅବତାର ।
ପ୍ରେମ ରସ ଅସ୍ବାଦିତେ ବରଷ ପ୍ରକାର ॥
ରାଗ ମାର୍ଗେ ଭକ୍ତି ଭକ୍ତି କରେ ଯେ ପ୍ରକାରେ ।
ତାହା ଶିଖାଇଲ ଲାଲ ଅରେନ ଦ୍ଵାରେ ॥

ଏହି ଯେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରମେ ନିଶ୍ଚୟ ଅଟେ । ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ଚରଣାମୃତ
ଅଦଲ୍ଲା ତୃତୀ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ୯ କୃଷ୍ଣଦାସ କବିରାଜ ଗୋସ୍ଵାମୀ
ମହାଶୟ ଲେଖିଅଛନ୍ତି, ଯଥା ;—

“ ଏ ସବୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ କହିଲେ ନା ଜୁୟୁୟୁ ।
ନା କହିଲେ କେବଳ ଇହାର ଅନ୍ତ ନାହିଁ ପାୟୁ ॥

ଅତଏବ କହି କହୁ କରୁ ନା ଗୁଡ଼ିକ ।
ବୁଝିବେ ରସିକ ଭକ୍ତ ନା ବୁଝିବେ ମୂଢ଼ ॥

ସ୍ଥାପୟେ ଧରଣେ ଯେ ଚୈତନ୍ୟ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ।
ଏ ସବୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତେ ସେଇ ପାଇବେ ଆନନ୍ଦ ॥

ଏ ସବୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ରସ ଅମ୍ବେର ପକ୍ଷର ।
ଭକ୍ତଗଣ କୋକିଲେର ସବୁଦା ବନ୍ଧର ॥

ଅଭକ୍ତ ଉଷ୍ମରେ ଇଥେ ନା ହସ୍ତ ପ୍ରବେଶ ।
ତବେ ତତେ ହସ୍ତ ମୋର ଆନନ୍ଦ ବିଶେଷ ॥

ହେ ଲାଗି କହିଲେ ହସ୍ତ ସେ ଯଦି ନା ଜାନେ ।
ଇହା ବର କବା ସୁଖ ଆଛେ ହିଁ ଭୁବନେ ?”

ଉଷ୍ମ ଜିହ୍ଵାରେ ଅମ୍ବ ମୁକୁଳର ଅସ୍ଵାଦ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ;
ସୂତରାଂ କଣ୍ଠକ ଚର୍ବଣରେ ମୁଖ ଯଦି ହୁଏ, ତଥାପି ତ୍ୟାଗ କରିପାରେ
ନାହିଁ, କେବଳ ଦୁଃଖ ଗ୍ରୋଗ କରେ । ଏହିପରି ଅଭକ୍ତମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ
ଭକ୍ତିରସ ଅସ୍ଵାଦନର ଶକ୍ତି ନାହିଁ, ନାନା ଦୁଃଖାସନାରେ ସବୁଦା ବ୍ୟଥିତ;
ତଥାପି ତାହା ତ୍ୟାଗ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ଅଭକ୍ତଙ୍କ ଉଷ୍ମ ସଙ୍ଗେ
ଭୁଲନା ଦିଅ ଯାଇଥାନ୍ତି ।

ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି ମାନଭଞ୍ଜନ ନାଟକର ଅରଣ୍ୟ ଦର୍ଶନ କରି
ସାଧାରଣ ଭାବରେ ବୁଝିଥାନ୍ତି ଓ ନାନା ପରଦାସ କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ
ସେମାନେ ଯଦି ଯୁଗଳ ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ଭାବ ବୁଝି ପାରୁଥାନ୍ତେ,
ଏପରି ଭାବନ୍ତେ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭକ୍ତ ପ୍ରେମରେ ଏତେ ବଶୀଭୂତ
ହେ, ତାଙ୍କର ପରମଭକ୍ତ ଶିରେମଣି ଶ୍ରୀରାଧାରାଣୀଙ୍କ ଲାଗି ମାଳମା,

ନାପିତୁଣୀ, ଘଣ୍ଟାରୁଣୀ ଓ ଶେଷରେ ଯୋଗୀ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଲା ।
 ଅପମୋଦନେ ଏହି “ମାନଭଞ୍ଜନରୁ” ଜଣି ପାରବେ, ଭଗବାନ ଭକ୍ତର
 କପରି ଅଧୀନ ।

ଯାହା ଦେଉ ଏ ବ୍ରଜଭଞ୍ଜରୁ ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତି ଭାବରେ ସମସ୍ତେ
 ବୁଝନ୍ତୁ । ଏହାହିଁ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁ ଗୌରଙ୍ଗ ଦେବଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମରେ ଏ
 ଭକ୍ତିସ୍ଥାନ କାଙ୍ଗାଳର ଏକାନ୍ତ ପ୍ରାଥନା । ଇତି ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ ରାସଲୀଳା ମଣ୍ଡଳୀ
 । ମୁ । କଟକ, ଟାଙ୍ଗୀ
 ତା ୧ । ୨ । ୩୦

ନିବେଦକ
 ପ୍ରଭୁପାଦାଶ୍ରିତ—
 ବାବାଜୀ ଶ୍ରୀବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସ

ଚତୁର୍ଥ ସମ୍ବରଣ ବଞ୍ଚାପତ୍ର ।

ମଦ୍ ବିରଚିତ ଓ ଗ୍ରହଣିତ ଏହି ମାନଭଞ୍ଜନ ନାଟକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ଉପରେକ୍ତ ତା ୧ । ୨ । ୩୦ ରେ ତୃତୀୟବାର ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇଥିଲା ।
 ପରମ କରୁଣାମୟ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ଅପାର କରୁଣା ବଳରୁ
 ଅବଧି ଛମାସ ମଧ୍ୟରେ ଏକଦଳାର ପୁସ୍ତକ ବିକ୍ରୟ ଶେଷ ହୋଇ
 ଯିବାରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ସଂଶୋଧନ କରି ଓ
 ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ପରିବର୍ଦ୍ଧନ ପୂର୍ବକ ଚତୁର୍ଥ ବାର
 ମୁଦ୍ରିତ କରାଉଛି । ଆଶା କରୁଁ ସହୃଦୟ ପାଠକ ପାଠିକାମାନେ
 ସାଦରରେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଇତି ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀରାଧାଗୋବିନ୍ଦ ରାସଲୀଳା ମଣ୍ଡଳୀ
 କଟକ
 ତା ୫ । ୨ । ୩୦

ଅପଣମାନଙ୍କର
 ବାବାଜୀ
 ଶ୍ରୀ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସ

ପ୍ରସାବନା

(ମଙ୍ଗଳାଚରଣ ଶ୍ଳୋକ)

ମାଙ୍ଗଲ୍ୟଂ ଦଧୁ ଅଷ୍ଟଦଂ ପ୍ରଦାପକଂ ବମ୍ବାତରୁ ସ୍ଥାପନଂ ।
 ଅମ୍ବୁପୂର୍ଣ୍ଣାଦିଂ ସର୍ପାତ ଦୁକୁଳଂ ଦୁର୍ବଦଳଂ ତଣ୍ଡୁଳଂ ।
 ଚୂଡ଼ଂ ପଞ୍ଜିକ ନାରକେଳ ସହୃଦଂ ପଦ୍ମୋପରି ସ୍ଥାପିତଂ ।
 ଶ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦ ସୁବିଧାସ କୁରୁତେ ନାନାଦି ବାଦ୍ୟୋପକରଂ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁବନ୍ଦନା

(ବ୍ରଜ ବେଶ ଧାରଣ କରିଥିବା ଅଭିନୟକାରୀ ବାଳକମାନେ
 ଏକଥାଡ଼ିରେ ଠିଆହୋଇ ଅର୍ଘ୍ୟ ଦାପନା ଥାଳିମାନ ହସ୍ତରେ ଧରି
 ସମସ୍ତରେ ଗାଇବେ :—)

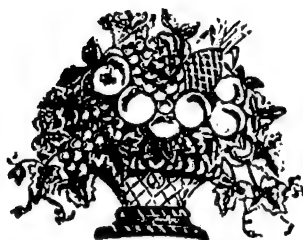
ଅଜ୍ଞାନ ତମିରେ ଚକ୍ଷୁ ଅବକାର ଥିଲା ।
 ଜ୍ଞାନାଞ୍ଜନ ଦେଇ ଯେହୁ ହୃଦୟ କରଲା ହେ ।
 ଏବଂଭୁତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚରଣ ତଳେ ଧାସ୍ତି ।
 ଭକ୍ତିରସେ ପ୍ରଣମୁକ୍ତ ପୁନଃପୁନ ହୋଇ ହେ ।
 ଜୟ ଜୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚୈତନ୍ୟ ଗୌରଚନ୍ଦ୍ର ।
 ସାକ୍ଷୀତେ ଈଶ୍ବର ପ୍ରଭୁ ମଧୁର ଅସ୍ବଦ ହେ ।

ପ୍ରସ୍ତାବନା

କୋଟି ଜନ୍ମାର୍ଜିତ ପୁଣ୍ୟେ ଯେ ଲବ୍ଧ ନ ହୁଏ ।
ଗୁରୁ କୃପା ହେଲେ ସେ ଯେ ଏ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ପାଏ ହେ ।
ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ କୃପାମୟୀ ଶ୍ରୀମତୀ କଶୋରୀ ।
ମଦନମୋହନ ଅଙ୍ଗେ ନିବାସ ଯାହାର ହେ ॥
ସେହି ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ ପାଦପଦ୍ମେ ଅଶ୍ରେ କର ।
ବନ୍ଦନା କରୁଛି ଅମ୍ଭେ ସର୍ବେ ଅନୁସର ହେ ।

(ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ ଓ ଗୌରନିତାର ପ୍ରତିମୁଖେ ଯବଃ
ତୁଳସୀ ବୃକ୍ଷରୂପା ବୃନ୍ଦାଦେବୀଙ୍କୁ ଅର୍ଘ୍ୟ ବଦାପନା ସ୍ୱସ୍ତାଞ୍ଜଳି ଦେଇ
ନମସ୍କାର କରି ବାଳକଗଣ ଧୀରେ ଧୀରେ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପରଦା ପତନ

ପ୍ରସ୍ତାବନା

ଯୁଗଳ ବନ୍ଦନା

(ନିତ୍ୟସ୍ଥଳେ ଯୁଗଳମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରେମାବେଶେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ, ଅସ୍ପଷ୍ଟୀ
ଗୁମର-ଆଲିଷ ହସ୍ତେ ବ୍ୟାଜନ କରୁ କରୁ ସୁମଧୁର ସ୍ଵରେ ଗାଉବେ)

ବୃନ୍ଦାବତୀ ସାର୍ବଭୌମଦାସୀ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ସର୍ବ ବ୍ରଜବାସୀ ନେତ୍ର ସମ୍ପଦ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ମହାଭାବୋଦ୍ଭୁଜ ଋଷ ଶ୍ରୀ ମୂର୍ତ୍ତି, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ରାଜାବଧୂରଜୟୀ ବକ୍ରଦୁଃଖ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ସର୍ବତ୍ର ସନାତନ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

କଶୋର ବୟସ ନିତ୍ୟ ନୁହେଁ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ଗୋକୁଳେଷୁରୀ ବାସୁଲ୍ୟ ସଦନ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ନିଜ ପରିଜନ ଜୀବଜୀବନ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ଗୋଷ୍ଠ କୁଳଜା ନିକର ବେଷ୍ଟିତ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ନାନାରତ୍ନାଳଙ୍କାର ବରୁଣିତ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ସୁସମନ୍ତଳ ମଧ୍ୟେ ବିରଜିତ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ବୃନ୍ଦାବତୀରୁ ବଂଶୀ ହସ୍ତ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଏ ଯୁଗଳଚରଣ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

ପ୍ରାଣ ସମର୍ପି ପଶିଲୁ ଶରଣ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ !

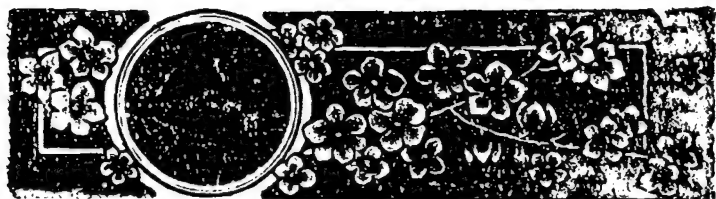
(ଏ ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ)

ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ ବ୍ରଜସୁନ୍ଦରୀଗଣ ହୃଳହୃଳ ପକାଇବା ସମୟେ

ପରଦା ପତନ

ମାନଭଞ୍ଜନ ନାଟକ

(ବସନ୍ତ ଉତ୍ସବ ବା ଉତ୍ସାମାନ ଆରମ୍ଭ)

—: ❀ ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ ❀:—

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ଗୌରୀ ମନ୍ଦିର

ଐଶ୍ଵର୍ୟ୍ୟମୟୀ ଗୌରୀମୂର୍ତ୍ତି ଦଣ୍ଡାୟମାନା ଓ ମୁଗ୍ଧା କନ୍ୟାଗଣ
କରଯୋଡ଼ି ବନ୍ଦନା ଗୀତ ଗାଉଥିବା)

ବନ୍ଦନା

ଜୟ ଜୟ ଭଗବତା ଦେବୀ କନ୍ୟାୟୁଜା ।

ମହାଯୋଗିନୀ ମାହେଶ୍ଵରୀ ଜଗତ ଜନନୀ ମା । ୧ ।

ନମସ୍ତେ ଫିଦବାହୁନା ମହୁଷମର୍ଦ୍ଦିନୀ ।
 ନମସ୍ତେ ଚଣ୍ଡିକେ ମାତଃ ହୈଲୋକ୍ୟ ଡାରଣୀ ମା । ୨ ।
 ନମସ୍ତେ ନମସ୍ତେ ସର୍ବ ମଙ୍ଗଳଦାୟିନୀ ।
 ନମସ୍ତେ ଅଭୟହସ୍ତା ମହେଶ ମୋହନୀ ମା । ୩ ।
 ବର ଏହି କୃପା ମାତଃ ଘେନ ଗୋ ଦୟିନୀ ।
 ବର ଦିଅ ପ୍ରାଣପତି ହୋନୁ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ମା । ୪ ।

ପୌଣ୍ଡ୍ରପାସୀ—(ପ୍ରସନ୍ନମନେ) ଭକ୍ତିମତ ମୃଗା କନ୍ୟାଗଣ !
 ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ପୂଜାରେ ମୁଁ ବଡ଼ ଆନନ୍ଦତା ହେଲି ।
 ଏବେ କଲ୍ୟାଣ କରୁଛି, ଶାଳତନ୍ତ ବୁଢ଼ାବନଚନ୍ଦ୍ର
 ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ପତି ରୂପରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ।
 (ଅନୁରାଜନ)

ପ୍ରଥମା କନ୍ୟା—ଅହା, ଭବବତୀ ପୌଣ୍ଡ୍ରପାସୀଙ୍କର କି ଅମୀମ ଦୟା !

ଦ୍ଵିତୀୟା କନ୍ୟା—ତା' ନ ହେଲେ ଏପରି ବର ଦିଅନ୍ତେ ?

ତୃତୀୟା କନ୍ୟା—ସଖି ! ଦେଖ, ନବବସନ୍ତ ଆଜି ବୁଢ଼ାବନରେ
 ବିହାର କଲଣି !

ଚତୁର୍ଥା କନ୍ୟା—ଏ ବୃକ୍ଷମଣ୍ଡଳରେ ଯେ ନାଗସ୍ଵାମୀଙ୍କ ମନରେ
 କାମ ହୃଦ ପଡ଼ିଲଣି ।

ଗୀତ

ବ୍ରଜମଣ୍ଡଳରେ,   ନାଗରୀ ମନରେ,
                                  ପଥଲ କାମର ଦୂର ।
 କେଳି ସୁରସରେ,   ନାଗର ସଙ୍ଗରେ,
                                  ମିଳନ ଦେବ କିପର ?
                                  ବିରହରେ ବିଭୋଳ,
 (ସର୍ବେ) ପ୍ରେମରେ ହୋଇ ଅକୁଳ । ୧ ।
 ଯମୁନା ଘଟରେ,   କାନ୍ତି ପ୍ରଳଟରେ,
                                  କୁସୁମ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଅତି ।
 ମିଳି ଭୁଞ୍ଜକୁଳ,   ହେଲେଣି ଚକ୍ରଳ,
                                  ଏ ଫୁଲେ ସେ ଫୁଲେ ମାତି ।
 ବହିଲଣି   (ଦେଖ ବହିଲଣି)
                                  ମଳୟ ମରୁତ ବହିଲଣି ।
                                  କୁହୁ କୁହୁ ପିକ ଗାଇଲଣି । ୨ ।
 (କନ୍ୟାଗଣ ନାଚି ନାଚି ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ପ୍ରସ୍ତାନ)

ପଞ୍ଚପଦବର୍ତ୍ତନ

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ କୁମୁଦ ଭଦ୍ୟାନ

(ଲଳିତା ଓ ବଶାଣୀ ସହୃଦ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ନବ ସେନ୍ତୁ ସମୟ ।

ନବ ବୃନ୍ଦାବନ ରସମୟ ଗୋ । ଘୋଷା ।

ମଳୟ ଅଚଳ— ଭୋଳରୁ ପ୍ରଚଳ
ଦକ୍ଷିଣା ପବନ ବହୁଲ,

ଉଲ୍ଲାସିତା ସବୁ, ନୃତ୍ୟ ପଞ୍ଜିବ,
ରସାଳ ମୁକୁଳ ଧରଣ । ୧ ।

ନବ ମାଧବୀକା, ମଧୁପ ଜାଗିକା,
ମଞ୍ଜି ବଞ୍ଜି ପୁଲେ ଭରିଲ;

ନିଅଳୀ କମଳ, ନୀଳୋତ୍ପଳ ପୁଲେ,
ଗନ୍ଧ ଗନ୍ଧବଦ୍ଧ ଧରଣ । ୨ ।

ସୁରଙ୍ଗେ ଉଲ୍ଲାସ, ହୋଇଣ ପଲ୍ଲୀ,-
କୁମୁଦ ବିକାଶ ନୂଆଇଲ ।

ନିକୁଞ୍ଜ ଭୁବନେ, ରମ୍ୟ ରୂପବନେ,
କୋକିଳ ପଞ୍ଚମେ ଗାଇଲ । ୩ ।

ଶୋଶା—ସୁଧେ ! ସେନା ନବୀନ ମଦନକୁ ଘେନି ବୃନ୍ଦାବନରେ
ପ୍ରବେଶ ହେଲାଣି । ଧନ ! ମୋହନଙ୍କଠାରେ ଅଭିମାନ
କରୁ ନାହିଁଟି ?

ଲଳିତା—ସୁଧେ ! ଦ୍ଵିଜରାଜ ଅଭିଷେକରାଜ ଏ ଦୁହିତ ସାହାଯ୍ୟରେ
କାମରାଜା ବୃନ୍ଦାବନରେ ଚଳିବେହିଁ ହେଲାଣି । ବୋକିଲ
ତାକୁଆ ହୋଇ ତାକି ତାକି ନବବରହଣୀମାନଙ୍କ ସ୍ଵଦୟକୁ
ମେକାଇଲାଣି । ଧନ ! ମୋହନଙ୍କଠାରେ ଅଭିମାନିନୀ
ହେବୁ ନାହିଁଟି ?

ଶୋଶା—ସୁଧେ ! ନବପଲ୍ଲବ ଗୁଡ଼ିକ ସୁରଙ୍ଗ ପତାକା ହୋଇ
ଉଡ଼ିଲାଣି । ଅଭି ଶୁକ, କପୋତ, କୁମ୍ଭାଟୁଆ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ
କଣ୍ଠସ୍ଵର ପାଦାନ୍ତ୍ର ବାଦ୍ୟନାଦ ହେଲାଣି । ଧନ !
ମୋହନଙ୍କଠାରେ ଅଭିମାନ କରୁ ନାହିଁଟି ?

ଲଳିତା—ସୁଧେ ! ମଦନ ଫୁଲଧନୁ ଧରି ବ୍ରାହ୍ମଣଠାରେ ଗୁଣଦେବ
ଝଙ୍କାର ନାଦରେ ଅଶୋକ, ରୁଦ୍ର, କମଳ, ନିଆଳୀ,
ନୀଳୋତ୍ପଳ ଏହି ପଞ୍ଚଶରକୁ ବଢ଼ିଲାଣି । ଧନ ! ମୋହନଙ୍କ
ଠାରେ ଅଭିମାନିନୀ ହେବୁ ନାହିଁଟି ?

ଶୋଶା—ସୁଧେ ! ମଳୟ ପବନ ନୃକୁଳ ଗୁମର ଧରି ଭାଲିଲାଣି,
ନାଗେଶ୍ଵର ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ ଧକଳାଇ ଦେଇଲାଣି । ଧନ !
ମୋହନଙ୍କଠାରେ ଅଭିମାନ କରୁ ନାହିଁଟି ?

ଲଳିତା—ସୁଧେ ! ଦେଖିଲାଣି ଗୋ ! ଏ କେତକାଫୁଲ ଗୁଡ଼ିକୁ
ଦାକୁଆ କୁନ୍ତ ଅଭି ହୃଦୟନା ଫୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ହୃଦୟ କର

ବରଦ୍ଦାମାନକୁ ମାରିବାକୁ କାମ ଉଦ୍ୟମ କଲଣି । ଟନି !
ଦମ୍ଭ ରଖି ପୈର୍ବ୍ୟଧର; ଅମ୍ଭର ମୋହନ ରାଜା ଥିଲେ ଛନ୍ଦ
କାମରାଜା କଅଣ କରି ପାରିବ ?

ଗୟା—(ଉଚ୍ଛ୍ଵାସରେ) ସଖି ! ମୋର ମନ ହେଉଛି ଏକ ବସନ୍ତ
ସମୟରେ ପ୍ରାଣବଲ୍ଲଭଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବହାର କରିବାକୁ ।
ମୋତେ ଅଣିଦିଅ ସଖି !

ଗୀତ

ଶୁଣ ପ୍ରିୟ ସହଚରୀ !

ଅଣିଦିଅ ମୋର କୁଞ୍ଜବହାରୀ ଗୋ ।

ଏତେ କହୁଛି ମୁଁ କର ଧରି, ସଜନି ଗୋ । ୧ ।

ଗଲା ମାଲି ମୋର ନିଅ ଗୋ (ଲଳିତେ)

ଗିରି ବରଧାରୀ ଗଲାରେ ଦିଅ ଗୋ ।

ଶୁଭେ କୁଞ୍ଜକୁ ବିଜେ କରୁଅ, ସଜନି ଗୋ । ୨ ।

ଘଡ଼ିଏ ନ ରହି ଚଳ ।

ଘନଶ୍ୟାମକୂଟି କହୁବ ମୋର ଗୋ ।

ତାକୁ କୋଟି କୋଟି ନମସ୍କାର, ସଜନି ଗୋ । ୩ ।

ଅଣା ମୋ ନାହିଁ କାହିଁରେ ।

ଅସିବାକୁ ପଥ ଗୁହଁଛି ଧୀରେ ଗୋ ।

ହାଟ ହେଲେ ହେଉ ଜଗତରେ, ସଜନି ଗୋ । ୪ ।

ଚିତ୍ରକୁ ଦେଖନ୍ତୁ ବନ୍ଧୁ ।
 ଶୁଭର କରି ରଖନ୍ତୁ ଏଣିକି ଗୋ ।
 ଯାଇଁ କହ ଯା ବେଶୁପାଣିକି, ସଜନି ଗୋ । ୫ ।
 (ଗୀତ ଗାର ଗାର ଦୁଇ ସଫଳ ସହିତ ପ୍ରସ୍ଥାନ)
 ପଞ୍ଚ ପରବର୍ତ୍ତନ

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ

ଭୃଗୁ ଦୃଶ୍ୟ

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀଙ୍କ ପୁଷ୍ପ ଭଦ୍ୟାନ

(ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ, ଶୈବ୍ୟା, ପଦ୍ମାଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ଅଭଲ ବସନ୍ତ ରାଜା ଶ୍ରୀ ବନ୍ଦା କାନନ ।
 ମଳୟ ପବନ ବହେ ଅମେଦବର୍ଦ୍ଧନ ଗୋ । ୧ ।
 ତରୁଲତା ପଲ୍ଲବିତ ଶୋଭା ପ୍ରକାଶିଲ ।
 ବନଭୂମି କାନ୍ତି ବୃଦ୍ଧି ପରମଳ ହେଲ ଗୋ । ୨ ।
 ସୁରଙ୍ଗ ପଲ୍ଲବ ଶୋଭା ସଜଳ ଦ୍ରୁମରେ ।
 କି ଅବା ଫେରୁ ବୃଷ୍ଟି ଦ୍ରାଦଶ ବନରେ ଗୋ । ୩ ।

ଜାଇ ପୁର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ ମଞ୍ଚା ବଢ଼ିବ ।

ମାଳତୀ ମାଧବୀ ପୁଅ ପୁରବ ଦୁଇଟି ଗୋ । ୪ ।

ସୁନାସୁ ସୁନାସୁ ପର ପ୍ରଭା ପ୍ରକାଶିଲା ।

ପାଟଳି ବୃଷଟର ରଜଶାଢ଼ୀ କେ ବାନ୍ଧିଲୁଁଗୋ । ୫ ।

ପଦ୍ମ—(ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀଙ୍କ ପ୍ରତି ହସି ହସି) ସଖି ! ଏ ଜ୍ଞାନମଣି
ମାଳାରେ କଅଣ କପୁର ?

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ—ପଦ୍ମେ ଗୋ ! ତେମେ କଣ ଜାଣି ନାଅଁ ? ମୋ
ଜ୍ଞାନମଣିଙ୍କ ନାମ ଗୁଣକୁ ଏକା କପୁର ।

ଶୈବ୍ୟା—ସଖି ! ତାଙ୍କୁ ପାଇବାକୁ ପରା ଗଉରୀ ପୂଜା କରୁଛ ?

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ—ହଁ ସଖି ! ତାଙ୍କର ଲଗି ଏତେ କଥା ।

ପଦ୍ମ—ଅଜି କଣ ଗଉରୀ ପୂଜା ସମ୍ଭାର ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ ?

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ—ହଁ ସଖି ! ମନେ ପଡ଼ୁଛି ।

ଶୈବ୍ୟା—ତେବେ ଅସ, ଫୁଲ ତୋଳି ଚଞ୍ଚଳ ଯିବା ।

ପଦ୍ମ—ସଖି ! ତେଣେ ବହୁତ, ଶ୍ୟାମଳା ପୂଜାଦ୍ରବ୍ୟ ଯୋଗାଡ଼ କର
ସାର ଥିବେଣି; ଅସ, ଅସ ।

ଗୀତ

ବହୁ ଶ୍ୟାମା ବାମା ପ୍ରେମା,

ନବ ଅନୁରାଗ ଧାମା,

ଧନ୍ୟା ଏହି ସୁବଳ ଅବନୀ (ସଖି ଗୋ)

ଯତନେ ଚେତନା ଭୁଲି,
ପାଇବାକୁ ବନମାଳୀ,
କାତ୍ୟାୟିନୀ ପ୍ରତି ଜନମନା (ସଖି ଗୋ)

ଅସ ଅମେ ଦେବୀ ପୂଜା ସାର ।

ଭେଟିବା ରଙ୍ଗଣୀ କୁଞ୍ଜେ କଂଶୀଧାରୀଙ୍କ ସହଜେ
କାହିଁକି ଦେଉଳ ମନ ମାର (ସଖି ଗୋ) ॥

ଶୈବ୍ୟା—ପଦ୍ମେ ! ସର୍ବମଙ୍ଗଳାକ ପୂଜାକୁ ଫୁଲ ତୋଳିବା ପରା ?

ପଦ୍ମା—ମତେ କଅଣ ପରୁରୁତ ମ ? ପ୍ରୀୟସଖି ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀଙ୍କି
ପରୁର ।

ଶୈବ୍ୟା—(ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀଙ୍କ ଅଲଙ୍ଘନ କରି) ସଖି ! ଅଜି କଣ
ଫୁଲ ତୋଳା ହେବ ନାହିଁ ?

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ—(ଅଳ୍ପ ହସି) ହଁ ଘୋଳ ।

ପଦ୍ମା—ସଖି ! ଦେଖିଲଣି ଗୋ, ଏ ରଙ୍ଗଣୀ ବନଟି ବେଳେ ସୁନ୍ଦର
ଦିଶୁଛି !

ଗୀତ

ଦେଖ ଗୋ ପରାଣ ଧନ !

ବେଳେ ସୁନ୍ଦର ଏ ରଙ୍ଗଣୀବନ ଗୋ ।

ଅସ ଅସ ତୋଳିବା ବହନ, ସଜନି ଗୋ । ୧ ।

ନାଗେଶ୍ଵର ଫୁଲ ଏହି ।

ନାଗରବରକୁ ଭେଟିବା ନେଇ ଗୋ !

ଅଜି ମଣ୍ଡିବା କଳାକହ୍ନାଣି, ସଜନି ଗୋ ! ୨ ।

ବତଳ ଫୁଲକୁ ତୋଳ,
ଗୋଟି ଗୋଟି କର ଗୁନ୍ଥି ସକଳ ଗୋ !
ଅଜ କରବା ବରଣମାଳ, ସଜନି ଗୋ । । ୩ ।

ଏ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ନିଅଳୀ ।
ମନ ଦେଇ ତୋଳ ପରାଣ ଅଳୀ ଗୋ !
ଶୋଭା ଦିଶିବ ବରଣଥାଳୀ, ସଜନି ଗୋ । ୪ ।

(ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ସଙ୍ଗେ ଦୁହେଁକ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଫୁଲ ତୋଳି ତୋଳି ପ୍ରସ୍ଥାନ
ପଛ ପରବର୍ତ୍ତନ

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ
ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ
କୁସୁମିତ ବୃନ୍ଦାବନ
(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ମଧୁମଙ୍ଗଳଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଦେଖ ଫୁଲବନ ପୁଲୀନ କାନନ,
ବସନ୍ତ ସୁଷମା ହୋଇଛି ।
ଅବନୀରେ ଅଜି, ବାଲୁକା ରାଶିରେ,
ମଇରଇ ରଜ ହେଉଛି ।

ଦେଖ ଦେଖ ମୋର ପରାଣ ବଟୁ !

ମଧୁକର ମଧୁ ଚୁମ୍ବନେ ପଟୁ । ୧ ।

ତରୁଳତାକୁଳ, — ପଲ୍ଲବେ ମଞ୍ଜୁଳ,

ଚହଟେ ମଳୟ ଅନିଳ ।

ପିକ ଛଙ୍ଗରତ, ଶ୍ରବଣେ ପୂରିତ,

ମଦନ ମାଦକେ ବିଭୋଳ ॥

କଦମ୍ବେ ମୟୂର, ଡାଳିମ୍ବେ ଶୁକ,

ଦ୍ରାକ୍ଷାଡ଼ାଳେ ସାରା ଗାରୁଡ଼ ଦେଖ । ୨ ।

(ଅଳ) ମହାନିରମଳ, ଗୁଢ଼ ଝଲମଲ

ରୁଚିର ରଜନୀ କାଳରେ ।

ବସନ୍ତ ଉତ୍ସବ, ଅଳ ଅରମ୍ଭିବ

ନବ ଶ୍ରୁତବଧୁ ମେଳରେ ।

(ମୋର) ଏହି ନଟକର ବେଶରେ ।

ମହାଭବି ତାଙ୍କୁ ପ୍ରେମେ ଶ୍ଵସରେ । ୩ ।

ମଧ୍ୟମାଳ — (ରହସ୍ୟ ଭଙ୍ଗିରେ) ହା ! ହା ! ହା ! ହା ! ହା !

ସଖା ! ଇଏତ ବଡ଼ ଅନନ୍ଦର କଥା, ମାତ୍ର ତୁମ୍ଭ କୁ ସେହି
ଅବଳାମାନେ ଜିଣିବେ, ଅତ୍ର ତମେ ଜିଣି ପାରିବ ନାହିଁ,
ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଗୀତ

ହେ ନୃଅ ଛବିଳ, ଭଲ ତ କହୁଲି,

ତୁମ୍ଭକୁ ଅବଳା ଜିଣିବେ ।

ଖେଳା ଲୁଳା ରଙ୍ଗେ, ପ୍ରେମର ଡରଙ୍ଗେ,
ତୁମ୍ଭ ମନ ଧନ କିଣିବେ ।

ଦେଖ ଦେଖ ଘନଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ।
ମଦନ କଲଣି ପ୍ରେମ ଦୁନ୍ଦର ।
ଜାଣିଥାଅ ଅହେ ଲବଣୀ ଶ୍ରେୟ !
ଏ କଥା ହେଲଣି ମୋତେ ଗୋଚର ॥

(ଦେଖ) ବସନ୍ତ ସଙ୍ଗରେ ମଦନ ରାଜା ।
ଉଡ଼ାଇଲଣି ହେ ସୁରଙ୍ଗ ଧୂଳୀ ॥

ବରଦ୍ଵାମାନଙ୍କୁ ଦେବ ଏ ସଜା ।
ବଜାଇଲଣି ହେ ବାରବାଟୀ ।

ଦେଖ ଦେଖ ଅହେ ନାଟୁଆହାଜୀ !
ମଧୁମଞ୍ଜଳର ନେତ୍ର ସମ୍ପତ୍ତି ॥

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଅଲିଙ୍ଗନ କରି ନାନା ରଙ୍ଗୀ ଦେଖାଇବା)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ବନ୍ଧୁ ! ତମର ଗୀତଟି ମୋତେ ବଡ଼ ଭଲ ଲାଗିଲା । ତେମେ
ଅଉଁ ଗୋଟିଏ ଗୀତ ଗାଅ, ମୁଁ ବଂଶୀ ବଜାଇବି ।

ମଧୁ—ସଖା ! ଗୀତ ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ? ହା ! ହା ! ହା ! ହା !
ହା ! ହା ! ରସିକତାକୁ ଚୁଡ଼ାମଣି କି ନା ! ସେଇତ ପେଇଁ
ସଙ୍ଗୀତ ଗୀତକୁ ରସିକ, ନୁହେଁ ?

ଗୀତ

ଅରେ ବାଃ ରେ ଅମର କହ୍ନାଇଁ !
 (ଭାବେ) ଗୋପୀବାଙ୍କୁ ତ ନେଲୁ ମନାଇଁ ॥
 କଥା ଅଳପ ଖନାଇଁ ଖନାଇଁ ।
 କେତେ ପରିହାସ ଜାଣୁ ବନାଇଁ ॥
 ଭଲ କହୁଲୁ ରେ ସଙ୍ଗୀ ଦନାଇଁ ।
 ନଇଁ ଘାଟେ ଥାଉ କେଶେ ଅନାଇଁ ?
 ବାଃ ବାଃ, ତୋ ପର ଯଦି ରସିକ ଏ ଗୋପରେ ନ ଥାନ୍ତା,
 ଅଉଁ କିଏ କହନ୍ତା ଏପରି ଘେନାଇଁ ?
 ତୋର ଶିଖୀ ଚୁଲେ ମଞ୍ଜୀ ଟାକୁଅ ।
 (ତୁ) ଏ ଜଗତକୁ କଲୁ ବାଉଅ ॥
 ଭାବ ! ତୋଠେଇଁ ଏଡ଼ିକି ମାୟା ।
 ଟିକେ ମୋଠେଇଁ ନ କଲୁ ଦୟା ॥
 ତୁ ମୋର ବାୟା, ମୁଁ ତୋର ଛାୟା ।
 ତୁ ଯେତେବେଳେ ଏ କଦମ୍ବ ମୂଳରେ ରହି—
 ବଂଶୀଟି ଭୁଞ୍ଜି କରି ଫୁଲି ଦେଉ,
 ମୁଁ ତେତେବେଳେ ନାରୁଥାଏଁ ତା ତା ଧେୟା,
 ତା ତା ଧେୟା, ତା ତା ଧେୟା ॥
 ବାଃ ବା ରେ ପରଶସଙ୍ଗିଅ ।
 ମୁହିଁ ଜାଣିଛି ତୁ ବଡ଼ ରଞ୍ଜିଅ ॥

ତୁ ତ ନିଜ ନୁଅ ନୁଅ କରିଅ ।

ଘାଟ ବାଟଜଗା ଦିନିକିଅ ॥

ନବ-ଦମାଳ-ଶ୍ୟାମଳ ଅଜିଅ ।

ବୁଢ଼ାବନର ମତ୍ତ ମାଉଜିଅ ।

ଭର । ସତ କହୁବୁଝି ? ମୋ ସଙ୍ଗୀତ ତ ଶୁଣିଲୁ;

ଅଉ କାହିଁକି ହେଉଛୁ ଚଙ୍ଗଚଙ୍ଗିଅ ?

ଓଃ ଜାଣିଲି ଜାଣିଲି (ରହସ୍ୟ ଛଳରେ ମୁଖ ତଳକୁ ବଲେ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ସଖା ! ଏ ରହସ୍ୟ ଥାଉ, ମୋ ବଂଶୀସ୍ବନ ଶୁଣ ।

ମଧୁ—ଅଛା ବଜାଅ ବଜାଅ, ଅମ୍ଭେ ଟିକିଏ ଶୁଣୁ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ବଂଶୀ ବାଦନ କଲେ)

ମଧୁ—(ବଂଶୀ ସ୍ବନର ତାନମାନ ସଙ୍ଗେ ନୃତ୍ୟ କଲେ)

ନେପଥ୍ୟ—(ମୁଗ୍ଧାକନ୍ୟାଗଣ)

ଗୀତ

ବଂଶୀ ବାଜେ ଗୋ,

ବଂଶୀ ବାଜେ ଗୋ,

ମଧୁର ମଧୁର ବୁଢ଼ାବନେ ।

ତରୁ ଲତା ଶୁଷ୍କ ଥିଲେ,

ନବ ପଲ୍ଲବ ଧଇଲେ,

ମଦନ ମୋହନ ବେଶୁସ୍ବନେ ଗୋ । ୧ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଅଙ୍ଗ ପୁଲକିତ ହେବା ଓ ସେହି ଦିଗକୁ ମନ୍ଦ ହାସରେ ଚାହିଁବା)

ମଧୁ—ସଖା ! ଏ ବଂଶୀସ୍ବନ ତ ଅଉ ବାକୀ ରଖିବ ନାହିଁ—ଦେଖନ୍ତୁ ,

ହେଇ, ଶୁଣ ଶୁଣ, ନୁହେଁ। ଗୋପୀମାନେ

କପର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଦଉଡ଼ିଲେଣି ।

ଏ ଝଙ୍କ କଅଣ କମ ଝଙ୍କ ?

ଏଥର ବଂଶିଟିକି ଭଲ କରି ଫୁଙ୍କ ।

ଅହେ ଯୁବଜୀବକ ! ଅମ୍ଭେ ଖସିଲୁ ଦେଖ ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ସ୍ମରତଃ) ମୁଁ ଯାଉଛି, ଏହି ତମାଳ ମୂଳରେ ଲୁଚି ରହି

ଏ ମୁଗ୍ଧାକନ୍ୟାମାନଙ୍କ ରଙ୍ଗ ରହସ୍ୟ ଦେଖିବି ।

! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ମୁଗ୍ଧାକନ୍ୟାଗଣ ଗୀତ ଗାଇ ନାଚ ନାଚ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ବାଜୁଛି ଗୋ ମୋହନ-ବଂଶୀ ।

ଅସ ଦେଖିଯିବା ସଖୀ ! ଗୋପପୁର ଶଶୀ । ଘୋଷା ।

ମଧୁର ସ୍ବନ ପଞ୍ଚମେ ଅସୁଅଛି ଭାସି ।

ନେତ୍ର ଥନ ଥନ ମନ ହେଉଛି ଉଦାସୀ । ୧ ।

ଛନ୍ଦା ଚରଣ ଅମ୍ଭର ଫନ୍ଦା ଗୋ ସୁହାସୀ ।

ବନ୍ଦା ଦେଇ ପରାଣକୁ ହୋଇବା ଗୋ ଦାସୀ । ୨ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ନେପଥ୍ୟରୁ ହସି ହସି) ମୁଗ୍ଧେ ! ମୁଁ ଜାଣି ପାରୁଛି, ଭ୍ରମର

ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବାନ ।

~~କାଳୀ~~—କପର ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଭ୍ରମର ସିନା ନିଆଁଳୀ ପାଶକୁ ପାଏ,

ନିଜେ ନିଜେ ନିଆଳୀ ଯଦି ଭ୍ରମର ପାଶକୁ ଅସେ,

ତେବେ ଏ ଭାଗ୍ୟରୁ ବଳି ଭାଗ୍ୟ ଅଛି ?

ଧନ୍ୟା—ଧୂଟ ଲମ୍ପଟ ! ଲବଣୀଗ୍ରେସ୍ତ କଥା କଣ ପାଶୋର
ଦେଲଣି କି ?

ଗୀତ

ଶୁଣ ଶୁଣ ଶୁଣ ହେ ବସନଗ୍ରେର ଶୁଣ ।

ପାଶୋର ଦେଲଣି କି ଲବଣୀ ଗ୍ରେସ୍ତ ଚୁଣ ?

ଭୁଲିଗଲ, ମନ ଭୁଲିଗଲ,

ଲବଣୀ ଗ୍ରେସ୍ତ କଥା କି ଭୁଲି ଗଲ ? । ୧ ।

କେଉଁଦିନ ଶିଖିଲ ଏ ନବରଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗୀ ।

ଏ ଟାପର ସ୍ଥାପନ, କେଡ଼େ ଅନୁରାଗୀ ॥

ସବୁ ସ୍ଥାପନ । ଏ ଟାପର ଭଙ୍ଗୀଯାକ ସବୁ ସ୍ଥାପନ । ୨ ।

ଅମ୍ଭ ମନ ଧନ କାହିଁପାଇଁ ଗ୍ରେସ୍ତ ବଳ ?

ଯୋଗେ ଧର ପଡ଼ିବ ହେ ଲମ୍ପଟ ଛରଳ !

ଧର ପଡ଼ିବଟି । ଗର୍ଭଗ୍ରେର (ଏତେଦିନେ) ଧର ପଡ଼ିବଟି । ୩ ।

ଗୃହାର କରୁଛି ଅମ୍ଭେ ମଦନରାଜାକୁ ।

କେ ଜାଣି କି ଦଣ୍ଡ ଦେବ ବିରୁଦ ମନକୁ ॥

ଜଣା ପଡ଼ୁଛି ? କାମରାଜାର ଦଣ୍ଡ ଜଣା ପଡ଼ୁଛି ? । ୪ ।

(ଭାର) ଚପରାଶି ମଞ୍ଚ ପିକି ତାଳେ ଘନ ଘନ ।

ନ ପଳାଇଲେ ହେ ବନ୍ଧୁ ! ହୋଇବ ବନ୍ଦନ ॥

ବାନ୍ଧି ଘେନିଯିବ ।

ମଉଁପିକ ଦୁଇ ହୋଇ, ବାନ୍ଧି ଘେନିଯିବ । ୫ ।

ଉପରୋଧ ତଳେ ସହ । ନ କର ଏହାକୁ ।

ବାଈ ବାହୁପାଶେ ନେବା ରାଜାର ପାଶକୁ ।

କେବେ ନ ଛାଡ଼ିବା ।

ନାଗରବରକୁ ନ ଛାଡ଼ିବା ।

କାମରାଜା ପାଶେ ଚାନ୍ତିନେବା । କେବେ ନ ଛାଡ଼ିବା । ୬ ।

(ଗୁରୁଦିଗରୁ ବେଢ଼ି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଟାଣି ଧରିବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ମଦହାସରେ) ମୁଗ୍ଧେ ! ଦୋଷୀ ପ୍ରଜା ଯଦି ହାଜର

ହୋଇ ନିଜ ଦୋଷ ମାନିଯାଏ, ତେବେ ରାଜା କଣ ତାକୁ

ଦଣ୍ଡ ଦିଏ ? କଥାରେ ଅଛୁ ପରା, ହାଜରକୁ ମୁଣ୍ଡକାଟ ଛାଡ଼ ।

ଧନ୍ୟା—(ସଖୀଙ୍କ ପ୍ରତି) ସଖୀ ! ଇଏ ତ ନିଜଦୋଷ ମାନି ଯାଉଛନ୍ତି,

ଅଉ ଦଣ୍ଡଦେବା କଅଣମ ? ଏବେ ଅସ, ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ

ଏ ବନଫୁଲ ଗୁଡ଼ିକ ବନବିହାରୀଙ୍କି ସଜାର ଦେବା ।

ସମସ୍ତେ—(ଗୀତ ଗାଇ ଫୁଲହାରରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମଣ୍ଡିତା ଅଭିନୟ)

ଗୀତ

ବନ ଫୁଲହାରେ,

ବନବିହାରୀଙ୍କି,

ବନବେଶେ ସାଜି ଦିଅ ଗୋ ।

ନୀଳ କଲେବର,

ବଦନ ସୁନ୍ଦର,

ଅଧରୁ ଅମୃତ ପିଅ ଗୋ । ଘୋଷା ।

ଗଳାରେ ଦିଅ ଡୋରା ନିଅଳୀ ମାଳି,
 ଅଙ୍ଗେ ଦିଅ ଚୁଆ ଚଢ଼ନ ବୋଲି,
 ଭଳି ଭଳି ବନମାଳୀଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ
 ବସନ୍ତ ଉତ୍ସବ ଗାଅ ଗୋ । ୧ ।
 ବାଙ୍କରୁଲେ ଶଙ୍ଖ ମଞ୍ଜିମାଳକୁ,
 ମେଣାଇ ସଖି ! କେତକା ଦଳକୁ,
 ସେବତା ଫୁଲରେ ମକର କୁଣ୍ଡଳ
 ଯଗଳ କର୍ଣ୍ଣେ ଝିଙ୍କାଅ ଗୋ । ୨ ।

(ବିନୟାଗଣ ଅନନ୍ଦରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଫୁଲରେ ସୁବେଶ କରବା ଅଭିନୟ)

ଲଳିତା ପ୍ରବେଶ

ଲଳିତା—(ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦେ) ଅଜ ପ୍ରେମମୟୀ ବୃଷଭାନୁଜେମାଙ୍କ ଅଦେଶରେ
 ଏ ବୃନ୍ଦାବନକୁ ଫୁଲ ଭୋଲି ଅପିଥିଲି, କିନ୍ତୁ ଭଲ
 କଥାଟିଏ ତ ଦେଖିଲିଣି । ଲୁଚି ରହି ଏମାନଙ୍କ ରଜା-
 ରହସ୍ୟ ଆଉ ଟିକିଏ ଦେଖି । (ଲୁଚିବାକୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଧନ୍ୟା—ନାଗର ! ଅସ, ଏଇ ଲିଙ୍ଗେଲିତା-କୁଞ୍ଜ-ଅଗଣାରେ
 ନାଚିବା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ହେଉ, ଭଲକଥା ।

(ସମସ୍ତେ ମଧୁର ନୃତ୍ୟରେ ମଗ୍ନ ହେଲେ)

ଲଳିତା—(ଲତାଗହଳରୁ ବାହାର ହୋଇ) ଲମ୍ପଟ ! ତୁମ୍ଭର
 ଏହି ଅଚରଣ ? ତୁମ୍ଭର ଏହି ବ୍ୟବହାର ? ତୁମ୍ଭର

ଏହି ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକଟ୍ୟ (ଭୁବ୍ଧ କୁସ୍ଥିତ କର) ହବ୍
ଥାଅ, ଥାଅ; ମୁଁ ଯାଉଛି, ଏହିପରି ଅମ କିଶୋରୀକ
ଅଗରେ ତମର ଏ ନବରଙ୍ଗ ଯାକ ସବୁ କହୁଛି ଯେ ।
(ବେଗେ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ମୁଖ୍ୟାକନ୍ୟାଗଣ ନୃତ୍ୟରେ ଅବେଶ)
ପଞ୍ଚପରବର୍ତ୍ତନ

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ

ପଞ୍ଚମ ଦୃଶ୍ୟ

କୁସୁମିତ ବନପଥ

(ତର ତର ହୋଇ ଲଳିତା ପ୍ରବେଶ)

ଲଳିତା—(ଯାଉ ଯାଉ ସ୍ବଗତଃ) ମୋ ପ୍ରିୟ ସଖୀ ରାଧା ସହୃଦ ଯଦି
ଏତେ କୃଷକପଥ ତେବେ ଅନ୍ଧ ଏ ବ୍ରଜରେ ତମର
କା'ଠାରେ ବନ୍ଧାସ ଥିବ ? ଏବେ ଜଣାଗଲା, ତମେ
ଜଣେ ଦଗାଦିଆ ଶଙ୍କୁ । ଅଛ ଥାଅ, ଥାଅ, ମୁଁ ଭତ
ମଧ୍ୟରେ କଅଣ କରୁଛି ଦେଶ ।

(ଚଞ୍ଚଳ ଗତିରେ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରବର୍ତ୍ତନ

(୩୯)

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ

ସଷ୍ଠ ଦୃଶ୍ୟ

ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ପୃଷ୍ଠ ଉଦ୍ୟାନ

(ଶ୍ରୀରାଧା ବଶାଣୀ ପ୍ରବେଶ)

ରାଧା—(ଅନନ୍ଦମନେ) ସଖି ବଶାଣେ ! ଏ ବସନ୍ତ ସମୟରେ

ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ ପୁଟିଥିବାରୁ ଗଛଟିମାନ କି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି !

ବଶାଣୀ—ରାଧେ ! ଗଛଟିମାନ ସିନା ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛନ୍ତି, ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ

ଯେ ମୋ ଆଖିକି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁନାହାନ୍ତି ।

ରାଧା—କାହିଁକି ସଖି ?

ବଶାଣୀ—ଫୁଲରେ ଭ୍ରମର ବସି ନ ଥିବାରୁ ।

ରାଧା—ବଶାଣେ ! ଦେଖିଲଣି ? ଏ ମାଧବୀ ଫୁଲରେ କି ସୁନ୍ଦର

ଭ୍ରମରଟିଏ ବସି ମଧୁ ପାନ କରୁଛି !

ବଶାଣୀ—ରାଧେ ! ମାଧବୀକି ଭ୍ରମର ବଡ଼ ଭଲ ପାଏ । ସଖି !

ଦେଖୁଛୁ ତ, ଏତେ ଭଲ ଫୁଲ ପୁଟିଛି; କାହିଁକି ତେବେ

ମାଧବୀ ଫୁଲକୁ ଭ୍ରମର ଛାଡ଼ି ପାରୁନାହିଁ ?

ରାଧା—(ମାଧବୀ ଲତାକୁ ଏକଲକ୍ଷରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ)

ବଶାଣୀ—ରାଧେ ! ତେମେ ମାଧବୀ ଫୁଲକୁ କାହିଁକି ଏତେ ଅନେକ

ରହିବ କି ଗୋ ?

ରାଧା—(ଚାହିଁଲାରେ) ସଖି ! ମୋର ମାଧବ ମନେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ଅହା ! ତାଙ୍କ ଚରଣ ଚିହ୍ନ ତ ଗୁରୁଆଡ଼େ ଦିଶି ଯାଉଛି ।

ଗୀତ

ମାଧବୀ ପୁଲକୁ   ଦେଖି ଗୋ ଗୋଗେ,
ମନେ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ମାଧବ ।

(ତାଙ୍କ) ଚରଣ ଚନ୍ଦ୍ର   ଗୁରୁଅଡ଼େ ଦଶୁଚି,
କିଏ ତାଙ୍କୁ ଅଣିଦେବ ଗୋ ।

ଅଗୋ ପରଶ ସଙ୍ଗିନୀ ।

ହୃଦ-ଚନ୍ଦନ ମୋ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଗୋ । ୧ ।

ଶ୍ୟାମ ଅଙ୍ଗ ଗନ୍ଧ   ପର ମଦ ମଦ,
ମଳୟ ସଙ୍ଗରେ ବହେ ଗୋ ।

ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ   ବନ୍ଧୁ ଅସିବାଇ,
ମଧୁକର କାନେ କହେ ଗୋ ।

ଘନ ବରନ ମୁରତି,

ଗୁରୁଅଡ଼େ ଦିଶି ଯାଉଛନ୍ତି ଗୋ । ୨ ।

ଚନ୍ଦ୍ରାର୍ଦ୍ଧ କଳଶ—   ଧୂଳ ବକ୍ରାକୃଶ
ଚନ୍ଦ୍ରମାନ ବରଜୁଛି ଗୋ ।

ସୁରଙ୍ଗ କମଳ   ଛବିକ ଦେଖିଲେ,
ଅଙ୍ଗେ ପୁଲକ ପୁରୁଛି ଗୋ ।

ଅଗୋ ପରଶ ସଙ୍ଗିନୀ !

ମୋତେ କିଏ ତାଙ୍କୁ ଦେବ ଅଣି ଗୋ ? । ୩ ।

ବିଶାଖା —

ଗୀତ

ବିଷ୍ଣୁ ଜଗତକୁ, କୃଷ୍ଣମୟ ଦେଖି,

ସବୁ ସୁଖ ଗଲ ଭୁଲି ଗୋ !

ହୃଦୟ ଫଟାଇ, ଅକୁଳେ କାନ୍ଦୁଛୁ,

‘ହା କୃଷ୍ଣ, ହା କୃଷ୍ଣ’ ବୋଲି ଗୋ !

କୃଷ୍ଣ ଗତ ପ୍ରାଣା ଧନୀ ! ; କୃଷ୍ଣ ମୋହନା କୃଷ୍ଣ ଭାବନା ଗୋ । ୧ ।

କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମମୟୀ, ଶ୍ରୀ କିଶୋରୀ ରାଜି,

କୃଷ୍ଣ ବାସ ପରିଧାନା ଗୋ !

କୃଷ୍ଣ ବିରହରେ, ଭଲ୍ଲାଦିନୀ ହୋଇ,

ହସ୍ତକୁ ଦିବା ରଜନୀ ଗୋ !

କୃଷ୍ଣ ଗୁମର କୁନ୍ତଳା ! ; କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ କରି ଜପାମାଳା ଗୋ । ୨ ।

ଏକା କୃଷ୍ଣ ଧ୍ୟାନେ, ଭଲୁଛୁ ଅଜ୍ଞାନେ;

ମୋ କୃଷ୍ଣ କାହାନ୍ତି କହି ଗୋ !

ବୃନ୍ଦାବନେ ତରୁ,- ଲତାକୁ ପଚାରୁ,

ହୋଇଣ କେତେ ବନୟୀ ଗୋ !

ନେତ୍ର କରି ଥନ ଥନ; ମୁଖେ ହାଇ ଅସେ ଘନ ଘନ ଗୋ । ୩ ।

ଧନୀ ! କାତର ହୁଅନା, ତୋ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁକୁ ଅବଶ୍ୟ ପାଇବୁ ।

ସାଧା—(ଭାବବେଶରେ ହର୍ଷବଦନେ ରହିଲେ)

ଲଳିତା ପ୍ରବେଶ

ବିଶାଖା—ସାଧେଁ ଏଇ ଦେଖ; ଲଳିତା ସଖୀ ଆସିଲେଣି ।

ସାଧା—(ତେଣେ ଚାହିଁ) ଦରଘାସରେ ମୁଖ ଢଳକୁ କରି ଲଳିତା
କଲପର ବହୁଲେ)

ଲଳିତା—(ଛଳ ଉଦ୍ଭରେ) ସାଧେ ! ଅଜିତ ଭାବ ଆନନ୍ଦରେ
ଭାସୁଛ ?

ସାଧା—ହଁ, କହିବ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଅମ ବଗିଚାରେ ଫୁଲ ନ ଥିଲା
ପରି ବୃନ୍ଦାବନକୁ ଫୁଲ ତୋଳି ଯାଇ ଏତେବେଳକୁ ଦେଖା
ଦେଉଛ କି ନା ?

ଲଳିତା—ସାଧେ ! ମୁଁ ତମର ଗୋଟିଏ ଶୁଭ ଖବର ଆଣିଛି ମ, ଶୁଣିମ ?

ସାଧା—(ଲଜ ଲଜ ହୋଇ) କଅଣ କହୁନାଅଁ ?

ଲଳିତା—ମୋତେ ଯେବେ କିଛି ପ୍ରବସ୍ତାର ଦେବ, ତେବେ କହୁନା ।

ସାଧା—(ମଜ୍ଜାଫୁଲଦ୍ୱାର ନିଜ ଗଳାରୁ ଆଣି ଲଳିତାଙ୍କ ଗଳାରେ ଦେଲେ)

ଲଳିତା—(ହସି ହସି କହିଲେ)

“ମାଆ ଲୋ ମଲି,

ମଜ୍ଜା ଫୁଲଦ୍ୱାର ଅଜିତ ପାଇଲି”

ବିଶାଖା—ଫୁଲଦ୍ୱାର ତ ପ୍ରବସ୍ତାର ପାଇଲି, ଏଥର କହ ।

ଲଳିତା—କହୁଛି ଶୁଣ ।

ଗୀତ

ଲଳିତ ଲବଙ୍ଗଲତା

ମୃଦୁ ପରଶୀଳନତା

କୋମଳ ମଳୟ ମଦାମ୍ବଳେ ।

ମଉରୁଙ୍ଗ ମଧୁପାନେ

ନିକୃଞ୍ଜ-କୁଟୀର ବନେ

କୁଜନ୍ତ୍ର ପ୍ରମତ୍ତ ପିଙ୍କୁଳେ ଗୋ ।

ହରି ବହରେ,

ସରସ ବସନ୍ତକାଳେ ବନେ ।

ନୃତ୍ୟନ୍ତ୍ର ଯୁବଜାଳନେ

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଧୀଞ୍ଜ ମୋହନେ,

ବିରଘ୍ନ ମାରଣେ ସାବଧାନେ ଗୋ । ୧ ।

ବିଶାଖା—ଫୁଲହାଦଟି ପୁରସ୍କାର ପାଇ ବେଶ୍ ଖବରଟିଏ ଦେଲି ତ !

ସୁଧା—ଲଳିତେ ! ଏ କଥା କଣ ସତ ? (ବକଳମନେ) ସଖି !

ଗୁଲିଲ ଦେଖି, ମୁଁ ଲତା ଉଡ଼ାଡ଼ରେ ରହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଚିନ୍ତାମଣିଙ୍କର ସେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରୀତି ଦେଖିବି ।

ଲଳିତା—ତେବେ ଶୀଘ୍ର ଅସ, ମୋ କଥା ସତ କି ମିଛ ଦେଖିବି ।

(ଶ୍ରୀରାଧା, ଲଳିତା, ବିଶାଖାଙ୍କ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରବର୍ତ୍ତନ

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ

ସପ୍ତମ ଦୃଶ୍ୟ

ବେଢ଼ଣୀ କୁଞ୍ଜ

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ମୁଗ୍ଧା ବନ୍ୟାମାନଙ୍କ ପ୍ରେମ ଖେଳ)

ମୁଗ୍ଧାଗଣ—(ସମାନ ସ୍ଵରେ ଗୀତ ଗାଉଥିବା)

ଗୀତ

କେତେ ସୁନ୍ଦର ଏ,   ନବୀନ ନାଟୁଅ,
    ଛଦା ଚରଣ ମୁରତ ।
 କଦାପନା କର,   ମଦାର ଅଧରକୁ,
    ପଛକୁ ପକାଇ ସବୁ ନିନ୍ଦା ସୁତ ।
 ନାଚ ଗୋ ଢଳି ଢଳି,   ବଜାର କରତାଳି,
 ଅନନ୍ଦେ ସର୍ବ ବାଳୀ,   ଦିଅ ଗୋ ଦୁଳଦୁଳି,
 ଏ ବୃନ୍ଦାବନ ପୁଲୀ,   ପ୍ରେମେ ପଡ଼ୁ ଉଡ଼ୁଳି । ୧ ।

ଧନ୍ୟ:—ବୃନ୍ଦାବନଚନ୍ଦ୍ର ! ଏ ଦାସୀମାନଙ୍କର ସେବା ଘେନାକର ।

ଗୀତ

ହେ ବୃନ୍ଦାବନ-ମଦନ !
 ଅମ୍ଭମାନଙ୍କର ତାମ୍ବୁଲ ଘେନ ହେ,
 କରୁଅଛୁ ଏହି ନିବେଦନ, ମୋହନ ହେ । ୧ ।
 ଅଭର କର୍ପୁର ରୁନ, (ହେ ମୋହନ)
 ଦେଇ ଭାଙ୍ଗିଅଛୁ କର ଯତନ ହେ,
 ଭୁଞ୍ଜ, ତୋଷ ହେଉ ଅମ୍ଭ ମନ, ମୋହନ ହେ । ୨ ।
 (ତାମ୍ବୁଲ ଭୁଞ୍ଜାଇ ଦେବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—କନ୍ୟାଗଣ ! ଅଜି ମୋର ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ ।

ଧନ୍ୟା—ନା, ନା, ଅମର ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ ।

ଗୀତ

ଗୋକୁଳର ଇନ୍ଦୁ ଅହେ ପରାଣର ବନ୍ଧୁ !

ଚରଣେ ଶରଣ ଗଲୁଁ ଦିଅ କୃପାବନ୍ଧୁ ।

ଅହେ ଛନ୍ଦାଚରଣ !

ପୁଲମାଳ ଦେଇ କଲୁଁ ବରଣ ହେ ।

ଏହି ସ୍ନେହ ଥାଉ ।

ଜନମେ ଜନମେ ନାଥ ହେ (ଏହି ସ୍ନେହ ଥାଉ)

ପଡ଼ ହୋଇଥାଅ

(ଅଭାଗିନୀମାନଙ୍କର ପଡ଼ ହୋଇ ଥାଅ ।)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ହସି ହସି)

ଗୀତ

ସୁକୁମାରୀ କୁମାରୀ ଗୋ ମୁଗ୍ଧା ବନ୍ୟାଗଣ,

ତୁମ୍ଭେ ମୋର, ମୁଁ ତୁମ୍ଭର, ନିଶ୍ଚୟ ଗୋ ଜାଣ ।

ତୁମ୍ଭେ ମୋର, ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ।

ସୁକୁମାରୀ କୁମାରୀ ଗୋ (ତୁମ୍ଭେ ମୋର, ମୁଁ ତୁମ୍ଭର)

(ମନୁ ଭୁଲିବି ନାହିଁ) ତୁମ୍ଭ ମାନଙ୍କର କଣା ମୁହିଁ,

(ମନୁ ଭୁଲିବି ନାହିଁ) କହୁଛି ଏ ମୋର ବଂଶୀ କୁହିଁ । ୧ ।

(ଶ୍ରୀରାଧା, ଲଳିତା, ବିଶାଖା ପ୍ରବେଶ)

ଲଳିତା—ରାଧେ ! ମୋ କଥା ସତ କି ମିଛ, ହେଉଛି ଦେଖ, କି
ଲଳା ଲଗିଛି ?

ରାଧା—(ହୋଧରେ ଜରଜର ହୋଇ) ଲଳିତେ । ପୁର୍କେ ମୁର-
ଦୈତ୍ୟକୁ ଯେ ବନାଶ କରିଥିଲେ ସେ କଣ ଏଇ ଟିକି ?
ସଖି ! ଏ ଲଳିତାଲେ ଲଳି ରହି ଭଲକରି ଟିକିଏ ସ୍ବାଳ
ରଙ୍ଗରହସ୍ୟ ନଦଖିବା । (ଲଳିଲେ)

ଧନ୍ୟା—ନାଗର ! ଅସ ଅବର ଖେଳିବା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ହେଉ ତେବେ ।

ଧନ୍ୟା—

ଗୀତ

ଅବରତେ ଅବରତ ଅବର ଉଡ଼ାଅ ଗୋ ।

ମଦନମୋହନ ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗକୁ ଜଡ଼ାଅ ଗୋ ।

ଅଗୋ, ଅଙ୍ଗକୁ ଜଡ଼ାଅ ଗୋ । ଘୋଷା ।

ଲଳିତ ବସନ୍ତ ରାସେ ପରଶି ଗୋ ପୀତବାସେ ।

ଲଳିତେ ଲଳିତ ଭୁଜେ ଭୁଜକୁ ବେଢ଼ାଅ ଗୋ । ୧ ।

(ଶ୍ରୀରାଧା, ଲଳିତା, ବନାଶା ଲଳିତା ଉଡ଼ାଡ଼ୁରୁ ବାହାରିଲେ)

ଶ୍ରୀରାଧା—(ହୋଧରେ)

ଗୀତ

ପୁର୍କେ ମୁର ଦୈତ୍ୟ, ଯେ ନାଶିଥିଲେ ଗୋ !

ସେହି କି ଏହି ଲଳିତେ !

ଦେଖ ଗୋ ଦେଖ ଗୋ ସଖି । (ପୁର୍କେ ମୁର ଦୈତ୍ୟ)

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚମକି ପଥ ବଂଶୀ ପକାଇଦେଇ ରହିଗଲେ)

(ମୁଗ୍ଧା ବନ୍ୟାଗଣ ଢାଟକା ଶ୍ରାବେ ରହିଗଲେ) ।

ଗୀତାଂଶ

ଏବେ କି ସୁନ୍ଦର, ଶୋଭା ପାଇଛନ୍ତି,

କୁମାରୀମାନଙ୍କ ସହୃଦେ ।

ଦେଖ ଦେଖ ବଶାଣୀ !

ଏ କି ଅଟେ ସେହି ଗିରିଟେକା ? । ୧ ।

ବନ୍ଦନ ଚଢ଼ିତ- ଗାଳ କଲେବର,

ପୀତବାସ ବନମାଳିଆ ।

ଖେଳନ ଚଞ୍ଚଳ, ରତନ କୁଣ୍ଡଳ,

ଗଣ୍ଡଯୁଗ ସୁଦଶାଳିଆ ।

ଘେନି ନବ ବାଳିକା ।

ମାତେ ଏ କି ସେହି ଗିରିଟେକା । ୨ ।

ପୀନ ପଦ୍ମୋଧର, ଗୋପିନାଥକର

ଲଗିଛନ୍ତି ଶ୍ୟାମ ହୃଦେ ।

ମର୍ବତ କବାଟେ କୁନ୍ଦନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ,

ଯୋଖିଛି କେ ଭନମାଦେ ॥

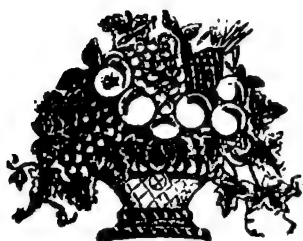
ଶ୍ୟାମ ମୃଗ-କମଳ ।

ଦେଖ ବିଦୁ ବିଦୁ ଶ୍ରମ ହାଲ; (ଶ୍ୟାମ ମୃଗ-କମଳ)

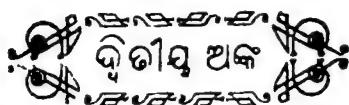
ସାକ୍ଷୀ ରହିଥାଅ ଗୋ !
ମୋର ବଶାଣା ସଜିନୀ ଏବେ, ସାକ୍ଷୀ ରହିଥାଅ ଗୋ !
ମୋର ଲଳିତା ସଜିନୀ ଏବେ, ସାକ୍ଷୀ ରହିଥାଅ ଗୋ । ୩ ।

(ଈର୍ଷାପୂର୍ବକ ଗାନ କରୁଥିବା, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ କନ୍ୟାଗଣ
ତାଟକା ହୋଇ ରହିଥିବା ।)

ପରଦା ପତନ

(ବିରହମାନ ଅରମ୍ଭ)

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ଅରୁଣ କୁଞ୍ଜ

(ଶ୍ରୀରାଧା, ଲଳିତା, ବଶାଣୀ ପ୍ରବେଶ)

ଶ୍ରୀରାଧା—(ବିରହ ଭକ୍ତଶ୍ଵାରେ ସଖୀଙ୍କି କହୁଲେ)

ଗୀତ

ଏହି ତ ଅରୁଣ କୁଞ୍ଜ ଗୋ, ସଜନି !

ଏହି ତ ଅରୁଣ କୁଞ୍ଜ ଗୋ !

କେତେ ଅସୁନ୍ଦର, ଦଶେ ନ ଥିବାରୁ

ବରଜ ରସିକରଜ ଗୋ !

ଅଗୋ ପରଶ ସଜନି !

ଚିତ୍ ଅକୁଳ ହୁଏ ଏ ଘେନି ଗୋ । ୧ ।

ସଖି ଏ ଭ୍ରମର— ମାନଙ୍କ ହଂସାର—

ନାଦ ବାଜି ମୋ ଶ୍ରବଣେ ଗୋ !

ପରଶବନ୍ଧୁଙ୍କ ପ୍ରୀତି ମନେ ପଡ଼ି,

ହୃଦି ଜଳେ ଅନୁସ୍ରବେ ଗୋ ।

(୫୦)

ଅଗୋ ପରାଣ ସଙ୍ଗିନି !

ଚିତ୍ତ ଅକୁଳ ହୁଏ ଏ ଘେନି ଗୋ ! ୨ ।

ଏକ ଡାକ ଶୁଣି ଚିତ୍ତୁଣି କାଳିଅ,

ମୁଦୁବାଣୀ ପଡ଼େ ମନେ ଗୋ !

ହିକାର ନିସ୍ତନ, ହୃଦେ ହୁଏ ଶ୍ୟାମ—

ନୟର ନାଦ ଯେସନେ ଗୋ !

ଅଗୋ ପରାଣ ସଙ୍ଗିନି !

ଗୋଷ୍ଠ-ଚନ୍ଦ୍ରମା ମୋ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଗୋ ! ୩ ।

ଲଳିତା—ରାଧେ ! ସେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଶଠକୁ ମନେ ପକାଅ ନା ।

ଗୀତ

ଅଗୋ ରାଧେ ସେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଶଠରେ କି କାମ ।

କର୍ମକୁ ଅଦର ରହ ନ ଧର ତା ନାମ ଗୋ ! ୧ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—ନିର୍ଦ୍ଦୟ ନୁହନ୍ତି ସେ ତ ଦୟାମୟ ଶ୍ୟାମ ।

ମଦ କପାଳକୁ ମୋର ହୋଇଛନ୍ତି ବାମ ଗୋ ! ୨ ।

ବିଶାଖା—ଅଗୋ ବସାଦିନୀ ଦୁଃଖ ଦୂର କର ମନୁ ।

ହାତୁଳି ପଡ଼ୁଛି ବେଳୁଁ ବେଳି ସୁନା ତନୁ ଗୋ ! ୩ ।

ଲଳିତା—ଦମ୍ଭଧର ଧୀର ଘ୍ରାସ ପରାଣ ପିତୁଳି ।

ଅକୁଳିତା ନୁହୁ ଧନୀ ଗଳା ସୁନାମାଳି ଗୋ ! ୪ ।

ଶ୍ରୀନାଥ—ସଖି ! ମୋର ପଞ୍ଚେନ୍ଦ୍ରଯୁଯାକ କାହିଁକି ବଳେ ବଳେ ତାଙ୍କର
ଅଡ଼କୁ ଟାଣି ନେଉଛନ୍ତି ? ମୁଁ ତ ଅବଳା; କିପରି ଦମ୍ଭ
ଧରିବି ? ହା ଜୀବନବନ୍ଧୁ ! ଦର୍ଶନ ଦଅ ।

ଗୀତ

ଅବା ନାଥ ପ୍ରାଣନାଥ ମୋହନ ମୂରଲୀହାତ
କାହିଁ ଅଛ ଦଅ ଦରଶନ ।

ଅହେ ମଦନମୋହନ ସନ୍ତାପେ ହେଲି ଦହନ
ଏବେ ଅସି କର ଅଲିଙ୍ଗନ ହେ ।

ବନ୍ଧୁ ହେ ! ଦେଖାଅ ତୁମ୍ଭର ମୁଖରନ୍ଦୁ !
ଦଅ ଓଷ୍ଠ, ପୁଧା ଏକ ବନ୍ଦ ହେ । ୧ ।

ଲଳିତା—ସୁଧେ ! ଧୈର୍ଯ୍ୟଧର, ମୁଁ ଏହିପରି କଞ୍ଜବନକୁ ଯାଇ ତୁମ୍ଭ
ହାଲଯାକ ସବୁ ଜଣାଇବି ।

ଗୀତ

ନୁନ-ବଧୂ ସଙ୍ଗେ ହେଲି କରୁଥିଲେ ବନମାଳୀ
ତୁମ୍ଭ ଭୟେ ଗୌର ପରି ହେଲେ ।

ଧୈର୍ଯ୍ୟ ବହୁ ତେଜ ରୋଷ, ସମା କରି ତାଙ୍କ ଦୋଷ,
ଗୁହେ ଯାଅ ବଶାଗାର ତୁଲେ ।

(ମୁଁ) ଯାଉଛି, ଯାଉଛି ।

ମୋହନକ ନିକଟକୁ ଯାଉଛି, ଯାଉଛି ।

ସକେତ ଅଣିବ ରାଧେ ! ଯାଉଛି, ଯାଉଛି ।

ରାଜି ବନୋଦନା ଧନା ! ଯାଉଛି ଯାଉଛି । ୧ ।

(ଗାଢ଼ ଗାଢ଼ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ବିଶାଖା -- ରାଧେ ! ଲଳିତା ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ନିକଟକୁ ଗଲେଣି, ଏବେ
ଅସ ଘରକୁ ଯିବା ।

ରାଧା—ଗୁଲ ସଖି ! (ବିଶାଖା ରାଧା ପ୍ରସ୍ଥାନ)

~~ଅନ୍ତଃସ୍ଵର~~

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

କାଳିନ୍ଦୀକୁଳ ବନ

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶୋକାକୁଳିତ ଭାବେ ପ୍ରବେଶ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(କରୁଣାସ୍ଵରେ) ରାଧେ ! କେଉଁଠାରେ ଅଛ ? ଏ
ଦାନଜନର ଅପରାଧ ଶମାକର । ପ୍ରାଣୀଧୂରେ ! ଅଛ
କେତେ ଶୋକିବି ? ମାଧବୀ କୁଞ୍ଜ, ଅଶୋକ କୁଞ୍ଜ,
ବକୁଳ କୁଞ୍ଜ, କେଶର କୁଞ୍ଜ, କଦମ୍ବ କୁଞ୍ଜ ଏହିପରି
କେତେ ଶୋଭିଲି, ବାହୁଁ ? କେଉଁଠାରେ ତ ଦେଖିଲି
ନାହିଁ ? (ବନକୁ ଚାହିଁ) ତରୁଲତାମାନେ ! ମାନସପୁତ୍ରୀ
କିଶୋରୀଙ୍କ ମୋର ଦେଖିଛ କି ?

ଗୀତ

କହ କହ ଗୋ ! କହ କହ ଗୋ !

ମୋର ଦୁଃଖ ଦେଖି ଦୟାକର । ଘୋଷା ।

କହୁନ କୁହ ମଦାର

ଜାଣି ଯୁଦ୍ଧ କରିଅର

ସୁକୁମାରୀ ମୋ ଗଙ୍ଗଶିଖରୀ ।

ନିଅଳୀ ମାଧବୀ ମଲ୍ଲୀ

ଦେଖିଛ କି ମୋର ଅଳୀ

ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ବନକପିତୁଳୀ ଗୋ । କହ କହ ଗୋ । ୧ ।

ଅଗୋ କୁହ କରବାର

ଦେଖିଛ କି ନାରାୟଣ

ଯାବତ ବାସିନୀ ବନୋଦନା ।

ଟଙ୍କାର ତରୁଟ କଥା

ଜଳି ଯାଉଛି ମୋ ହୃଦୟ

ନ ଦେଖି ମୋ କଣ୍ଠରୁ ମଣି ଗୋ । କହ କହ ଗୋ !

ଏ ସନ୍ତାପ ତାପ ହର

ଦୁଃଖିକନେ ଦୟାକର

ଅଗୋ ତରୁ ଲତା ବନ ଗିରି ।

ହାତ ମୋ ପରଶ ଶିଖା

କାହିଁଅଛି ଶ୍ରୀକିଶୋରୀ

ଉର୍ଷାବତୀ ବୃନ୍ଦାବନେଶ୍ଵରୀ ଗୋ । କହ କହ ଗୋ ! ୩ ।

(କୁକୁଟୁବିଷ୍ଣୁ) କାହିଁ ? କେହୁ ତ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ନାହିଁ ।

ହାୟ ! ମାନିନୀ ! ମାନିନୀ ! ! ମାନିନୀ ! ! !

(ପ୍ରସ୍ଥାନ ଓ ବବଣ)

(ଭୂଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରବେଶ)

ଭୂଲକ୍ଷ୍ମୀ—(ସ୍ଵଗତଃ) ଅହା ! ବୃନ୍ଦାବନଚନ୍ଦ୍ରକର ଅଳ୍ପ ଋଷ କି ଦଶା ?

ହେଉ ତ ବନଦେବୀ ବୃନ୍ଦା ଏଭାସଡ଼େ ଅସୁବନ୍ଧୁ ।

(ବୃନ୍ଦା ସହ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଚରଣସ୍ପର୍ଶରେ)

ଗୀତ

ମୋହର କପାଳ ମନ୍ଦ କି କହୁବ ବୃନ୍ଦେ ।

ଧନା ଗୁଣ ନୀତାକଲି ଧନ୍ୟା କନ୍ୟାବୃନ୍ଦେ ଗୋ ।

ପିଣ୍ଡ ଯେବେ କରେ ଗ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରାଣ ବି ନ ଜାଣେ ।

ଲ୍ଲବ ଦେଖିଲି ମୋ ବନ୍ଧୁ ! ଈର୍ଷାନେନ୍ଦ୍ର କୋଣେ ଗୋ ।

ଅପରାଧ ତରେ ମୁହଁ ପାଶକୁ ନ ଗଲି ।

ବନସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ କୋଠ ନିବାସ ନ ପାଇଲି ଗୋ ।

ହତାହର କଲି ବୃନ୍ଦେ ପରାଣ-ବନ୍ଧୁରେ ।

ଏହି ତୋଷ୍ଟି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମୁଁ ସନ୍ତାପ-ସୈନ୍ଦବରେ ଗୋ ।

ବୃନ୍ଦା—(ପ୍ରବୋଧ)

ଗୀତ

ମୁଁ କିସ କରବ

ଅହେ ଘନହର

ଅପେ ତ ଅଜିଲି ଏହା ହେ ।

ନିଜ ଦୋଷେ ନିଜେ

ଚିହ୍ନା ପଡ଼ିଗଲି

ଦେଖିଲି କନକଦେହୀ ହେ ।

ଉର୍ଗାବତୀ ମାନୀନାକ ।

ଛବ ମୁଁ ବୁଝାଇ ପାରିବି କି ହେ ? । ୧ ।

କି କଲ କି କଲ, ନାଗର ଛବଲ,

ତାରେ ମହାଦୁଃଖ ଦେଲ ହେ ।

ନଟ ଚିନ୍ତାମଣି, ଗୋଷ୍ଠଚନ୍ଦ୍ରମା ମୋ,

ବଟ ଭଙ୍ଗ ପରି ହେଲ ହେ ।

କେତେ ହରବରେ ବନ୍ଧୁ ।

ପଡ଼ଗଲଟି ଲବଣ୍ୟ ସିନ୍ଧୁ ହେ ! । ୨ ।

ସେ ରାଜ-ନନ୍ଦନା, ମହା ଅଭିମାନ,

ଶୁଣିବ କି ମୋ ଦୟିନୀ ହେ ।

ଗୁଣି ତଳକ ଭଣିସି ଶୁଭଞ୍ଜଣା !

ବୟସ ମୁରଲ ପାଣି ହେ ।

ପୁଣି ତା ପ୍ରେମକୁ ଦାଣ୍ଡେ,

ବୁଣି ରଖି ହେଲଣି ତା ଦଣ୍ଡେ ହେ । ୩ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ବୁଝାଇ ହାତ ଧରି)

ଗୀତ

ପରହାଣ କର ସରିଲି ନିକର

ଧରି କହୁଛି ତୋ କର ଗୋ ।

ଦରିଦ୍ରନିଧି ମୋ କଷ୍ଟ-ଗମନାକ

ହରି ନ ଗଲି ପାଶର ଗୋ ।

ହରିଣୀ ନେତ୍ରୀଙ୍କ ପଦେ ।

ପରିବର ଦୋଷ ମାଗ କୃଦେ ଗୋ । ୧ ।

ତରିବ ସେପରି

ଶୋକ-ସବିତରୁ

ହରି-ମଧ୍ୟମା ତା କର ଗୋ ।

କରିବ ଗରଳ

ନୋହିଲେ ବଦନେ

ଅରି ହେଲା ପଞ୍ଚଶର ଗୋ ।

ଅରି ଯାଉଛି ମୋ ଛାଡ଼ ।

ଧରିଣୀରେ ଏକା ସେ ମୋ ଗତି ଗୋ । ୨ ।

ବୃନ୍ଦା—(ସ୍ଵଗତଃ) ଅହା ! ଏ ବନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଵାକୁ ମୁଁ କିପରି
ସାନ୍ନିଦ୍ୟ ଦେବ ?

(ଅକୂଳରେ ଭାଲିହେବା ଅଭିନୟ)

(ଲଳିତା ପ୍ରବେଶ)

ବୃନ୍ଦା—ମୋହନ ! ଦେଖ, ତୁମ୍ଭ ଭାଗ୍ୟକୁ ଶୁଧାର ପ୍ରିୟତମୀ ଲଳିତା
ଅସିଲେଣି ।

ଲଳିତା—(ଅଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟରେ) ବୃନ୍ଦେ ! ରାଏ କଅଣ ?

ରାଧିକ-ଚନ୍ଦ୍ରମାଳର ଅଜ୍ଞ ରାଏ କି ଦଶା ? ଅହା !

ବାସି ଜାଳକଇଁଟି ପରି ତ ଶୁଅଙ୍ଗ ଶୋଭାଦାନ ଦର୍ଶିଗଲାଣି !

ମୁକୁଳିତ ବେଶ ଧୁଳି ଧୁସରିତ,

ମସ୍ତକରୁ ମସୂର ଚୂଡ଼ାଟି ଖସିପଡ଼ିବ,

ଶହସ୍ରରେ ମୋହନବାଣୀଟି ନାହିଁ,

ଅହା ! ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଲେ କାହା ହୃଦୟ ସହିବ ?
 (ଧୁଳି ଝାଡ଼ିଦେଇ) ମୋହନ ! ମୋ ପ୍ରିୟସଖୀକି
 ନିର୍ମିଣୀ କରଦେଇ କାହିଁକି ଏତେ ଦୁଃଖ ସହୁବ ?
 ବୃନ୍ଦାବନରତ୍ନ ! ଉଠ ଉଠ, ସଚେତ ହୁଅ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ସଚେତ ହୋଇ ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ନୟନରେ କହିଲେ)
 ଲଳିତେ ! ରକାବର ।

ଲଳିତା—ରାଧାନାଥ ! ଅତ୍ତ ଅକୁଳିତ ହୁଅନାହିଁ ! ପ୍ରିୟହୁଅ ।
 ତମର ଏ ଅଧୀରତା ଦେଖି ମୋ ଅନ୍ତର ଜଳିଯାଉଛି ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଲଳିତେ ! ତମ ପ୍ରିୟସଖୀ ସୁଖରେ ଅଛନ୍ତି ତ ?

ଲଳିତା—ମୋହନ ! ରାଧା ଦୁଃଖ ମୁଁ କଅଣ କହିବି ? ତୁମ୍ଭ
 ବରଦ୍ଵରେ ସେ ଅଜନ୍ମ ମୁକୁମାରୀଟି ଯାହା ହେଲଣି,
 ଶୁଣ—

ଗୀତ

ଅହେ ବଂଶୀଧାରୀ

ସ୍ନେହେ ଗଲା ସିର

ତୁମ୍ଭ ନୟନା କିଶୋରୀ । ଘୋଷା ।

ବଞ୍ଚିବାରେ ତାର

ପାଣ୍ଡୁ ଉପାୟକୁ

କହିତରେ ଶାନ୍ତି ନ ପାଇଲୁ କର

(ପଡ଼) ଝର ଝର ନୟନୁ

ନୀର ବହେ ସୁଦନୁ

କର ନିବେଶି ଗଣ୍ଡେ,

ବରଷ ଦିନୁ ଦିନୁ

ପର ହୋଇ ଶାଣିତ—

ଶର ମାରେ ଅଭନ୍ନ

କି ଗତି ଅଛି ଗଳ—

ଗତିର ତବ ଚନ୍ଦ୍ର,

ଅହେ ବଂଶୀଧାରୀ । ୧ ।

ଭାବ ମଣି ଭର

ହାର କଲ ଦୂର,

ନ ବହୁ ଅଙ୍ଗେ ବସନ;

ସାରସାଣୀ ମାତ୍ର

ଗାର ବରଳରେ,

ବାରମ୍ବାର ଶିତରେ କାଟେ ମୋହନ

(ପଞ୍ଚ :) ଝର ଝର ନୟନୁ

ନୀର ବହେ ସୁନ୍ଦର,

କର ନିବେଶି ଶ୍ରେଣୀ,

ବରଷ ଦିନୁ ଦିନୁ

ପର ହୋଇ ଶାଣିତ—

ଶର ମାରେ ଅଭନ୍ନ,

କି ଗତି ଅଛି ଗଳ—

ଗତିର ତବ ଚନ୍ଦ୍ର,

ଅହେ ବଂଶୀଧାରୀ । ୨ ।

ଶ୍ରୀମତୀ—(ଅକୁଳିତ ଭାବେ) ଲଳିତେ ! କଅଣ ବଞ୍ଚିତ ?

ପ୍ରାଣେଶ୍ୱରୀ ମୋର ଏପରି ଦଶା ଭୋଗୁଛି ?

ଅହା ! ସଖି ! ଏବେ ଯାଅ, ଈର୍ଷାବତୀ କିଶୋରୀକା

ମୋ ଦୁଃଖ ନିବେଦନ କରି ଏହି କୁଞ୍ଜକୁ ଆଣ ।

ଗୀତ

ଯାଅ ଯାଅ ଗୋ ଲଳିତେ ।

ମୋର ବନୟକୁ ଘେନି ଚିତ୍ତେ ଗୋ । ଘୋଷା ।

ସନ୍ତାପ ଅନଳ

ଜଳୁଛି ପ୍ରବଳ

ଚଳି ନ ପାରୁଛି ପଦେ ଗୋ,

ଧନା ପାଶେ ଯାଇଁ,

ମୋ ଦୁଃଖ ଜଣାଅ

ଭାସୁଛି ବହୁର-ନଦେ ଗୋ ।

ମାଗୁଅଛି କରଧର ।

ଅଶିଦିଅ ମୋ ପ୍ରାଣ-ଭିକ୍ଷୁ ଗୋ । ୧ ।

କରଅଛି ମୁହଁ

ଯେତେ ଅପରାଧ

ସେ ସିନା କରବ ସମା ଗୋ ।

କ୍ଷମା-ନିଧାନ୍ନା ମୋ

ପରମ ଦୟାଳୁ

ଶରଣ-ବସୁଳ-ବାନା ଗୋ ।

କ୍ଷମା କରାଇ ମୋ ଦୋଷ ।

ବେଗେ ଏହି କୁଞ୍ଜେ ଘେନି ଅସ ଗୋ । ୨ ।

ଲଳିତା—ମୋହନ ! ତେବେ ମୁଁ ଯାଉଛି, ମୋ ପ୍ରିୟସଖୀ

କିଶୋରୀକ ଅଭିସାରିଣୀ କରାଇବ ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ବୃନ୍ଦା—ଗୋକୁଳଚନ୍ଦ୍ରମା ! ଅସ, ଏ ଧୀର ସମୀରରେ ଟିକିଏ ଟୁଲି

ମନ ପ୍ରାଣ ଶୀତଳ କରିବ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଅବଶ ହୋଇ ବୃନ୍ଦାଙ୍କ ସହ ଯାଉ ଯାଉ ଭାବାବେଶେ)

ଗୀତ

କାନନେ ରାଧା ଭବନେ ରାଧା ଗଗନେ ରାଧା ।
 ଭୋଜନେ ରାଧା ଶୟନେ ରାଧା ସ୍ବପନେ ରାଧା ।
 ଗାୟନେ ରାଧା ବାୟନେ ରାଧା ଶ୍ବାୟନେ ରାଧା ।
 ଗଗନେ ରାଧା ପବନେ ରାଧା ଦାନନେ ରାଧା ।
 ନୟନେ ରାଧା ଭଜନେ ରାଧା ପୂଜନେ ରାଧା ।
 ଅର୍ଚ୍ଚନେ ରାଧା ବନ୍ଦନେ ରାଧା ସ୍ମରଣେ ରାଧା ।
 ଶ୍ରବଣେ ରାଧା କାର୍ତ୍ତନେ ରାଧା ସେବନେ ରାଧା ।
 ଜୀବନେ ରାଧା ମରଣେ ରାଧା ତାରଣେ ରାଧା ॥

(ଗାର ଗାର ବୃନ୍ଦାକସଦ୍ ସମ୍ମାନ)

❧❧❧❧❧❧

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ

ଦୃଢ଼ାୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଶୟନ ମନ୍ଦିର

(ଶ୍ରୀରାଧା, ବିଶାଖା, ଚନ୍ଦ୍ରା, ଚମ୍ପକଲତା, ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ,

ଭୂଷାବତୀ, ସୁଦେବୀ, ରଞ୍ଜନାଦେବୀ

ବସିଥିବା)

ଶ୍ରୀରାଧା—ସଖି ଏ ଗୋ ! କି ଉପାୟ କରିବ ?

ଜୀବନବଞ୍ଚିତ୍ବ ଶୁଭ ସମ୍ଭାଦ ଘେନି ଲଳିତା ତ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ଅସିଲେ ନାହିଁ ।

ଶୋଷା—ରାଧେ ! କଥା ଅଛି, କଲମ୍ବେ କାନ୍ଦିବିକି ।

ବୋଧ ହେଉଛି ଲଳିତା ସର୍ବ ଶୁଭରେ ଅସୁସ୍ଥ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—ସଖି ! ସତେ ଏ ଅଭାଗିନୀର ଦଶା ଫେରବ ?

ଶୋଷା—ରାଧେ ! ନିଶ୍ଚେ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଏ ଚନ୍ଦ୍ରା ହରିବେ । କେତେ ମନ-
ଦୁଃଖ କର ନାହିଁ, ଏ ବୃଥା ଭାବନା ସ୍ଥଳ ।

ଗୀତ

ନ କର ଭାବନା ରାଧେ ! ନ କର ଭାବନା ।

(ଛମ୍ପ) ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁନୋହୁବେ କି ସେ କାଳିଆ ସୁନା ଗୋ ॥

ଅସିବେ ଏସଣି ରାଧେ ! ଲଳିତା ସଖିନୀ ।

ଝୁମୁ ଝୁମୁ ଶୁଭୁଚି ଏ କା' ନୁହୁର ଧନି ଗୋ ॥

ଶୁଣି ଗୋ ଶୁଣି ଗୋ ରାବ-ବନୋଦନୀ ଧନି !

ଗୁଣମଣି ପାଶୁଟି ଲଳିତା ଫେରିଲେଣି ଗୋ !

ଲଳିତା—(ଗୀତ ଗାର ଗାର ପ୍ରବେଶ ହେଲେ)

ଗୀତ

କି ଦେଖିଲି ମା ! ସରସିବେ ବ୍ରଜରସିକ ଚନ୍ଦ୍ରମା ।

(ଘୋଷା)

ହାଞ୍ଜବଜା ନବ

ତମାଳ ପଞ୍ଜର

ଗୌରକବିଅଛି ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ସୁଷମା । ୧ ।

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ]

[ମାନବଜନ

ଅହା କି ବକଳେ,

ଗଡ଼ୁଥିଲେ ତଳେ

ରଣ ରଣ ବୋଲି ବୃଷଭାନୁଜେମା । ୨ ।

ନାପକୁଞ୍ଜେ ପ୍ରାଣ,

ଛାଡ଼ିବେ ଗୋ ଜାଣ

ନିଶ୍ଚୟ ଯଶୋଦା ନନ୍ଦନ ପ୍ରତିମା । ୩ ।

ରାଧେ ! ବୃନ୍ଦାବନଚନ୍ଦ୍ର ଅପଣା ଶ୍ରୀ ହସ୍ତରେ କୁସୁମପତ୍ୟା
ରଚନା କରି ସଚକ୍ରତ ନୟନରେ ତମ ଅଭିସାର ପଥକୁ
ଅନୁସରଇନ୍ତି । ଯମା ! ଚଳନ୍ତ ନ କରି ନୀଳ ବେଶଭୂଷା
ହୋଇ କୁଞ୍ଜକୁ ଅଭିସାର କର, ନ ହେଲେ ନୀଳ ମୂରତଟି
ସରଯିବେ ।

ରାଧା—(ଥର ଥର ନେତ୍ରେ ସଖିକି ଚାହିଁ) ଲଳିତେ ! ଅହା !
ମୋ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ଏତେ ଦୁଃଖ ସହଇନ୍ତି ? ହାୟ, ହାୟ, ସଃ
ମୁଁ କୁଞ୍ଜକୁ ଯିବି ।

ଗୋଷା—ରାଧେ ! ତେବେ ନୀଳ ବେଶଭୂଷା ହେବ ଅସ ।

ସଖିଗଣ—

ଗୀତ

ନୀଳଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ମୋର ରାଜ ବନୋଦନୀ
ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ କସ୍ତୁରୀ ଲେପ ଗୋବିନ୍ଦ ମୋହନୀ ।
ମର୍ଜିତ ବଳୟ ଶୁଭେ ପିନ୍ଧି କମଳିନୀ ।
ହୃଦୟରେ ଶୋଭା ପାଉ ହାର ନୀଳମଣି । ୨ ।

(୫୩)

ଶ୍ରୀପଦେ ନୁହଁର ଖଣ୍ଡ କଟିରେ କଳିଣୀ ।
 କଣି କଣି ନାଦ ଶୁଣି କୃଷ୍ଣ ହେବେ କାଣି ।
 ଅଭିସାରଣୀ ଗୋ ! (କଣୋରାମଣି)
 ବୁଢ଼ାବନ ବହାରଣୀ, ଅଭିସାରଣୀ ଗୋ । ୩ ।

(ହାତ ଧରି ଘୋର ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀଙ୍କ ପ୍ରବେଶ

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ—(ସ୍ଵଗତଃ) ଅଜ ମହା ପ୍ରେମମୟୀର ମହା ଅନନ୍ଦରେ
 ମହା ଦୁଃଖ ଉପସ୍ଥିତ ହେବ । ଈର୍ଷାମାନ, ବରହମାନ
 ପରେ ଦୁର୍ଘ୍ଟସ୍ଵମାନ ଯାହା କି ସହଜରେ ଭୁଟିବ
 ନାହିଁ । ଏ ଭଳି ମହା ମାନରେ ବୃଷଭାନୁଜେମା ସୁକୁମାର
 ଶ୍ରୀରାଧା ଯେ କେତେ ଦୁଃଖ ସହବେ, ଅଜ ସୁକୁମାର
 ମୁରତି ନୀଳ ତନୁଟି ଯେ କେତେ ବସଣ ଭୋଗିବେ,
 ତାହା କିଏ କହି ଗାରବ ? ଯାହା ହେଉ, ପ୍ରେମର ବଚ୍ଛେଦ
 ନ ହେଲେ ମିଳନ ସୁଖ ଉପଲବ୍ଧି ହୁଏ ନାହିଁ । ଏଣୁ
 ଏ ରହସ୍ୟ ହିଁ ମୋହର କଳ୍ପନା । ଏବେ ଯାଉଛି, ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ
 ତୁଲେ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମିଳନ ବରାଇ, ସୁଧାର ବାସକ ସଜ୍ଞା ଶକ୍ତିତା
 ପ୍ରଭୃତି ଅସ୍ଫୁଟାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଭାବ ଜନ୍ମାଇବ ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

ବେଶବୃତ୍ତ

(ସଖୀଗଣ ବେଢ଼ି ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କୁ ବେଶ କରାଉବା ଅଭିନୟ)

ସଖୀଗଣ—

ଗୀତ

ସାଜ ଗୋ ! ବେଶ ସାଜ ଗୋ (ସଖୀ) !

ମୋହନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଲସିବ ପର ?

କିମ୍ବା ହୁଅ ଲଜ ଲଜ ଗୋ । ଘୋଷା ।

ରହିଥିବେ ବନ୍ଧୁ ନିକୁଞ୍ଜ ଦୁଆରେ,

ମଣିବା ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ବନ୍ଦନ ରୁଆରେ ।

ପ୍ରେମଭୋଳେ କୋଳେ ନେତେ ପ୍ରେମ ଡୋଳେ

ଗୁହଁ ସେ ମୋହନରାଜ ଗୋ । ୧ ।

(ସମସ୍ତେ ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ବେଶ କରୁଥିବା ଅଭିନୟ)

ଲଳିତା—(ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଚିତ୍ରକରେ ଭ୍ରମରବା ବନ୍ଧୁ ଦେଇ କହିଲେ)

ରାଧେ ! ଏ ବେଶକୁ ଦେଖି ଅଜ୍ଞ ମଦନମୋହନ
ମୋହତ ହୋଇଯିବେ ।

ବିଶାଖା—ତା ନୋହୁଥିଲେ ସାଧା ଅମର ମୋହନ-ମନ-ମୋହନୀ
ନାମ ବହୁ ଥାଆନ୍ତେ କି ?

(ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ବୃନ୍ଦାଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

(ସଧେ) ହୋଇଥାଅ ବେଶ କୁଞ୍ଜକୁ ଯିବ ପରା ।

ଦେବହନ୍ତ୍ର ସକେତ ସେ ମୁରଲୀଧରା ଗୋ । (ଘୋଷା)

କାମ ଗୁମରକୁ ଜିଣି— ବାର କୁନ୍ତଳର ବେଶୀ,

ଯତନେ ସଜାଡ଼ି ଖଞ୍ଜି କେତକା ହରା ଗୋ । ୧ ।

ଭରଜ ଯୁଗଳେ ଚନ୍ଦ୍ର, ଲେଖି ମୁଗମଦ ପଦ,

ହୃଦରେ ଲମ୍ବାଅ ସୁଲ ମୁକୁତା ହାରା ଗୋ । ୨ ।

(ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ସାଧାଙ୍କ ଗଳାରେ ହାର ଦେଇ

କେତକା ପୁଷ୍ପ ହରଟି ମସ୍ତକରେ ଖୋସିଦେଲେ)

ଲଳିତା—ସଧେ ! ବୃନ୍ଦାଙ୍କଠାରୁ ତ ସକେତ ପାଇଲ, ଏଥର
ଅଭିସାର କର ।

ଶ୍ରୀରାଧା—ହଁ, ଚାଲ ସଖି !

ବିଶାଖା—ଚାଲ ଗୋ, ଚାଲ ।

ସଖୀଗଣ—(ଅନନ୍ଦମନେ)

ଗୀତ

ଚାଲ ଚାଲ ଚାଲ କୁଞ୍ଜେ କୁଞ୍ଜରଗାଢ଼ିନୀ !

ଚାହିଁଥିବେ ପଥ ଚିତ୍ତଗୁରୁ ନୀଳମଣି । ଘୋଷା ।

ବାଜୁ କିଣି କିଣି କଟି କାଢ଼ିଣୀ-ଲଳିତେ ।
 ଧର ଗୋ ଡାମ୍ବଲବଟା ସଜିନୀ ଲଳିତେ ! । ୧ ।
 ବସୁର ଗଡ଼ ଚନ୍ଦନ ଧର ଗୋ ବଶାଣେ ।
 ତାଳ ଗୋ କୃଷ୍ଣ ଗୁମର ଚମକଇତବେ ! । ୨ ।
 ନୀଳ ପୀତ ବାସ ଧର ଚନ୍ଦ୍ର ବସଣୀ ।
 ବଜାଅ ଗୋ ତୁଙ୍ଗବଦ୍ୟା ମୁଦୁ ମୁଦୁ ବାଣୀ । ୩ ।
 ଅରମ୍ଭ ଗୋ ନୃତ୍ୟଗୀତି ଅଗୋ ଇନ୍ଦ୍ରେଣୀ ।
 ସୁଦାସେଇ ଜଳ ହରି ଧର ସୁଦେବୀ ! । ୪ ।
 ସଗ ସଗିଣୀ ଉଦାର ଅଗୋ ରଙ୍ଗଦେବ ।
 ମିଳନ ହୋଇବେ କୁଞ୍ଜେ ବଞ୍ଚିବ ବଞ୍ଚିବ । ୫ ।

(ସଖୀଗଣ ଗୀତ ଗାର ଗାର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଛ ପରବର୍ତ୍ତନ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ

ପଞ୍ଚମ ଦୃଶ୍ୟ

କୁସୁମିତ ବନପଥ

(ଅଭିଷାରିଣୀ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ସହ ସଖୀଗଣ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ଭାନୁ-ନୃପତି କୁମାର !

କୁଞ୍ଜବନେ ହୁଅ ଅଭିଷାଗ ଗୋ ଦ୍ରୋଷୀ ।

କହୁ ଶ୍ରୀ ରାଧାକେ,   କହୁ ଗାନ୍ଧର୍ବକେ,

ଅବନମ ସୁକୁମାରୀ ଗୋ !

ବୁଝୁ ପ୍ରାଣାଧିକେ,   ଯେମ ଅରାଧକେ,

ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ ଇଶ୍ଵରୀ ଗୋ !

ଭାନୁ ନୃପତି କୁମାରୀ । । ୧ ।

(ସଖିମାନେ ଯେ ଯତ୍ନା ସେବା ଖଟଣୀରେ ଥିବା ଓ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କୁ

ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ମଣାଇ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରବର୍ତ୍ତନ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ

ପଞ୍ଚ ଦୁଶ୍ୟ

ନିରୁଦ ନିରୁଦ୍ଧ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଭବାବେଶେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ)

ଗୀତ

ଅହା ପରାଣ ଇଶ୍ଵରୀ !

ସାହା ମୋର ନବୀନ କିଶୋରୀଟି । ଘୋଷା ।

ତୋ ଅସିବା ପଥ   ଅନୁସର ମୁଁ ତ,

ହୋଇଲିଣି ଏତେ ସର ଗୋ ।

କିଣା ଜନଠାରେ,   ଈର୍ଷାବତୀ ହେଲେ,

ସ୍ଵଦର କି ଜବାଧରୀ ଗୋ । ୧ ।

(୨)

(ସ୍ଵଗତଃ) ରାଧେ ! ଦୟା କରି ଦର୍ଶନ ଦିଅ ।

[ନେପଥ୍ୟ ନୃପୁର ଧ୍ବନି]

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଅହା ! ରାଧା କା ନୃପୁର ଧ୍ବନି ?

କିଶୋରୀ ମୋର ଅସ୍ତ୍ରଛୁ କି ?

(ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ, ଶୈବ୍ୟା, ପଦ୍ମା ପ୍ରବେଶ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ନିକଟକୁ ପାଞ୍ଚେଇ ଯାଇ କହିଲେ) ପ୍ରିୟେ ! ଏ ସ୍ଥାନ-
ଜନରେ ଏଢ଼େ ଅଭିମାନ କାହିଁକି ? ରାଧେ ! ତମ
ପ୍ରାଣରେ ମୁଁ କେତେ କଷ୍ଟ ଦେଇଛୁ, ତା ସବୁ କିଛି
ନ ଭାବି ଦରହସିତ ବଦନେ କରୁଣା କଟାକ୍ଷରେ ମୋତେ
ଗୁହଁ, ସଖି ! (ଏହା କହି ଆଲିଙ୍ଗନ କଲେ)

ପଦ୍ମା—ସଖି ଶୈବ୍ୟା ! ଏ ନାଗର ରାଧା ଭାବରେ ଅବେଶ ହୋଇ-
ଥିବାରୁ ଅମ ଗ୍ରିୟସଖି ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀଙ୍କି ରାଧା ବୋଲି ମନେ
କରିଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଚମକି ପଡ଼ି କାତର ଭାବେ ରହିଗଲେ)

ପଦ୍ମା—ଲମ୍ପଟ ! ଅତି କାତର ହେଲେ କଣ ହେବ ? ଏତେ
ଦିନକେ ଧରା ପଡ଼ିବ, ଆଜି ସହଜରେ ଛାଡ଼ିବୁ ନାହିଁ ।

ଗୀତ

ଏତେ ଦିନକେ ପଡ଼ିବ ଧରା ଛାଡ଼ି ନ ଦେବୁ ନାଗର !

କେଣିକି ଯିବ ଯାଅ ତ ଭଲ ଲମ୍ପଟ ରସସାଗର । ଘୋଷା ।

ଶ୍ରୀଧରା— (କୁଞ୍ଜବୃନ୍ଦ୍ୟ ଦେଖି) ସଖି ! ଏଇ ତ ନିବୃତ୍ତ ନିକୁଞ୍ଜ,
କାହାନ୍ତି ? କୃଷ୍ଣ କାହାନ୍ତି ? (ଲଳିତାଙ୍କ ପ୍ରତି) ଲଳିତେ !
ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ମୋର କାହାନ୍ତି ? ମୋତେ ଦେଖାଅ,
ସଖି !

ଗୀତ

ଦେଖାଅ ଲଳିତେ ! ତାଙ୍କ ମୁଖ ସୁଧାରୁ ଗୋ !

କାହାନ୍ତି ମୋ ମଦନ ମୋହନ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ଗୋ ?

ଦେଖାଅ ଗୋ ଲଳିତେ !

ଚିତ୍ତଶେଷକର ମୁଖ ମାଧୁରୀ (ଦେଖାଅ)

(ସେହି) ଲଳିତ ନାଟୁଆ ଝୁଙ୍କି (ଦେଖାଅ) । ୧ ।

ନିକୁଞ୍ଜ ମନ୍ଦର ପ୍ରତି ପ୍ରତିକର ଖୋଜି ଗୋ ।

କେତେ ଗଲେ ସଜନୀ ! ମୋ ବ୍ରଜ ଯୁବରା ଜି ଗୋ ।

(ଦେଖାଅ ଗୋ ଲଳିତେ)

ଛନ୍ଦା ଚରଣକ ରୂପ ମାଧୁରୀ (ଦେଖାଅ)

ଦେଖାଅ ଗୋ ଲଳିତେ । ୨ ।

ଲଳିତା—ସୁଧେ ! କାନ୍ଦର ହୁଅନା, ପୈର୍ବ୍ୟଧର, ତୋ ନୟନ-
ସମ୍ପର୍କି ଅମ୍ବେମାନେ ଖୋଜି ଅଣି ଦେବୁଁ ।

ଶ୍ରୀଶା—ସଖି ! ମୁଁ ଜାଣି ପାରୁନି ହଟିଅ ମୋହନ ହଟକର ଏଇ
କୁଞ୍ଜରେ କେଉଁଠେଇଁ ଲୁଚି ରହୁଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଖୋଜିବା ।

ଗୀତ

ତାଙ୍କୁ ଖୋଜିବା (ଖୋଜିବା)

ଏହି କୁଣ୍ଡେ ଲୁଗାଧିରେ ଅବା (ତାଙ୍କୁ ଖୋଜିବା) । ଘୋଷା ।

ମନ ଉଣା ନ କର ଗୋ ଜୀବନର ଧନ !

ନିଶ୍ଚେଁ ତୋର ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ଦେବେ ଦରଶନ ।

ଅଗୋ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା !

ସୁଖବେଳେ ନୁହଁ ବିରାସମନା ଗୋ ।

ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା !

କେତେ ପରିହାସ ଜାଣନ୍ତି ଭାଙ୍ଗୁ ଗୋ । ୧ ।

ସୁଧେ ! ଅଧୀର ନ ହୋଇ ଏହିଠାରେ ଥାଅ, ମୁଁ ଏକକ୍ଷଣି

ସେ ଲକ୍ଷ୍ମଣୀଙ୍କୁ ଖୋଜି ଅଣୁବ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ବିଶାଖା—ସଖି ! ଲଳିତା କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଖୋଜି ଅଣୁଅଣୁ ଅସ କୁଣ୍ଡ
ମଣିବା ।

ଗୀତ

କର ଗୋ କୁଞ୍ଜ ମଣ୍ଡନ ।

ବିଳସିବେ ରାଧା ବଂଶୀବଦନ ଗୋ !

ଦେଖି ତୋଷ ହେବ ଅମ୍ଭ ମନ, ସଜନୀ ଗୋ । ୧ ।

ଟାଣି ଗୋ ଫୁଲ ଗୁଢ଼ୁଅ ।

ଜଳାଅ ରତନ ଚନ୍ଦ୍ରଭଦ୍ରା ଗୋ ।

ଗୋଲ ଚନ୍ଦନ କର୍ପୁର ଚୁଆ, ସଜନୀ ଗୋ । ୨ ।

ଫୁଲର ଝାଲର ଅଣ !

ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ବାଦ ଫୁଲ ଦୋରଣ ଗୋ ।

ଫୁଲେ ଶିକୁଳି କର ନିର୍ମାଣ, ସଜନୀ ଗୋ । ୩ ।

ଫୁଲେ ଅଳଟ ଗୁମର ।

ଫୁଲେ ଖଟଦୋଳି ତଥର କର ଗୋ ।

ଫୁଲେ ଶେଷ ମୃତୁଳି ତଥର, ସଜନୀ ଗୋ । ୪ ।

ଭାଙ୍ଗି ରଖ ଗୋ ତାମ୍ବୁଲ ।

ଯଦୁ କର ରଖ ସୁବାସ ଜଳ ଗୋ ।

ଚୁଛି ରଖ ନାନା ଫୁଲମାଳ, ସଜନୀ ଗୋ । ୫ ।

ଶୋଣା—ରାଧେ । ଏଇ ଫୁଲ ଖଟରେ ସେ । ଅଜ ପରା ପ୍ରାଣନାଥକ
ସଙ୍ଗେ ଚଳସିବ ? ଅଜ ମନ ମାର ଦେଇ ବସୁତ
କାହିଁକି ମ ?

ଶ୍ରୀରାଧା—(ଫଳ ଶେଷରେ ଚାପି ଅନନ୍ଦ ମନେ)

ଗୀତ

ସଖି ଗୋ ! ମୋର କୁଞ୍ଜକୁ ଅଜ ।

ଅସିବେ ପରା ସେ ନାଗରାଜ ଗୋ । ଘୋଷା ।

ଅଜ ତ ଏ ମୋର ଜେଲି ନନ୍ଦର ।

ଦଶୁଅଛୁ ସଖି କେତେ ସୁନ୍ଦର ଗୋ । ୧ ।

ଚୁଛି ରଖିଲି ଏ କୁସୁମ ମଞ୍ଜୀ ।

ମୋ ମନମୋହନ ଫିଟିବେ ବୋଲି ଗୋ । ୨ ।

ଗୋଲି ରଖିବି ଏ ଚନ୍ଦନ ତୁଆଁ ।

ଲଗି ହେବେ ମୋ ଭାବନାବୋଧୁ ଗୋ । ୩ ।

ଭାଙ୍ଗି ରଖିବି ଏ ବହୁଥ ପାନ ।

ଭୁଞ୍ଜିବେ ବୋଲି ମୋ ନୟନ ଧନ ଗୋ । ୪ ।

ତୋତେ କି ଦିଶୁଅଛି ସଖି, କହ ?

ଶଶାଂଶା—ଅସିବେ ଗୋ ରାଧେ ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ ଗୋ । ୫ ।

(ଏହିପରି ପ୍ରତି ସଖିଙ୍କି ପରାବରା ଓ ସଖିମାନେ ‘ଅସିବେ

ଗୋ’ ବୋଲି କହୁଥିବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀରାଧା—(ବୃଷରୁ ଝଡ଼ିବା ପତ୍ର ଶୁଣି କହିଲେ) ସଖି ! ଏଇ ଶୁଣ,

ମୋ ହୃଦୟ ନିୟତ ପଦ ଶବ୍ଦ ।

ଶଶାଂଶା—ନା, ଗୋ ରାଧେ ! ବୃଷ ଲତାମାନଙ୍କରୁ ଶୁଖିଲା ପତ୍ର

ଝଡ଼ିବାରୁ ଏପରି ଶୁଣା ଯାଉଛି ।

ଶ୍ରୀରାଧା—ସଖି ! ଏଇ ଶୁଣ, ମୋ ପ୍ରାଣନାଥଙ୍କ ନୃପୁରଧ୍ଵନି ।

ଚନ୍ଦ୍ରା—ନା, ଗୋ ରାଧେ ! ଏ ଝିଙ୍କାସ୍ତ୍ର ସ୍ଵର ।

ଶ୍ରୀରାଧା—(ଅଧର କୁହୁଡ଼ କରି ନବଯନକୁ ଚାହିଁ) ସଖି ! ଏଇ

ଦେଖ, ରକ୍ତନିଧି ମୋର ଅସୁଛନ୍ତି ।

ଚନ୍ଦ୍ରାକଲତା—ରାଧେ ! କଳାମେଘକୁ ଦେଖି ଭ୍ରମ ହୋଇ ଯାଉଛି
କିଆଁ ମ ?

ଶ୍ରୀରାଧା—ତେବେ କଣ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ମୋର ଅସିବେ ନାହିଁ ? ସାଏ

ଗୋ ! ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁନି, ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ମୋର କିଏ

କପଟ ପ୍ରେମରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଛି । ନ ହେଲେ ସ୍ଵା କାହିଁକି
ଘଟନ୍ତା ?

ଗୀତ

ଏ ରଜନୀ । ଶ୍ୟାମବଦ୍ଧୁଙ୍କୁ ମୋ,
ହୃଷ୍ଟବଦ୍ଧୁଙ୍କୁ ରଖିଲ କେ ସଜନୀ । ଘୋଷା ।
ମୁଁ ଦୁଃଖୀ ହୋଇଲି ଅଭାଗିନୀ ।
ହୃଷ୍ଟ ନଇଲେ ମୋ କୁଞ୍ଜେ ପୁଣି ।

ନାନାଜାତ ପୁଞ୍ଜୁ ଶେଷ ସଜାଇଲି,
କା' ପରେ ରହିଲେ ବେଶୁମାଣି । ୧ ।
ଅମଳାଣ ସ୍ନେହ କୁଞ୍ଜିକର,
ନାନା ପୁଷ୍ପମାଳ ଗୁଢ଼ାଇଲି ।

ଏ ସର୍ବ ପଦାର୍ଥ ହୋଇଲ ବ୍ୟର୍ଥ,
ନ ଅସିଲେ ମୋର ନୀଳମଣି । ୨ ।
ତାମ୍ବୁଲ ପୁର ଅଳାବତରେ
ସଜାଡ଼ି ରଖିଲି ଏ ପାଞ୍ଚରେ ।

ବୁଧ ଚନ୍ଦନ କର୍ପୁର ଗୋଳିଥିଲି,
ବୋଲିଥାନ୍ତି ଶ୍ୟାମ ଅଙ୍ଗେ ପୁଣି । ୩ ।

ବିଶାଖା—ସୁଧେ ! ଏପରି ଭୟଶୃଙ୍ଖଳା ଦୁଃଖ ନାହିଁ; ଲଳିତାସଖୀ
ଅସିବା ଯାଏ ପୈର୍ବ୍ୟବତୀ ହୋଇଥାଅ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—ସଖି ! ସେ ଲମ୍ପଟ ଖଲ, ଖଣ୍ଡ, ଭଲ, ଏହି ତଳି ଗୁଣକୁ
ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି । ବୋଧ ହେଉଛି ଅଜ୍ଞ ଖଣ୍ଡ ଗୁଣରେ
ମୋତେ ଭୁଲିଗଲେ । (ଅଶ୍ରୁ ମୁଷ୍ଟନ)

ଗୋଟା—ବରଦୁଶୀ ! ଏ ସନ୍ତାପ ସିନ୍ଦୂରେ ଅଜ୍ଞ ଭାସନାହିଁ, ପୁର
ହୁଅ ।

ଗୀତ

ପୁର ହୁଅ ଅଗୋ ଧନି ବନ୍ଧି କନୋଦିନା !
ଅକୁଳେ ହରାଣା' ଲୀନ ପରାଣ ସଙ୍ଗିନା । ୧ ।
ଅସିବେ ଅବଶ୍ୟ ତୋର ନୟନ ପ୍ରତିମା ।
ନ ହୁଅ ବରସମନା ବୃଷଭାନୁ ଜେମା । ୨ ।
ପଦ୍ମନାବି ଗୁଡ଼ି କାହିଁ ରହେ କି ଭ୍ରମର ?
ପୈତୃକର ଧୀର ହାସ ପଛକୁଁ ତୋ କର । ୩ ।
(ସଖୀଗଣ ସାନ୍ତୁନା ଦେଇ ଗୀତ ଗାଉଥିବା ।)

ପଞ୍ଚ ପରବର୍ତ୍ତନ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ

ସପ୍ତମ ଦୃଶ୍ୟ

କୁସୁମିତା ବନପଥ

(ଖୋଜି ଖୋଜି ଲଳିତାଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଲଳିତା—(ସ୍ଵଗତଃ) ବଙ୍କା ଅଖି ଯେ କେଉଁ ବଙ୍କା ପଥେ ଯାଇଛନ୍ତି,
ତାହା କିଛି ପୁର କର ପାରୁ ନାହିଁ । କ'ହିଁ ? କେତେ ଦିନ
ଖୋଜିଲି—ପାଉନାହିଁ; ଅଜ୍ଞ କୁଅଡ଼େ ଗଲେ ?

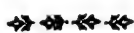

ଗୀତ

ବାହୁଁ ଗଲେ ମୁରଲୀଟୁଳା ।
 ଯୁଦ୍ଧେ ଋଷିଆ କାଟିନା ରକା । ଘୋଷା ।
 ଗୋପପୁରେ ପଣି ଗୋପୀଙ୍କ ମନ୍ଦିରେ,
 ଦହି ଦୁଧ ଖାଇ ଛୁଣ୍ଡାନ୍ତି ଶିକା ।
 ଯମୁନା କୂଳରେ ବସୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରି,
 କେଳି କଦମ୍ବେ ଯେ ବାଜେ ପଢାକା । ୧ ।
 ପାଦ-ପାଣି ବଜା ନୁହୁର ହୁଁ ବଜା;
 ଚୁଲହଁ ବଜା ତା ଗୁଢ଼ାଣି ବଜା ।
 ବଜେମା ଅଧରେ ମୁରଲୀ ବଜାଇ,
 ତାକୁଥାନ୍ତି ଅସ ଅସ ରାଧିକା । ୨ ।

ଅହା ! କଣ କରବଟି ? କେଉଁ କୁଞ୍ଜରେ ତ ଦେଖିଲି ନାହିଁ,
 ଅଉ କଣ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ କୁଞ୍ଜକୁ ଯାଇଛନ୍ତି ? ଯାଏଁ ଦେଖି । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ

ଅଷ୍ଟମ ଦୃଶ୍ୟ

ରଙ୍ଗଣୀ କୁଞ୍ଜ

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତମୟା ଉପରେ ବଳସୁଧୁଧର;
 ଶୈବ୍ୟା, ପଦ୍ମା ଗୁମର ତାଳୁଥିବା ଅଭିନୟ)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ—(ବନସ୍ତରେ ଗାଉଛନ୍ତି)

ଗୀତ

ବହୁଦିନେ ପାଇଛୁ ହେ ନୀଳମଣି !
 ହୃଦବଦନ ମୋହନ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି । ୧ ।
 ଭୁଜ ପାଶରେ ନିବିଡ଼େ କାନ୍ଦୁଥିବି ।
 ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ହେ ! ନିମିଷେ ନ ଛାଡ଼ିବି । ୨ ।
 ମନଗେରୁ ହେ ନାଗର ! ହୃଦେ ମୋର ।
 ଉପହାର ଘେନ ଏହି ପଲ୍ଲହାର । ୩ ।
 ମାଗୁଛି, ମାଗୁଛି, ଭୁଲି ଯିବି ନାହିଁ ବନ୍ଧୁ ।
 ମାଗୁଛି, ମାଗୁଛି, ଅଭାଗିନୀ କୁରୁପିଣୀ ।
 ମାଗୁଛି, ମାଗୁଛି, ଶ୍ରୀଚରଣ ଦାସୀ ଏତେ ।
 ମାଗୁଛି, ମାଗୁଛି, ମନେ ରଖିଥିବ ବନ୍ଧୁ !
 ମାଗୁଛି, ମାଗୁଛି, (ଭୁଲି ଯିବି ନାହିଁ) ।
 (ଅଲିଙ୍ଗନ କରିବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ପ୍ରତିଅଲିଙ୍ଗନ କରି ଗାଇଲେ)

ଗୀତ

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ଚନ୍ଦ୍ରାନନେ ଗୁରୁକୃନ୍ତଳା
 ରେ ଧନ ! ଗୁରୁକୃନ୍ତଳା !
 ମନ ମାନ ପିଞ୍ଜିଦିଅ ରେ ପ୍ରେମଶୀଳା । ୧ ।

ସବୁଦିନେ ସିନା ମୁହଁ ତୋ କିଶାକନ

ରେ ଧନ ! ତୋ କିଶାକନ !

ସେବକ ପଣକୁ ନିକା ହେବ ଭଜନ । ୨ ।

ଲଳିତା—(ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ଲଳିତା ଉଦ୍ଘାଟେ ରହି ସ୍ମରଣ)

ଲମ୍ପଟ ! ତୁମ୍ଭର କଣ ଏହି ପ୍ରେମ ପରତପ୍ତ ? ଯେବେ

ତୁମ୍ଭ ମନରେ ଏପରି ଥିଲା, ତେବେ ମୋ ହାତରେ

ସକେତ ଦେଇ ପ୍ରିୟସଖୀ କିଶୋରୀକ ମୋର କାହିଁକି

ବୁଝିକୁ ଅଣାଉଥିଲା ? (ହୋଧରେ) କିନ୍ତୁ ଜାଣିଥାଅ

ଲମ୍ପଟ ! ମୋ ହାତରେ ଯେ ବଅଣ ହୋଇପାରେ

ତାହା ପରେ ବୁଝିବ ।

(ମସ୍ତକରୁ କେତକା ଦଳ ଅଣି ନେତ୍ର ଅଞ୍ଜନରେ

ନୟନରେ ଲେଖିବା ଅଭିନୟ)

—ପଦ—

ଦୁଃଖିନୀ କମଳିନୀକ ଲତାକୁଞ୍ଜରେ ରଖି ଲମ୍ପଟ ଭୁଜ
କୁଟଜ ପୁଷ୍ପରେ ଭଲୁଡ଼ି ହେବା ଭଲ ନୁହେଁ । ଏହି ହସ୍ତ
ଲେଖାରୁ ଜାଣି ପାରିବ କି ନାହିଁ, ମୁଁ ବୁଝିବୁ ବାଜକେମା
ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରିୟସଖୀ, ଲଳିତା ।

(ଡରରେ ପଦ ବଦଳିବ ଗୋଷ୍ଠରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ପୁଷ୍ପ ଶଯ୍ୟାରେ ଥିବା)

ପଞ୍ଚ ପରବର୍ତ୍ତନ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ

ନବମ ଦୃଶ୍ୟ

କୁସୁମିତ ବନପଥ

ଲିତା—(ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ସ୍ଵଗତଃ) ଲକ୍ଷ୍ମଣ ! ତୁମ୍ଭେ ଏବେ
କପଟି ? ଅହା ! ମୋ ଝିଅସଖୀ କିଶୋରୀଟି କି ଦୁଃଖ
ଭୋଗି ନ ଥିବ ? ହଉ ଥାଅ, ଥାଅ; ରାଧା ଯେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ
କି ଦଣ୍ଡ ବଧାନ କରିବ, ତାହା ପରେ ଜାଣିବ । ରହ,
ରହ, ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ସଙ୍ଗେ ରାଜ ରହସ୍ୟ କଥାକାତ
ଚେତକ ଯେ ?

ଗୀତ

ଦୂର ଭଲ ରାଧା ଭାବ ହେ ମାଧବ !

ପଛନ୍ତେ ମନେ କରୁଥିବ । ଘୋଷା ।

ମୋ ନାମ ଯେବେ ଲଳିତା ହେ ମାଧବ,

ରାଧାର ପାଦ ଅଳତା ।

ଚାନ୍ଦା କରାଇ ଦେଇ ହେ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି,

ରଖିବ ନିଜ ଗୌରବ, ହେ ମାଧବ । ୧ ।

ନିଶ୍ଚୟ ଏହା ଆଉ ଜାଣି, ହେ ମାଧବ !

ପୋଛାଇବ ନେହୁ ପାଣି ।

ଗଳାରେ ବସନ ଦନ୍ତରେ ଡିଉଣି,

ଧରାଇବା ଯାଏ ଯିବ, ହେ ମାଧବ ! ୨ ।

(ଗୀତ ଗାର ଗାର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରବର୍ତ୍ତନ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ

ଦଶମ ଦଶ୍ୟ

ନିରୁତ ନିରୁତ୍ତି

(ଶ୍ରୀରାଧା ପୁଷ୍ପ ଶଯ୍ୟାରେ ଅକୁଳିତା ଭାବେ ବସିଥିବା)

ସଖୀଗଣ ସାନ୍ନ୍ୟାସ ଦେଉଥିବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀରାଧା—ସଖୀ ! ବୃଥାରେ କାହିଁକି ଏତେ ସାଜ ସଜା କଲ ?

ହାସ ! ମୁଁ ଅଭାଗିନୀ କାହିଁକି ବୁଝୁକୁ ଅସିଲି ?

ସଖୀ ଗୋ ! ସେ କପଟିଆ ମୋହନଙ୍କ ଶୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ତ

ପଡ଼ିଲଣି ।

ଗୀତ

ମୋହନ ଶୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ତ ପଡ଼ିଲ ମା । ଗୋ, ଚିତ୍ତ ପଡ଼ିଲ ମା । ଘୋଷା ।

ଅପାର ରଜନୀ, ହେଲ ରେ ସଜନୀ !

ପ୍ରାଚୀ କଧୁକୁ ବଧୁ ରୁଣିଲ ମା । ୧ ।

କି ଯୋଗରେ ଅଜ ସାଜିଥିଲି ସକ

କାନନ-ମଞ୍ଜି ଦଶା ଘଟିଲା ମା । ୨ ।

ତୋଳି ଦେ ଗୋ ତଳୁ, ପୁରୁଲ ସକଳ,

ନିବୁଞ୍ଜି ଭାଗ୍ୟ ଭୋଗ ଅଶ୍ଵିଲ ମା । ୩ ।

ପର ପୀରଦଳ, ପୁରୁଷ ଜାତକ,

ପରତେ କଲ ଫଳ ମିଳିଲା ମା । ୪ ।

(ଗୀତ ଗାର ଗାର ଲଳିତାକର ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ନାନା କୁଞ୍ଜେ ଗଲି ଧୀର !

କାହୁଁ ନ ପାଇଲି ରାଧେ ମୁରଲୀଧର । ଘୋଷା ।

ଶେଷେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ କୁଞ୍ଜେ, ମଧ୍ୟରେ ରସିକରାଜ

ଦେଖିଲି ପଲଙ୍କପରେ ଦଶନ୍ଧି ତୋର । ୧ ।

କରକେ ନେତ୍ରାଞ୍ଜନରେ, ଦେଖି କେତକା ଦଳରେ,

ଗବାସ ମାର୍ଗରେ ଫିଙ୍ଗି ଅସିଲି ତୁର । ୨ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—(ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ନୟନେ କହୁଲେ) ଲଳିତେ ! କଣ

କହୁଛ ? ସେ ଲମ୍ଫଟ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ କୁଞ୍ଜରେ ? ସଖି ଗୋ !

ମୁଁ କୃଷ୍ଣଚିତ୍ରା ହେଲି । ଧୂକ୍ ଏ ଜୀବନ । ସଖି ! କରମ

ଫଳ ପାଇଲି ।

ଗୀତ

କରମ ଫଳ ମିଳିଲାଣି !

ମରମ ଭିତରେ ଢଳିଲାଣି ଗୋ । ପ୍ରାଣମିତଣି ! ଘୋଷା !

ଭରମରେ ପଡ଼ିଗଲି,
ନରମ କଥାରେ ଭୁଲି
ମୁଁ ଏହା ସହୁଲି ।

ଏବେ କପଟି କି କଲେ ଅଣି ଗୋ । ୧ ।

ପିଙ୍ଗ ଏ ଗନ୍ଧ ଚନ୍ଦନ,
ନାହିଁ ଅଉ ପ୍ରୟୋଜନ,
ଏ ବଡ଼ିଆ ପାନ ।

ବାସି ହେବ ବୋଲି ନ ଥିଲି ଜାଣି ଗୋ । ୨ ।

ପିଙ୍ଗ ଏ କୃପୁମହାର,
ନ କର ଅଉ ଅଦର ଗୋ,
ସେହୁ ଦଗାଦାର ।

(ମୋତେ) ଛଡ଼ାପୁଲ ପରି କଲେଣି ଗୋ । ୩ ।

ଲଳିତା—ରାଧେ । ମୁଁ ତାକୁ ଯେତେ ଖୋଜିଛି, ମୋ ମନ ଜାଣେ ।
ଏବେ ମୋ କଥା ମାନି ବଜ୍ରପରି କଠିନା ହୁଅ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—ସଖି ! ସେ ଶଠ ଶ୍ୟାମ ସତେ କଣ ନ କଲେ ?

ଗୀତ

ଶଠ ଶ୍ୟାମ ସତେ କି କଲେ ମୋତେ ?

ନିଶି ନେଲେ କି ଗୋ ଚନ୍ଦ୍ରାପୁରତେ ଗୋ ପରାଣ ଲଳିତେ । ॥

ଅବଳା ହୁଏ କି ଏହା ସହନା ?

ପାଷାଣ ହେଲେ ତ ପାଟି ଯାଆନ୍ତା ଗୋ ଏହା ନ ସହନା ! ॥

କି କାର୍ଯ୍ୟ ଅଛି ଗୋ ଅଉ ଏ କୃଷ୍ଣେ ?

କି ସୁଖ ଅଛି ଗୋ ଏ ଫୁଲଶେଷେ ଗୋ ସଫିରଲି ଲଜେ । ॥

ଧୂକ ଧୂକ ମୋର ଏ ବେଶଭୂଷା ।

ଧୂକ ହେଉ ମୋର ମିଳନ ଅଶା ଗୋ ! ହେଲି ଲୋକହସା ।

(ଅଭ) କହନା ସଖି ସେ ଶ୍ୟାମ ପ୍ରସଙ୍ଗ ।

ତା କଥା ଶୁଣି ଗୋ ଥରୁଛି ଅଙ୍ଗ ଗୋ ! ସେ କାଳ ଭୁଜଙ୍ଗ ॥

(କୋପରେ, ଜର ଜର ହୋଇ କଲି ପଡ଼ିବା ଅଭିନୟ)

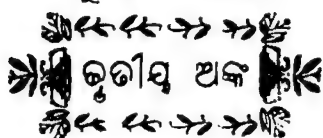
ସଖୀଗଣ—(ପ୍ରବୋଧ) ଧନୀ ! ଧନୀ ! ! ଦମ୍ଭଧର ।

ପରଦା ପଡ଼ନ

(ଦୁର୍ଲ୍ଲଭମାନ ଅରମ୍ଭ)

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

କୁସୁମିତ ବନପଥ

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ବହୁଲଣି ମନ୍ଦ ବାତ ପାହୁଲଣି ଗୀତ ।

ଦହୁଲଣି ଛାଡ଼ିବି ମୋ ପ୍ରିୟା ଦୁଃଖ ତାତ । ପଦ ।

କହୁଲଣି କୁହୁ ତାନେ କୋକିଳ ଭାବତା ।

ସହୁଲଣି କେତେ କଷ୍ଟ ପର ମୋ ଶ୍ରୀମତୀ । ୧ ।

(ଗବାକ୍ଷ ଦ୍ଵାରକୁ ଚାହିଁ ସ୍ଵଗତଃ) ଇଏ କଣ ? (ପହଞ୍ଚିକା
ଧର ଅଶ୍ଵତ୍ଥୀ ଭାବରେ କହିଲେ) ହାୟ ! ଇଏ ତ ଲଳିତା ହାତ
ଅକ୍ଷର ! ମୁଁ କି ମନ୍ଦ ବଚ୍ଚର କଲି ? (ଅଶଙ୍କା ମନେ ଯାଉ ଯାଉ)

ଗୀତ

କି କଲି କି କଲି ଅହା ପରାଣ-ଇଶ୍ଵରୀକି ।

ପରାଣ ଇଶ୍ଵରୀ ମୋର ନବୀନା କିଶୋରୀକି । ୧ ।

ସକେତ ମୁଁ ଦେଇଥିଲି ନିରୁତ କୁଞ୍ଜକୁ ।

ଅଭିସାର କରିଥିବି ମୋ ବନ୍ଧୁ ସେଠାକୁ । ୨ ।

(୮୫)

ମାନନା ତ ହୋଇ ଚଳି ଯାଇଥିବ ମୋରେ ।

କି ବୋଲି ମୁଁ ଜଣାଇବି ଧନା ଶ୍ରୀ ଗୁପ୍ତରେ । ୩ ।

କି ବୁଝି ଚଳି ମୁଁ ଲବଣ୍ୟନିଧିକି ଦେଇ ।

(ଏହି ପଦମାନ ଗାଇ ଗାଇ ଯିବା ସମୟେ ଚମକି ପଡ଼ି
ସଚକ୍ରରେ କହିଲେ) ଅହା ! ଏହି ତ, ଫୁଲହାର ଗୁଡ଼ିକ ଏଠେଇ
ଲବଣାର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, (ପୁଣି ପାଦୁଶ୍ରେ ଯାଇ) ଅହା ! ଏଇତ
ଭାମୁଳ, କର୍ପୁର, ଚନ୍ଦନ ସବୁ ଏଠାରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ପ୍ରିୟା ମୋର
ଚୁଲି ଯାଇଛି । ଏବେ ମୁଁ କି ଉପାୟ କରିବି ? ଯାଏଁ, ପ୍ରାଣପ୍ରିୟାର
ମନଭାବ ପରୀକ୍ଷା କରୁଁ ।

ଗୀତ

ଏବେ ମୁଁ ନିବୃତ୍ତ କୁଞ୍ଜ ଦୁଆରକୁ ଯିବି ।

ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ମନ ଭାବ ପରୀକ୍ଷା କରିବି । ୧ ।

ଯଦି ମହାମାନମୟୀ ହୋଇଥିବ ଧନା ।

ବେନିକର ଯୋଡ଼ି ପାଶେ କରିବି ଦୟିନୀ । ୨ ।

ଜଳେ ଚାଷ ଦେଇ ତାକୁ ମାଗିବି ଶରଣ ।

ତୋଷ ଯମା କର ବୋଲି ଧରିବି ଚରଣ । ୩ ।

ବନସ୍ତ ବଚନେ ଅବା ବୁଝିବି ତା ମନ ।

ବୃଷଭାନୁ ସୁତା ମୋର ଜୀବର ଜୀବନ । ୪ ।

ତା ବନେ ତନି ଭୁବନେ ନାହିଁ ଅର ଗତ ।
ମୋହର ସର୍ବସ୍ୱ ସିନା ରାଧିକା ମୁରତ । ୫ ।
(ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଭାବ ଭାବ ଭାବ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରସ୍ଥାନ)
ପଳ ପରବର୍ତ୍ତନ

ତୃତୀୟ ଅଙ୍କ
ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ
ନିକଟ ନିକଟ

(ମାନମୟୀ ଶ୍ରୀରାଧା ଗଣ୍ଡରେ କର ଦେଇ ବସିଥିବା,
ସଖିମାନେ ଦୁଃଖିତା ହୋଇ ଦୂର
ପାର୍ଶ୍ୱରେ ବସିଥିବା)

ଶ୍ରୀରାଧା—(କୋପରେ ଅଧର ବମ୍ପାଇ) ସଖିଏ ଲେ ! ଅଳ ଏହି
ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଶୁଣି—

ଗୀତ

ଯଦି ସେ ଲମ୍ପଟ କପଟିଆ ଶଠ,
ଦଇବେ ପଡ଼ିବେ ରେଟ ।
ମୋ କୁଞ୍ଜ ଦୁଆର, ମଡ଼ାଇ ନ ଦେବ,
କହୁଛି କର ଅକଟ ।
(ତାଙ୍କୁ) ମନା କର ଦେବ ଗୋ !
ପରାଣ ସଖିଏ (ତାଙ୍କୁ ମନା କର ଦେବ ଗୋ)

(ମୋର) ଏହି ଦୃଢ଼ ବ୍ରତ ଗୋ ।

ସର୍ବେ ଜାଣିଥାଅ, ମୋର ଏହି ଦୃଢ଼ ବ୍ରତ ଗୋ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ପ୍ରବେଶ ହୋଇ କାଳୁ ପୁରରେ ବର ଯୋଡ଼ି କହିଲେ)

ଜୟ ରାଧେ ! ଶ୍ରୀରାଧେ ! !

ବୃନ୍ଦାବନ ବଳିହିନୀ ଶୁଧେ ! ! !

ବିଶାଖା—ସଖି ! ହେଉ ଦେଖ, ସେ ଲମ୍ପଟ କୃଷ୍ଣ ଆସିଲେଣି ।

ରାଧା—(ଶୋଧରେ) ସଖି ! ତୃର କର ।

(ଏହା କହି ମୁହଁ ବୁଲାଇ ବସିଲେ)

ଲଳିତା—ଲମ୍ପଟ ! ଏତେବେଳକୁ ଆସି ମୁହଁ ଦେଖେଇଲ କି ?

ଅହା ! ହା ! ହା !

ଭଗ

“ମରଯାଏଁ କିନା ଗଣ୍ଡିର ଧନ,

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀନାଥ ହୃଦ ଚନ୍ଦନ ।”

ଗୀତ

ଏତେବେଳକୁ ହେ ମୁଖ ଦିଶିଲ କି ଅଜ୍ଞ

ପଥବିଶା ହୋଇଲ କି ବ୍ରଜ-ଯୁବରାଜ ?

ଲମ୍ପଟ ହେ ! ବ୍ରଜଯୁବରାଜ । ଘୋଷା ।

ପରଦର ଚିର ପ୍ରୀତି, ଅନ ରମଣୀରେ ମାତି

ରାଧା ପାଶେ ଆସିବାକୁ ପାଇଲ କି ଲଜ ?

କଳାକାନ୍ତ, ପାଇଲ କି ଲଜ । ୧ ।

ତୁମ୍ଭ ଅସିବା ସମୟ,
 ଜାଣି ହୋଇ ଲୋକମୟ,
 ଜାଣି ବସିଥିଲୁ କୁଞ୍ଜେ ମାଜି ଫୁଲଶେଷ ।
 ଚିତ୍ତରେ ! ସାଜି ଫୁଲଶେଷ ।
 ଦଗାଦାର ! ସାଜି ଫୁଲଶେଷ । ୨ ।

ବିଶାଖା—ଛଇଲ ହେ ! କାଲି କେଉଁ ଥିଲ କି ?

ଗୀତ

ଛଇଲ ! କାଲି କାହିଁ, କାଲି କାହିଁ ରହିଲ ହେ ?
 ନାମ ନିକୁଞ୍ଜରେ ଜଗାଇ ଦେଲ ହେ । ଘୋଷା ।
 ସଞ୍ଜରୁ ଅସି ଏ ନବ ବନିତା,
 ଖଞ୍ଜନନେତ୍ରୀ ହେଲ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳିତା,
 କଞ୍ଜ ଗଲ ପୁଟି, ଏହି ପରି ଡୋଟି—
 କାଟି ଦେବା କଥା ହେଲ କି ଭଲ ହେ ? ୧ ।
 ଏହା ଥିଲ ଯେବେ ତୁମ୍ଭର ମନେ,
 ଡକାଇ ନ ଥାନ୍ତି ଏ ଘୋର ବନେ,
 ଯେ କୁଳ କିଶୋରୀ, ତାକୁ ଏତେ ସରି,
 କରାଇବା ନିକି ଏ ଏକା ଗେଲ ହେ । ୨ ।
 ଅଶ୍ରୁଗଳ ତୁମ୍ଭ ସ୍ନେହ ସମ୍ପତ୍ତି ।
 ଯାହା ରସେ ବୁଡ଼ି ବଞ୍ଚିଲ ରାତି,
 ଯାଅ ଯାହା ପାଶେ, ମାଡ଼ିବ ସ୍ଵରସେ;
 ଶୁଣି ନାହିଁ ପର କାମ-ଅମଳ ହେ । ୩ ।

(ଗୀତ ଛଳେ ସଧାକ ନିକଟକୁ ଯିବା ନିମନ୍ତେ)

ନେତ୍ର ଠାରିଦେବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଧୀରେ ଧୀରେ କୁଞ୍ଜ ଦୁଆରକୁ ଯିବା ଅଭିନୟ)

ଲଳିତା—(ଛଳ ଶ୍ରେଷ୍ଠରେ) ଅହା ! ହା ! କି ସୁନ୍ଦର ସୁଅଗ !

ହର ହେ ଶଠ । ତମକୁ ଲଳ ନାହିଁ, ଏଣେ ଅସୁର ?

ଯାଅ, ଯାଅ, ତମ ଶୁଭ ଗତି ସବୁ ଜଣା ଗଲାଣି ।

ଗୀତ

ଯାଅ ଯାଅ ହେ ମୋହନ ଯା ଯା ଫେର ଯା ।

ଅମ୍ଭ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ମନା କୁଞ୍ଜକୁ ନ ଯା । ବୋଷା ।

ଏହି ଶୁଣିଲ ସୁଅଗ, ନ ଦେଖାଇ ଚଳ ବେଗ,

ତୁମ୍ଭ ଗୁଣ ଗୋପୟରେ ନାଗସୁରଜା । ୧ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଲଳିତେ ! ମୋର କି ଦୋଷ ଦେଖି ଏପରି ବହୁତ ?

ଲଳିତା—ତମର କି ଦୋଷ ? ତେମେ କଣ ଜାଣି ନାହିଁ ? ହରହେ !

ତମ ଶ୍ରୀମୁଖଟି ଶୁଣି ଯାଇଛି କାହିଁକି ? କହୁଲ ।

ଗୀତ

ଶ୍ରୀମୁଖ ଯାଇଛି ଶୁଣି ହେ କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀମୁଖ ଯାଇଛି ଶୁଣି ।

ଭଲିଦ୍ର ହୋଇଲ ପ୍ରାୟେ ତ ଦିଶୁଛି

ଜାଲ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଅଖି । ୧ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ— ଶୁଣ ଅରେ ବାଳି, ଧବଳୀ ବସ୍ତ୍ରା ମୁଁ
ଲେଉଟି ଲେଉଟି ଶ୍ରମ ପାଇ ।
ହସ୍ତାତ ଯାମିନୀ, ହେବାରୁ କାମିନୀ,
ଶୟନ ଭୋଜନ ନାହିଁ । ୨ ।

ଲଳିତା— ଅଧରେ ଏ କିସ କଲା ହେ ନାଗର !
ଅଧରେ ଏ କିସ କଲା ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ— ଜାମୁଫଳ ଏକ ଗୁଣିଲି ରେ ବାଳା !
ତେଣୁ ବୋଲ ଲାଗିଗଲା । ୩ ।

ଲଳିତା— ଓଷ୍ଠରେ ଏ କିସ କ୍ଷତ ହେ ନାଗର !
ଓଷ୍ଠରେ ଏ କିସ କ୍ଷତ ?
ଗୁପ୍ତ ନ କରି ଅହେ ନନ୍ଦସୁତ !
ବ୍ୟକ୍ତ କରି କହ ତ । ୪ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ— ହୋଇ କଉତୁକ ଶୁଭ ମୁଖେ ମୁଖ,
ଦେଇ ପଦାନନ୍ତ ସଞ୍ଚିତ ।
ସେ ତ ଥିଲା ଚଳି କମ୍ପୁଫଳ ବୋଲି,
କଲା ତହିଁ ଚକ୍ଷୁଦାତ । ୫ ।

ଲଳିତା— ତନୁରେ ଏ କିସ ଗାର ହେ ନାଗର !
ତନୁରେ ଏ କିସ ଗାର ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ— କଣ୍ଠକ ବନେ ଲାଗିଲି ଗୋ ଲଳିତେ !
ତେଣୁ ତନୁ ନାରଖାର । ୬ ।

ଲଳିତା— ହେ ଶଠ ମୋହନ ଦିଶେ ତ ମଳିନ,

ତୁମ୍ଭ ଅଙ୍ଗେ ଝିନ ବାସ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ— ସଖା ହୋଇ ମେଲି ଦେଲେ ଗେରୁ ବୋଲି,

ଦେଖ ସଖି ଅଙ୍ଗଦେଶ । ୭ ।

ଲଳିତା— ଅହେ ଗିରିଚେତା ବଞ୍ଚକ ଲୀଳକା-

କର ଡୋଷେବ କି ମନ ?

ରତ ଶ୍ରୀମୁଖ, ଦନ୍ତୁଷ୍ପତ, ଚନ୍ଦ୍ରଦାନ,

ଦିଶୁଛି କରତ ଚନ୍ଦ୍ର । ୮ ।

ଏତେ ଲକ୍ଷଣ ହେ ଏତେ ଲକ୍ଷଣ ହେ

ବହୁଛ କପଟି ଗୁରୁ ।

ଅହେ ବନମାଳୀ ତୁମ୍ଭ ପୀରତକି,

ଯତ୍ନାତ୍ମକ କରୁଛ ଦୁରୁ । ୯ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ବସାଦ ମନେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ)

ବିଶାଖା—ଲମ୍ପଟ ହେ । ତମ କହୁବା ଭାବିରୁ ସବୁ ଜଣା ପଡ଼ିବ,

ଏତେ କୃଷ୍ଣ କପଟ କାହୁଁ ଶିଖିଥିଲ ?

ଗୀତ

କାହୁଁ ଶିଖିଥିଲ ଏତେ କୃଷ୍ଣ କପଟ ?

ଶଠ ପୁଅ ଲମ୍ପଟିଆ ହେ ପାତପତ୍ନୀ । ଘୋଷା ।

ଭୁଲିଲ କହୁବା ଶୁଦ୍ଧ, ଜଣା ଗଲାଣି ଶ୍ରୀପତି

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ଦେଖୁଛୁ ସବୁ ବୁଲ ମୁକୁଟ । ୧୦ ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ]

[ମାନବଜ୍ଞନ

ସଖୀଗଣ—(ଭୁବ୍ଭୁବନରେ ଶ୍ଵାସକ ପଛ ଦେଶକୁ ଯିବାପାଇଁ
ଠାଉଦେବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଧୀର ଗତିରେ ଶ୍ଵାସକ ପଛ ଦେଶରେ କରଯୋଡ଼ି
ରହିବା ଅଭିନୟ)

ଲଳିତା—(ଦର୍ପଣଟିଏ ଶ୍ଵାସକ ସମ୍ମୁଖରେ ଥୋଇଦେବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀରାଧା—(ଦର୍ପଣରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରତିମୁଖିକି ଚାହିଁ)

ଗୀତ

ହୁଅ ନା ମୋ ଭନକୁ, ଯାଅ, ଯା, ହେ ମୋହନ !

ଅଜା ହେ ମୋହନ ! ଏ କି ଶୁଭ ହୁଅ ନା ମୋ ଭନକୁ । ଘୋଷା ।

ବାସ ଯିବି କାହାର, ନ ପାରିଲି କି ବାର ?

ପାଲଟି କଲ ଗୋଷ୍ଠୀ, ମାନିଲ ଏ କିପରି ?

କୌଡ଼ା ନୋହିଲ କି ହେ, କୌଡ଼ା ଭୁବନୁ ଅସି,

ଦେଖାଅ ଚନ୍ଦ୍ରରେଖା ପରି, ହେ ମୋହନ ! ୧ ।

ଅଧରକୁ ଅଜ୍ଞାନ, କାହୁଁ ଏ ଅରଜନ ?

ଖଞ୍ଜନ ନୟନା ସେ ଦେଇଥିଲା ଚୁମ୍ବନ

ଭିତ୍ତିଥିଲା ନାଗରୀ, ଦେଖ ହେ ଭଲ କହ

ଠାବ ଠାବକେ ଚୁଡ଼ି ଚିହ୍ନ, ହେ ମୋହନ ! ୨ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ସମ୍ମୁଖକୁ ଯାଇ ବନୟରେ) !

ଗୀତ

କେଉଁ ଦୋଷେ କରଦେଉ କୁଞ୍ଜ ମନା, ?

ଅରେ ଚନ୍ଦ୍ରାନନା । ଘୋଷା ।

(୧୩)

ଦୟାମୟୀ ଘେନ ମୋ ବନତ,   ଶମାନିଧାନରେ ଗଜଗତ !

ଅନ ନାଶ ସହ,   ଯା ଶୂନ୍ୟର ବୟ,

ମନୁ ଦୂରବର ସ୍ନେହଧୀନା ! ୧ ।

ମଧୁର ଅଧର ସୁଧା ତୋର,   ଦାନ କର ପ୍ରାଣ ରଖ ମୋର:

ସିଦ୍ଧମନ୍ତ ସିନା   ସେହୁରେ ନଦାନା;

କୃପା କଟାକ୍ଷରେ ଥରେ ଅନା । ୨ ।

ମୋ ରାଣ ପରାଣ ପ୍ରଣୟିନୀ,   ଧରା ମଣ୍ଡଳରେ ପାନିପ୍ରଣା;

ବରଜିନୀ ଧନା   ମରାଳ ଗମନୀ,

ନିରାଶ ନ କର ପୁଲ୍ଲେଚନା ! ୩ ।

କୁନ୍ଦ ଦଶନା ସୁନ୍ଦରୀମଣି,   ମନ୍ଦହାସୀ ହସି କହ ବାଣୀ;

ଛନ୍ଦ ଗିରେ କାର   ଦ୍ରୁତ ନ ବିଚାର,

(ତୋର) ପଦ୍ମ ପାଦ ତଳେ ମାଗେ କିନା । ୪ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—(ଅଭିଶପ୍ତ ହୋଇ) ଲମ୍ପଟ ! ଦୂର ହୁଅ ।

(ଏହା କହି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ହାତରେ ଆଡ଼ କରିଦେଇ

ମୁଖ ବୁଲାଇ ବସିବା ଅଭିନୟ)

ବିଶାଖା—ମାନିନୀ ! ଶ୍ୟାମବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ସତେ ପର କର ଦେଉଛ ?

ସଖୀ ! ଏ ଥରକ ଦୋଷ କ୍ଷମାକର ।

ଗୀତ

ଏ ଥରକ ଶ୍ୟାମ ଦୋଷ କର କ୍ଷମା ଗୋ । ପଦ ।

ପଦତଳେ ପଡ଼ି   ଯାଉଛନ୍ତି ସକ୍ତି,

ତୋଳ ହେଲେ ଶ୍ରୀମୁଖ-ଚନ୍ଦ୍ରମା ଗୋ । ୧ ।

ନ ଘୋଡ଼ା ଶ୍ରବଣ କହୁଛନ୍ତି ଶୁଣ

ହ ପାନିଧି ବୃଷଭାଦ୍ରମା ଗୋ । ୨ ।

କେତେଥର ସହ ଯାଇ ନାହିଁ ସହ ।

ଅପରାଧ ପାଳ ଘେନି ପ୍ରେମା ଗୋ । ୩ ।

ପଶୁପ ନଗରୀ— ଶିଶୁ ଯିବେ ସର,

ନ ଚାହିଁଲେ କେଶରୀମଧ୍ୟମା ଗୋ । ୪ ।

ଶ୍ରୀଧର—ନା ସଖି ! ଏ ରାଧା ସେପରି ନୁହେଁ ।

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରତି ହୋଧ ସହିତ) ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ନାଥ ! ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ
ହୁଏନିଧି ! ! ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ହୋଡ଼-କୁରଙ୍ଗ ! ! ! ଯାଅ, ଦୂର ହୁଅ ।
ହେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ! ଯାଅ ଯାଅ, ଏ ସବୁ ଚିହ୍ନ ଦେହରେ ମଣି ହୋଇ
କଅଣ ଦେଖାଇବାକୁ ଆସିଲେ ? ଛୁ, ଛୁ, ହେ ନିଶ୍ଚିତ ! ଧୋଇବା-
ପାଇଁ କଣ ଯମୁନା ନଈରୁ ପାଣି ଶୁଣି ଗଲା କି ? ଯାଅ, ଆଜି ମୋ
ସନ୍ତାପ ସାଗର ବଢ଼ାଅ ନାହିଁ, ଯାଅ ଚଞ୍ଚଳ ଯାଅ ।

ଗୀତ

ଯାଅ ହେ ମାଧବ, ଅଭାଗ ବାଦବ,

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀଧର କେଶବ !

(ହେ) ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀଧର କେଶବ !

ଦେଖିଲେ ତୁମକୁ ସନ୍ତାପ ମୋହର,

ବେଳକୁ ବେଳ ଉଦ୍ଧବ ।

ଯାଅ ହେ, ଯାଅ ହେ !

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ଚୋଡ଼-କୁରଙ୍ଗ !

ଯାଅ ହେ, ଯାଅ ହେ !

ଜଣାଗଲା ତୁମ୍ଭ ରଙ୍ଗ, ଯାଅ ହେ, ଯାଅ ହେ । ୧ ।

ନାଶି ଉଜାଗରେ, ନେତ୍ର ତୁଲୁ ତୁଲୁ,
ତଳି ପଡ଼ିବ କାଳିଆ,

(ହେ) ତଳି ପଡ଼ିବ କାଳିଆ ।

ଯା ପାଦ ଯାବକ, ମସ୍ତକେ ମଣ୍ଡିତ,
ହେ କପଟି କୁହାଳିଆ

ଯାଅ ହେ, ଯାଅ ହେ,

ସେ ନବ ରମଣୀ— ଦୁଦ-ଗଲାସିନୀ

ତାହା ନିକଟକୁ ଯାଅ ହେ, ଯାଅ ହେ, । ୨ ।

(ହାତରେ ଠେଲିଦେବା ଅଭିନୟ)

ଶୃଙ୍ଗରୀ—(ପଛକୁ ଘୂର୍ଣ୍ଣିଯାଇ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି ଲହୁ ନୋହୁ ପୋଛୁ)

ଗୀତ

ବନ୍ଧୁ ଭେ, ନିଶ୍ଚେ ମରବ, ଅଉ ସବୁ ନ ପାରବ,
କାଳିନ୍ଦୀ ହୃଦରେ ଦେବି ହାସ ।

କାଳୀୟ ବ୍ୟାଳ ସେ ଖାଉ, ବେଶି ଅପବାଦ ଯାଉ,
ତୋର ହେଉ ପୁଂସ ନାଶି ଯଶ ରେ !

ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା !

ରସିକ-ମଣ୍ଡଳୀ ମଧ୍ୟେ ମୋର ।

କ୍ଷୁଦ୍ରକ ମୁଣ୍ଡ ପଡ଼ାକା ହୋଇ ପରହର ରେ । ୩ ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ]

[ମାନବସ୍ତ୍ର]

ବନ୍ଧୁ, ବେ ମୋ ଭନ ଦାହ,

ବିଷୟ ପଢ଼ିଥିବ ବାହ,

କଦା ବା ତୁ ସମ୍ଭବତଃ ଗଲେ ।

କୃତ୍ତିଣି ପବନବଳେ,

ପଞ୍ଚୁ ଘୋ ଚରଣି ତଳେ,

ଜାଇ ମୁଁ ଚାହିଁବି ମରାଥୁଲେ ବେ ।

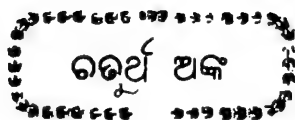
ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା !

* * * * *

(ବାନ୍ଧ ବାନ୍ଧ ପ୍ରସ୍ତାବ)

ପରଦା ପତନ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ପୂର୍ବ

(ମାନମୟୀ ଶ୍ରୀରାଧା ଗଣ୍ଡରେ କର ଦେଇ ବସିଥିବା ଓ
ସଖୀମାନଙ୍କର ପ୍ରବୋଧନା)

ଗୀତ

ନାରାୟଣ ଗିରି— ଧାରା ଠାରେ କି ବରୁଣ

ଏ ରୋଷ ବହୁଲ୍ଲ ଗୋ ?

କାରି ନ ପାରି ଖାରି ବୋଲି ଅମୃତ କାରି-

ଜାଣି ପିଙ୍ଗି ଦେଲ୍ଲ ଗୋ ।

ଘାରିହେବୁ ପଛେ ସେନା ।

ଗାରିମାରେ ସୁଖ ସାରି ଦେ ନା ଗୋ । ୧ ।

ଶୁଭ ସନକ ଜନକାଦି ହିଲେକ୍ୟ-

ଯାକ ଯା ନାମ ଭଜନ୍ତି ଗୋ ।

ସେ କରଯୋଡ଼ି, ସେବକ ଜନ ପରି

ତୋ କ୍ଷମରେ ରହୁଥାନ୍ତି ଗୋ ।

(ତାଙ୍କୁ) ନ କର ନିରାଶ ଅଉ ।

ଟେକ ମୁଖ ଶ୍ୟାମ ଦୁଃଖ ଯାଉ ଗୋ ! । ୨ ।

(୯୮)

ଏଣି ନୟନା   ଜାଣିତ ଅଛି ବାଳୀ—
 ପଣିରେ ନିର୍ଦ୍ଦିନ କଲେ ଗୋ ।
 ପୁଣି ସେ କୁଳିଣ—   ପାଣି କରୁଁ ଶ୍ଵେଷ,
 ଜାଣି ମନ୍ଦର ଧଇଲେ ଗୋ ।
 ପାଣି ଧରୁଅଛି ତୋର ।
 ବାଣୀ-ବାଣୀ ଏ ଶୁଦ୍ଧ ନ ଧର ଗୋ । ୩ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—

ଗୀତ

କୃଷ୍ଣନାମ ଅଜ—   ଠାରୁ ମୋ ଶ୍ରବଣେ,
 ନ ଶୁଣାଇବଟି କେହି ଗୋ ।
 କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ରବ୍ୟ   ଯେ ଦେଖାଇବ ଗୋ,
 ନିଶ୍ଚୟ ଭଗବାନ ସେହି ଗୋ ।
 ଜାଣିଥାଅ ମୋ ସଜନୀ !
 ଏହି ରାଧାର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ବାଣୀ ଗୋ । ୧ ।
 ନୀଳମଣି ହାର,   ଗଳାରୁ ବାହାର,
 କର ସହି ! ଫିଙ୍ଗିଦିଅ ଗୋ ।
 ମରକତ ବୁଡ଼ି,   କରୁଁ ନିଅ ବାଡ଼ି,
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବୁଡ଼ି ପିତାଅ ଗୋ ।
 ଏ ନୀଳ ଶାଢ଼ୀକି ନେଇ ।
 ଯମୁନା ପ୍ରୋତେ ଧଅ ବସାଇ ଗୋ । ୨ ।

ଭାଙ୍ଗି ଟିକ୍ତଗାଳି,

ଏ ଶୁଆ ଶାଗାଳି,

ଚଞ୍ଚଳେ ଉଡ଼ାଇ ଦିଅଁଗୋ ।

ବୃଷ୍ଟିବର୍ଣ୍ଣ ଶେଷ,

ଅଉ ମୋ ପଲକେ

ସଜନିଏ ! ନ ସଜାଅ ଗୋ ।

କଳା ଉପଗୁର ଯେତେ ।

ସଖୀ ! ନ ଦେଖାଇବ ମୋ ନେହେ ଗୋ । ୩ ।

ଲଳିତା—

ଗୀତ

ଅଗୋ ରାଧେ ! କଳାକୁ ତୁ ନିନ୍ଦୁ କାହିଁପାଇଁ ?

କଳାକୁ ତ ଗଣିଧନ କରିଥିଲୁ ସବୁ ଗୋ । ୧ ।

କାଳିଆ ସ୍ନେହରେ କାନ୍ତେ ବୋଲାଇଛୁ କଳା ।

କଳା ଘନେ ଗୁହଁ ପରା ହେଉ ଭାବେ ଭୋଳା ଗୋ । ୨ ।

କଳା କୋଇଲିର ସ୍ବନ ଶୁଣି କି ନ ହେଉ ?

ନିରେଖି ନିରେଖି ତାକୁ ଧରିବାକୁ ଧାର୍ତ୍ତ ଗୋ । ୩ ।

କଳା ଭ୍ରମରକୁ ଦେଖି ମଞ୍ଜି ସୁମନ ରେ ।

ହସୁଥାଉ କି ବଗୁର ଅପଣା ମନରେ ଗୋ । ୪ ।

ଅଜ ପୁଣି କହୁ ଏ କି ବସଗୁଡ଼ କଥା ?

ସରଳା କୋମଳା ତୋତେ ନ ଲାଗେ କି ବ୍ୟଥା ଗୋ । ୫ ।

ସଂଳାପ—

ଗୀତ

ମାନମୟୀ ରାଧେ । ତୋର ଗୋ ଅଳ୍ପ ଏ କି ବଧାନ ?
 କଳାରୁ ଶରଧା ତୁଟାଇ ଦେଲୁ ଜୀବନ ଧନ ! । ୧ ।
 ଯେବଣ ମୟୂର ନାଟକୁ ରକ୍ତ ପରି ତୁ ହେଉ ।
 ତାକୁ ତ ଅବଶ୍ୟାଃ ଗୁହ୍ୟକୁ କିମ୍ବା ଏ କଥା କହୁ ? । ୨ ।
 ରବି ପୁରୁ ଗଲେ କିଶୋରୀମଣି ଜବା ଅଧରା ।
 ଦେଖିବୁ ନାହିଁ କି ତମାଳବନ କଳା ମାଧୁରୀ ? । ୩ ।
 ଗୁଡ଼ି ପାରିବୁ କି କଳାକୁ ଅଗୋ ଚନ୍ଦ୍ର ବଦନା !
 ନ ଯିବୁ କି ଧନୀ ! ଗାଧୋଇ କଳାପାଣି ଯମୁନା ? । ୪ ।

ଶରଧା—

ଗୀତ

ଅଗୋ ସହ ! କଳା ଯମୁନା ଜଳକୁ ନ ଯିବି ଅଉ ଗାଧୋଇ ।
 କଳା ତମାଳକୁ ନେହେ ନ ଗୁହ୍ୟ କହୁଅଛି ଅନ ଦେଇ, ଗୋ ସହ !
 କଳା କହୁଣ୍ଡ ଦେଖିବି ନାହିଁ, ଗୋ ସହ !
 କଳାପାତ୍ରୀ ଦିଅ ଫୋପଡ଼ାଇ, ଗୋ ସହ ! । ୧ ।
 କଳା କୋଇଲି ସ୍ବନକୁ ଗୋ ସଜନି । ନ ହେଉବି ମୋ ଶ୍ରବଣ ।
 କଳାକୁଳାଳା ନେହେ ନ ଦେଖିବି ଏ ମୋ ଦୃଢ଼ ବ୍ରତ ଜାଣି, ଗୋ ସଖି ।
 କଳା ଯା ଅଛି ଫିଙ୍ଗି ପାଣି କି, ଗୋ ସଖି ।
 କଳା ନଦିଅ ମୋ ପୁରେ ରଖି, ଗୋ ସଖି । ୨ ।

କଳା କମଳକୁ ନ ଗୁଳ୍ମିବ ଅଭ, ନ ଭୋଳିବ କଳା ମଞ୍ଜୀ ।
 କଳା ଗୁମର ମୋ ପାଶକୁ ନ ଅଣ ଏଭଳି ପ୍ରାର୍ଥନା କଲି, ଗୋ ମିତ୍ର !
 କଳାଦ୍ରବ୍ୟେ ନ ବଳାଅ ଶତ୍ରୁ, ଗୋ ମିତ୍ର !
 କଳା ବେଳକୁ ହେଲ ଅଦ୍ଭୁତ, ଗୋ ମିତ୍ର ! । ୩ ।
 କଳାମେଘୀ-ଗୁମୁଆକୁ ଗୋ ଏଣିକି ଟାଣିବ ନାହିଁ ସଦନେ ।
 କଳାରୁ ଶରଧା ତୁଟାଇଲ ଗଧା ବୋଲି ରଖିଥାଅ ମନେ, ଗୋ ସହ !
 କଳାମାନଙ୍କୁ ବଢ଼ାସ ନାହିଁ, ଗୋ ସହ !
 କଳା କାଳେ ପରାଣେ ନାଶିବ, ଗୋ ସହ ! । ୪ ।
 ସଖୀମାନଙ୍କର—

ଗୀତ

ଲଳିତା—କି ନିନ୍ଦା କଳାକୁ ରାଧେ ! ତୁମ୍ଭ କେଣ କଳା ?
 ଶ୍ରୀରାଧା—ରନ୍ଧନ ବୋଲି ତାହାକୁ କହନ୍ତିଅ ଧଳା । ୧ ।
 ବିଶାଖା—ଦେଖ ତଳଗିହ୍ନ ତୁମ୍ଭ ଅଙ୍ଗେ ଦାଉ ଦାଉ ?
 ଶ୍ରୀରାଧା—ତଳକ ଲଗାଇଦିଅ ତା ଗରବ ଯାଉ । ୨ ।
 ଚିତ୍ରା—ତୁମ୍ଭ ସୁନାଅଙ୍ଗେ ବିରଜଇ କଳାଶିର ?
 ଶ୍ରୀରାଧା—ଘୋଡ଼ାଅ ବସନେ ତାକୁ ଅଗୋ ଚିତ୍ରା ଧୀର । ୩ ।
 ଚମ୍ପକଲତା—ଅଗଣାରେ ତମାଳ ରୈପିଛ ସ୍ନେହେ ଲେଉଟି ?
 ଶ୍ରୀରାଧା—ଏହିପରି ତାକୁ ସଖି ! ଦିଅ ଗୋ ଉପାଡ଼ି । ୪ ।
 ରଘୁରେଣା—ବଗିଚାରେ ଫୁଟାଫୁଲେ ବସିବ ଭ୍ରମର ?
 ଶ୍ରୀରାଧା—କହକୁ ଛୁଣ୍ଡାଇଦିଅ ନ କର ଛୁର । ୫ ।
 ତୁଳସିଦାସ—ଶ୍ୟାମା ସଜନୀ ତ କାଳୀ, ଅଛନ୍ତି ସେବାରେ ?
 ଶ୍ରୀରାଧା—ନିଷେଧ ତାହାକୁ, ପାଶ ନ ମାଡ଼ୁ ସେ ବାରେ । ୬ ।

ସୁଦେବୀ—ଅକାଶକୁ ଚାହିଁବ ତ ଅଗୋ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ?

ଶ୍ରୀରାଧା—ନ ଚାହିଁବ ଅକାଶକୁ, ଜୀବ ଥିବାଯାକେ । ୭ ।

ରଜାଦେବୀ—ଅଖି ତୋଳା ଯୋଡ଼କ ତ କଲା ଗୋ ସୁମୁଖି ?

ଶ୍ରୀରାଧା—ସବୁବେଳେ ରହିଥିବ ବୁଦ୍ଧ ଦୁଇ ଅଖି । ୮ ।

ଲଳିତା—ଅଖି ବୁଦ୍ଧଲେ ଆଦାର, ସେ ତ ଘୋର କଳା ?

ଶ୍ରୀରାଧା—ଦେଖ ଗୋ ଶେଷ ଉପାୟ ମୋ ଦେହ ନ କଳା । ୯ ।

ଏହି ରତ୍ନମୁଦ୍ରାକାରେ ଅଛୁ ସ୍ଥାପକଣି ।

ଚୁମ୍ବି ଦେଇ ପ୍ରାଣ ହରାଇଛୁ ଏହିପଣି । ୧୦ ।

(ରତ୍ନମୁଦ୍ରା ମୁଖରେ ଦେବାକୁ ଉଦ୍ୟତ)

ଲଳିତା—(ଚକ୍ରକୁ ଧରି ପକାଇ କହିଲେ) ରାଧେ ! ରାଧେ !

କିଏ କଣ କରୁଛ ? ଛୁଇଁ ମାନ ଲାଗି ପ୍ରାଣ ହରାଇ-

ଦେବାକୁ ବସୁଛ ? ମାନିନି ! ଏ ବୁଦ୍ଧି ଛାଡ଼, ଦମ୍ଭ ଧର ।

ଶ୍ରୀରାଧା—(ଚକ୍ରତୋଳା ଲେଉଟାଇ ମୁଦ୍ରିତା)

ସଖୀଗଣ—(ଢାଟକା ହୋଇ ରୋଦନ କରିବା ଅଭିନୟ)

ଗୀତ

ସଖି ! ସରଳ ଆତ୍ମ ଭରସା ।

କି ହେଲା ଗୋ ଜେମାଦେଇ ଦଶା ?

ସତେ ବଞ୍ଚିବେ କି ନୟନ ସଙ୍ଗାଳି,

ସୁକୁମାରୀ କିଶୋରୀ ସୁଦୃଶା, ଗୋ ସଖିଏ । ୧ ।

କି କଲ ଗୋ ଦାରୁଣ ଦଳବ ?

ଏହା ଦେଖି କା ହୃଦ ସହୃଦ ?

ଧୂକ ଏ ଜୀବନ, ଧୂକ ସଖୀପଣ,

ଧୂକ ପ୍ରୀତି ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ, ଗୋ ସଖିଏ । ୨ ।

ଲଳିତା—ଧନି ! ସାମାନ୍ୟ କଥାକୁ ଏପରି କାହିଁକି ହୋଇଗଲା ?
ସଚେତ ହୁଅ ।

(କଣ୍ଠେ ଫୁଙ୍କିବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀଧର—(ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ବାସ ତ୍ୟାଗକରି ସଚେତ ହେଲେ)

ଲଳିତା—ରହୁକେ ! ଏତେ କଷ୍ଟ କାହିଁକି ସହୃଦ ? ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଠାରୁ
ଏ ରୋଷ ଛାଡ଼ି ସଖି !

ବିଶାଖା—ଧନି ! ଏ ଗୁମାନ କର କେତେଦିନ ରହିବୁ ? ସଖି !
ଅମମାନଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନା ରକ୍ଷାକର ।

ଗୀତ

ଏ ଗୁମାନ କରି ଗୋର ! ରହି ପାରିବୁ କି ରେ ?

ଢଳେ ହେଲେହେଁ ନାଗରୀ ନାଗରବରେ । ଘୋଷା ।

ବଂଶୀକି ଧରି

ତୋର ନାମ ଉଚ୍ଚାରି,

ଭାକିଲେ ତୁ ତା ପାଶକୁ ନ ଯିବୁ କି ରେ ? । ୧ ।

କୃଷ୍ଣ ଅଟଇ

ରହିବାରୁ କିଶୋରୀ !

ଯାହା ହୋଇଗଲାଣି ତୁ ଏଥୁ ମଧ୍ୟରେ । ୨ ।

ତା କଥା ନିଜ, ପଡ଼ିଲବେଳେ ଶୁଣି—

ହଠାତ୍ତୁ ଡେଇଁ ରହିଥାଉ ପରା ରେ ? । ୩ ।

ଲଳିତା—ମାନସୟି । ତୁ ପରା ବେବେବତା ବୋଲୁଛ ? ତୋତେ
ଏ ଗୁଡ଼ିକ କଣ ଶୋଭାପାଏ ?

ଗୀତ

ସହ ! ବେବେବତା ପରା ବୋଲୁଛ ତୋ ?

ନିଜ ନିଜ ଏ ଗୁଡ଼ିକ କାହିଁ ଦିଅୁଛ ତୋ ?

କାନ୍ତ ପ୍ରବେଶେ ଅପମାନ ଦିଅୁଛ ତୋ । ଘୋଷା ।

ଗୁରୁ କୁଟିଳବେଶୀ, ଗଣ୍ଡେ କର ନିବେଶି,

ମୁହଁ ନୟନ ଲେଉଟି ବରଷାଉ ତୋ । ୧ ।

ସଖୀଗଣ—(ଅକୁଳଭାବରେ)

ଗୀତ

ପ୍ରିୟସହ ! ହେଲ କି ଏହା ସୁନ୍ଦର ତୋ ?

ଯାହା ଲଗି ତୋର, ଓଷା ବ୍ରତ ବାର,

ତାକୁ ଧରିଦେଲୁ ପରା ତୋ । ଘୋଷା ।

(ଯାକୁ) ନ ଦେଖିଲେ ଦଣ୍ଡେ, କର ମଣ୍ଡି ଗଣ୍ଡେ;

(ତୁ) ଅତି ନୀରେ ଜଳ ଜଳ ତୋ ।

ଅତି ଅକୁଳିତା, ହୋଇ ହେମଲତା;

ଭୁଲୁଥାଉ ନିରନ୍ତର ତୋ । ୧ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—(ହୋଧରେ ଜର୍ଜରିତା ହୋଇ) ସଖିଏ ଗୋ ! ମୁଁ
 ତମମାନଙ୍କ ଏତେ ପ୍ରକାରେ କହିଲି, ସେ ଲମ୍ପଟ କଥା
 ମୋତେ ଶୁଣାଅ ନାହିଁ ବୋଲି, ତାହା ଅବଜ୍ଞା କରି ପୁଣି
 ମୋ ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କଲ । ଏଥିପେଇ ଅଜିଠାରୁ
 ତମମାନଙ୍କର ସବୁ ସେବା ମନା କଲି ।

ଗୀତ

ଆଗୋ ଲଳିତେ ମୋର ପରାଣ ସହ !
 ତାମ୍ବୁଲ ସେବା ତୋର ଖଟିବୁ ନାହିଁ ଗୋ,
 ପରାଣ ସହ ! । ୧ ।

ଆଗୋ ଶଶାଙ୍ଗେ ! ତୋତେ କଲି ମୁଁ ମନା ।
 ଗବ ଚନ୍ଦନ ତୁ ମୋ ପାଶେ ଅଣୀନା ଗୋ,
 କଲି ମୁଁ ମନା । ୨ ।

ଆଗୋ ମୋ ଚନ୍ଦ୍ରା ସଖି ! ଦଇନି ଘେନ ।
 ନିଷେଧ କଲି ତୋର କୁଞ୍ଚାବସନ ଗୋ,
 ଦଇନି ଘେନ । ୩ ।

ଚମ୍ପକଲତା ! ତୋତେ କହୁଛୁ ମୁହିଁ ।
 କଳା ଚୁମ୍ବର ଆଉ ଢାଳିବୁ ନାହିଁ ଗୋ ,
 ପରାଣ ସହ ! । ୪ ।

ତୁଙ୍ଗବିଦ୍ୟା ସଖି ଗୋ ! ମୋ କଥା ଘେନ ।
 (ଆଉ) ନ କରବୁ ମର୍ଦ୍ଦଳ ଗୀତା ବାଦନ ଗୋ,
 ଏ ନିବେଦନ । ୫ ।

ହେ ସଖି ବନ୍ଧୁରେଣା ! ନମଣ ଛନ୍ଦ ।

ତୋ ନୃତ୍ୟ ଗୀତ ସେବା କଲି ବାସନ୍ତ ଗୋ,

ନମଣ ଛନ୍ଦ । ୬ ।

ଅଗୋ ସୁଦେବା ସଖି ! କହୁଛୁ ତୋତେ ।

ସୁକାସ ଜଳ ଅଞ୍ଚଳ ଦେବୁ ମୋତେ ଗୋ,

କହୁଛୁ ତୋତେ । ୭ ।

ହେ ରଘୁଦେବା ମୋର ପ୍ରାଣ ମିଳଣି !

କର ତୁ ବନ୍ଦ ଅଶ୍ରୁ ରଘୁରାଣୀ ଗୋ,

ପ୍ରାଣ ମିଳଣି ! ।

ସଖିମାନେ ! ଏବେ ଚକ୍ରମ ମୋ ପାଖରୁ ଚାଲିଯାଅ, ମୁଁ

ଯାଉଛି ଶୟନ ମନ୍ଦିରେ ଚରଣୟନ କରି ସଭାଙ୍କି ପାଶୋରକ ।

(ଚକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ବିଶାଖା—ଧନ ! ଧନ ! ଏ ଦାସୀମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ଏ ଦଣ୍ଡ ?

ଲଳିତା—ଜୀବନସଙ୍ଗାଳି ! ତୋତେ ଛାଡ଼ି ଅମେମାନେ କେଉଁ

ଅଡ଼େ ପିରୁ ? ମାନନ ! ଜଣକ ଦୋଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ

ପର କର ଚାଲିଯିବାଟା କଅଣ ଉଚିତ ନେଲ ? ଅହା !

(ସଖିମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁ) ସଖିଏ ଲୋ ! ଅସିବଟି—ସମସ୍ତେ

ସେବା ପ୍ରାର୍ଥନା କରବା ।

ସଖୀଗଣ—ଚାଲି ସଖି ! ଚାଲି ଚାଲି ।

(ବେଗେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଃ ପରବର୍ତ୍ତନ

ଚତୁର୍ଥ ଅଙ୍କ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ବୃନ୍ଦାବନ ପଥ

(ବନଦେବୀ ବୃନ୍ଦା ଦଣ୍ଡାୟମାନା)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଅଗ୍ରମୁଖିନ କରି କରି ପ୍ରବେଶ)

ବୃନ୍ଦା—ମୋହନ ! ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏପରି ଦଶା କିଏ ଦେଲା ?

ନୀଳମଣି ! ତୁମ୍ଭ ମୁଗବଦ୍ଧମାଟି ଏଡ଼େ ମଳିନ ଦିଶୁଛ କାହିଁକି ?

ନୟନରୁ ଧାର ଧାର ହୋଇ ଲୁହ ବହି ଯାଉଛି କାହିଁକି ?

ବିମ୍ବାଧରଟି ଶୁଣି ଯାଇଛି କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଅକାଳରେ) ବୃନ୍ଦେ ! ମୋ ଦୁଃଖ କହୁଛି; ଶୁଣ—

ଗୀତ

ଶୁଣି ଶୁଣି ଅଗୋ ବୃନ୍ଦେ,   କେବଳ ପରାଣ କାନ୍ଦେ,

କିପରି ଲଭିବି ପ୍ରାଣେଶ୍ଵରୀ ।

ମୋହର କରମ ଦୁଷ୍ଟ,   କୃପାନ୍ଧିୟ କୋପାବିଷ୍ଟ,

ଅପେ ମୁଁ ଅର୍ଜିଲି ଏହି ଶିଶୁ ଗୋ ।

ବୃନ୍ଦେ ଗୋ ! କହ କି କରିବି କାହିଁ ଯିବି ?

କି ଉପାୟେ ଧନାକି ପାଇବି ଗୋ ? ୧ ।

ସକଳ ଭରସା ତୁହି,   ମହା ଅପରାଧ ମୁହିଁ,

ସହଜେ କିଶୋରୀ ଶମାନିୟ ।

ରହୁବ ପରାଣ ମୋର,
 ଧନା ହୋଧ ହେବ ଦୃଢ଼,
 ଦିଅ ମୋତେ ସଖୀ ! ଏହୁ ବୁଦ୍ଧି ଗୋ ।
 ବୁଦ୍ଧେ ଗୋ ! କି କହୁବ ମୋର କର୍ମ ବାଧା ।
 ତେଜିଲା ପରାଣ ବନ୍ଧୁ ରାଧା ଗୋ । ୨ ।

ବନ୍ଧା—ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ! ତେମେ ତ ନିଜେ ଏହା ଅର୍ଜିତ, ମୁଁ
 କଅଣ କରବ ? ମୋତେ ଏଥୁପେର୍ କିଛି ବୁଦ୍ଧି
 ଦିଶୁନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ତେବେ ଯାଉଛି, କାଳିନ୍ଦୀକି ଡେଇଁ ପ୍ରାଣ ହରେଇ-
 ଦେବ ।

ବୁଦ୍ଧା—ନୀଳମଣି ! ଏହା କହନା; ମୁଁ ପୌଣ୍ଡିମାସୀ ଭଗବତଙ୍କି
 ଧ୍ୟାନ କରେ, ସେ ଏହାର ପ୍ରତିକାର କରିବେ ।

(କର ଯୋଡ଼ି ଧ୍ୟାନ କରିବା)

(ପୌଣ୍ଡିମାସୀଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ପ୍ରଣାମ କରିବା)

ପୌଣ୍ଡିମାସୀ—ବୁଦ୍ଧାବନରହୁ ! ତମର ଇଏ କି ଦଶା ? ଅହା !
 ସୁକୁମାର ଅଙ୍ଗଟି ହାଉଁଲିଲା ନବ ତମାଳ ପରି
 ଶୋଭାଗ୍ରାମ ଦିଶିବ କାହିଁକି ? (ବୁଦ୍ଧାଙ୍କୁ ଚାହିଁ)
 ବୁଦ୍ଧେ ! ନନ୍ଦନନ୍ଦନଙ୍କର ଅଳି ଏପରି ଅବସ୍ଥା
 କିଏ ?

ବୃନ୍ଦା—(ଅକୁଳିତା ଭାବେ) ଭଗବତ ! ରାଧାର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ମାନ ହେତୁ ।

ପୌଣ୍ଡିମାସୀ—ନୀଳମଣି ! ତେମେ ରାଧାର ପ୍ରାଣ, ରାଧା ତମର ପ୍ରାଣ । ଏବେ କହୁଛି ଶୁଣ । ଚନ୍ଦ୍ରାନନ ! ବପ୍ରାଳାପରେ ମହାମାନ, ଅଭ ପଣ୍ଡାଢ଼ାପରେ ଅଳାପନ, ଏ ସବୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭମାନର ଲକ୍ଷଣ । ମୋହନ ! ଅକୁଳରେ ଅନୁକୁଳ ଅଛି, ଏଣିକି ତୁମର ମୋଦ ଇନ୍ଦୁ ଭଦୟ ହେବ । ଅଭ ଅକୁଳିତ ଦୁଃଖୀ । ମୁଁ ଯାଉଛି, ବୃନ୍ଦାର ଅଦେଶ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କର ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ବୃନ୍ଦେ ! ପୌଣ୍ଡିମାସୀ ତ ଏପରି କହିଗଲେ, ମୁଁ ଏବେ କଅଣ କରବି ?

ବୃନ୍ଦା—ମୋହନ ! ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଉପାୟ କହିବି, ତା କର ପାରିବ କି ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—କଅଣ କହ ବୃନ୍ଦେ !

ବୃନ୍ଦା—ତମେ ରାଧାର ପ୍ରିୟୂଷଣୀମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ପ୍ରାର୍ଥନା କର । ସେମାନେ ପଦେ ଅଧେ କହୁ ମାନନାର ମାନ ହୁଟେଇ ପାରନ୍ତି । ତମେ ଯାଅ, ମୁଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଠାକୁ ଯାଉଛି ।
(ଏକ ଦିଗରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ବୃନ୍ଦାଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ନବପୁଅ ଅଙ୍କ

ଭୂତାତ୍ମ ଦୃଶ୍ୟ

ଲଳିତାଙ୍କ ଭବନ

(ସଖୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଲଳିତା ରାଧାଙ୍କ ଦୁଃଖ ଭାବ ବସିଥିବା)

ଗୀତ

ସତେ ପାଲଟିବ ଅମ୍ଭ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ।

କିଶୋରୀ କାହ୍ନୁ ମିଳି ଖେଳିବେ ପଣା ଗୋ ।

ପ୍ରାଣସଙ୍ଗିନୀ ।

ସତେ କି ଦେଖିବା ସେ ଯୁଗଳ ଠାଣି ଗୋ । ୧ ।

ଦେଖିବା ମିଳନ ପଙ୍କଜ ମଞ୍ଜରୀ ।

ସତେ କି ବ୍ୟାଧି ହରିବ ଦୁଃଖ ଗୋ ।

ଏ ପାପନେତ୍ରୀ ।

ଦରଶନେ ହୋଇବ ସତେ ପବନ ଗୋ । ୨ ।

ପହଣ୍ଡ ମଣାର କୁଞ୍ଜକୁ ନେବା ।

ଅଭିଷାରେ କି ପାଠ୍ୟ ପାଠିବା ଗୋ ।

ପ୍ରାଣସଙ୍ଗିନୀ ।

ସତେ କି ଦେଖିବା ସେ ଯୁଗଳ ଠାଣି ଗୋ । ୩ ।

ହୁଳହୁଳି ଦେବା ସକଳେ ମିଳି ।

ବନ୍ଧାବନ ପଡ଼ି ଥିବ ଭବୁଳି ଗୋ ।

କେବେ ଯା ହେବ ?

ତେବେ ସଖୀପଣ ସାଥ ହୋଇବ ଗୋ । ୪ ।

ଲଳିତା—ସଖିଏ ଲେ ! ଅମମାନଙ୍କ କରମ ତ ପୋଡ଼ା, ଅଉ ଯୁକ୍ତ-
ମୁରତିଙ୍କ ମିଳନ ଶୋଭା ବାହୁଁ ଦେଖିବା ?

ବିଶାଖା—ସଖି ! ଦଶା ମଦବେଳେ ସବୁ ଏଇପରି ।

ଚନ୍ଦ୍ରା—ସଖି ! ସତେ କଣ କିଶୋରୀଙ୍କ ପ୍ରସବଳ ମୁଖ ଏ ପାପ ଅଖି
ଦେଖିବ ?

ଚମ୍ପକଲତା—ସଖି ! ସତେ କଣ ରାଧା ନାମରେ ଚଂଶୀ ବାଜିବ ?

ଭନୁରେଣା—ସଖି ! ସତେ କଣ ଯମୁନା ଭଜାଣି ବହିବ ?

ଭୂଜବିଦ୍ୟା—ସଖି ! ସତେ କଣ ବୃନ୍ଦାବନରୁ ଫୁଲ ତୋଳିବା ?

ରଙ୍ଗଦେବୀ—ସଖି ! ସତେ କଣ ବସନ୍ତ କୋଇଲି ଡାକିବ ?

ସୁଦେବୀ—ସଖି ! ସତେ କଣ ଶୁଆ ଶାଗ ଦୁହଁଙ୍କ କଳି ଶୁଣିବା ?

ଲଳିତା—ସଖିଏ ଲେ ! ଭାଗ୍ୟ ଲେଉଟିଲେ ଏମାନ ହେବ ଅବା ।

ଚନ୍ଦ୍ରା—ସଖି ! ଏ ଝୁମ୍ ଝୁମ୍ ନୁପୁର ଧ୍ବନି କା'ର ଶୁଭୁକ ମ ?

ବିଶାଖା—(ଟିକିଏ ଚାହିଁ ଦେଇ) ସେଇ ଗୋ ! ସେଇ ଧୂଟ ଲମ୍ପଟ
ଅସୁଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଅଶ୍ରୁମୁଷ୍ଟନ କରି ପ୍ରବେଶ)

ଲଳିତା—ଲମ୍ପଟ ! ଅମ ଜେମାମଣିକି ତ ଏତେ ଅବସ୍ଥା ଦେଲ,
ଅଉ କୁଅଡ଼େ ଅସୁତ ? ଯାଅ, ତେଣେ ଯାଅ ।

ସଖୀଗଣ—(ଏକଧାଡ଼ି ହୋଇ ଠିଆହେବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ବିନୟରେ)

ଗୀତ

ଅଗୋ ସଖୀଗଣ, ମୋର ନିବେଦନ ;

ସୁଚିତ୍ରେ ଶ୍ରବଣ କର ।

ମହା ମାନମୟୀ, ବିନୋଦିନୀ ରାଜ—

ବିନେ ଜୀବ ଯିବ ମୋର ।

ଅଜ୍ଞ ବଞ୍ଚିବ ନାହିଁ । ପ୍ରତିକାର କର ସର୍ବ ସମ୍ମାନ । ୧ ।

ଯେଉଁ ଦିନୁ ଧନୀ, ହୋଇଛୁ ମାନିନୀ,

ସେଦିନୁ ଗଲଣି ସବୁ ।

କେବଳ ଜୀବନ, ରହିଅଛି ପିଣ୍ଡେ,

ପୂର୍ବ ପ୍ରୀତି ଲଭି ଲେଉଟି ।

ଗାଡ଼ ମାନ ତୁଟାଇ । ଏ ଜୀବନ ରଖ ପ୍ରୟ ସମ୍ମାନ । ୨ ।

(ଲଳିତାଙ୍କ ପ୍ରତି) ଲଳିତେ ! ମାନମୟୀର ମାନ ତୁଟାଇ

ଏ ଜୀବନ ରଖ ।

ଲଳିତା—ନଟକୃଷ୍ଣ ଅହେ ! ଶୁଣି :—

ଗୀତ

ଶୁଣି ହେ ନାଗର, ତୁମ୍ଭ ଲଗି ମୋର,

ଭାବୁଲ ସେବାରେ ବାଧା ।

ପଡ଼ଣ ବଢ଼ିଅ, ସବି ଯାଉଅଛି,

ମଣୋହୁ ନ କରେ ରାଧା ।

ମୁଁ ପାରିବି ନାହିଁ ହେ ।

ମାନିନୀ ମାନ ତୁଟାଇ (ପାରିବି ନାହିଁ ହେ)

ପରୁର, ପରୁର (ବଶାଣା ସଖୀକି ବନ୍ଧୁ !) । ୧ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ବଶାଣା ନିକଟକୁ ଯାଇ ବନୟରେ କହିଲେ)

ସଖି ବଶାଣେ । ମାନମୟୀର ମାନ ତୁଟାଇ ଏ ଜୀବନ ରଖ ।

ବଶାଣା—ଲମ୍ପଟିଅ ହେ । ଶୁଣ :—

ଗୀତ

ଶୁଣ ହେ ନାଗର, ତୁମ୍ଭ ଲଗି ମୋର,

ନିଜ ସେବା ଅଭି ନାହିଁ ।

ଗଜବନ୍ଦନ ମୋ ଖଟିବା ତୁଟିଛି,

ମୋ ହାତେ ଏହା ନୁହଇ ।

(ଏବେ) ମୋ ପାଶରୁ ଯାଅ ହେ ।

(ଏ) ଚନ୍ଦ୍ରା ସଜିନାକି କହ । ୨ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଚନ୍ଦ୍ରା ପାଶକୁ ଯାଇ ବନୟରେ)

ସଖି ଚନ୍ଦ୍ରା ! ତୋ ବଚନ କୌଶଳରେ ମାନମୟୀର ମାନ

ତୁଟାଇ ମୋ ଜୀବନ ରଖ ।

ଚନ୍ଦ୍ରା—କପଟିଅ ହେ । ଶୁଣ :—

ଗୀତ

ଶୁଣ ହେ ନାଗର, ଲମ୍ପଟିଶେଖର,

ମୋହଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ।

ତୁମ୍ଭ ଲଗି ମୋର,   ଜାଳବାସ ସେବା

ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଛି ବହୁତ !

ମୋ ପାଶରୁ ଯାଅ ହେ !

ଚମ୍ପକଲତାକୁ କହ । ୩ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଚମ୍ପକଲତା ପାଖକୁ ଯାଇ ବନୟରେ)

ସଖି ! ମାନମୟୀର ମାନ ତୁଟାଇ ଏ ଜୀବନ ରଖ ।

ଚମ୍ପକଲତା—ନଟନାଗର ହେ ! ଶୁଣ :—

ଗୀତ

ଶୁଣ ହେ ନାଗର,   ମୋଠାରେ ତୁମ୍ଭର,

କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁଟି ଗୋବନ୍ଦ ।

ତୁମ୍ଭ ଲଗି ମୋର,   ଏ କୃଷ୍ଣ ଗୁମର,

ସେବା ହୋଇଅଛି ବନ୍ଦ ।

ମୋ ପାଶରୁ ଯାଅ ହେ !

ଇନ୍ଦୁରେଖାକୁ ବୁଝାଅ । ୪ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଇନ୍ଦୁରେଖା ପାଖକୁ ଯାଇ ବନୟରେ)

ସଖି ! ମାନମୟୀର ମାନ ତୁଟାଇ ଏ ଜୀବନ ରଖ ।

ଇନ୍ଦୁରେଖା—ମୋହନ ହେ ! ଶୁଣ :—

ଗୀତ

ଶୁଣ ହେ ମୋହନ,   କିଶୋରୀ ରତନ

ମାନ ଅତି ଗୁରୁତର ।

ତୁମ୍ଭ ଲଗି ବନ୍ଧୁ, ଦରପଣ ସେବା,

ସ୍ବପନ ହେଲଣି ମୋର ।

(ବନ୍ଧୁ) ମୋ ପାଶରୁ ଯାଅ ହେ ।

ତୁଙ୍ଗବଦ୍ୟା ପାଶେ କହ । ୫ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ତୁଙ୍ଗବଦ୍ୟା ପାଶକୁ ଯାଇ ବନୟରେ)

ସଖି ! ମାନିନୀର ମାନ ତୁଟାଇ ଏ ଜୀବନ ରଖ ।

ତୁଙ୍ଗବଦ୍ୟା—ନାଗର ହେ ! ଶୁଣ :—

ଗୀତ

ଶୁଣ ହେ ନାଗର, ଏବେ ମୋର ଗୀର,

ରାଇ ମାନ ଗୁରୁତର ।

ତୁମ୍ଭ ଲଗି ବନ୍ଧୁ, ତମ୍ଭ ବାଦ୍ୟ ସେବା,

ଦୂର ହୋଇଛି ମୋହର ।

ମୋ ପାଶରୁ ଯାଅ ହେ ।

ସୁଦେବୀ ସଖୀରେ କହ । ୬ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ସୁଦେବୀ ପାଶକୁ ଯାଇ ବନୟରେ),

ସଖି ! ମାନମୟୀର ମାନ ତୁଟାଇ ଏ ଜୀବନ ରଖ ।

ସୁଦେବୀ—ଶଶୁ ଲମ୍ପଟ ହେ ! ଶୁଣ :—

ଗୀତ

ଶୁଣ ହେ ନାଗର, ଶଶୁ ନଟବର,

ମୋ ହାତେ ନୁହଇ କିଛି

ତୁମ୍ଭ ଲାଗି କର,

ହେମ ଜଳହର,

ସେବା ମୋ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଛି ।

ବନ୍ଧୁ ଯାଅ ଯାଅ ହେ ।

ରଜାଦେବୀକି ବୁଝାଅ । ୭ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ରଜାଦେବୀ ଗାଣକୁ ଯାଇ ବନସ୍ତେ)

ସଖି ! ମାନବଞ୍ଚାର ମାନ ତୁଟାଇ ଏ ଜୀବନ ରଖ ।

ରଜାଦେବୀ—ମୋହନ ହେ ! ଶୁଣି :—

ଗୀତ

ଶୁଣି ହେ ମୋହନ,

ଭୋପନା ରତନ,

ବହୁଛି ଦୁର୍ଜୟ ମାନ ।

ତୁମ୍ଭ ଲାଗି ମୋର,

ପାଶୋର ଗଲଣି,

ଲଳିତ ନର୍ତ୍ତନ ଗାନ ।

ଯାଅ ଯହୁଁ ଉହୁଁ ହେ ।

ମୋ ହାତେ ଏହା ନୁହଇ । ୮ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଅକୁଳରେ) ହାୟ ! ହାୟ !!

(ଏହି ଅର୍ଦ୍ଧୋକ୍ତିରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁହଁ ଛଳ ଛଳ ନେତ୍ରେ
ରହିଗଲେ)

ଲଳିତା—ମୋହନ ! ଅଭ ଅକୁଳ ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ? ଏବେ
ସାର କଥା ଶୁଣି ।

ସମସ୍ତେ—(ସମସ୍ତେ ଗୀତଛଳେ କହିଲେ)

ଗୀତ

ସାରି ମାନ-ଅଗ୍ନି ଏବେ ପ୍ରବଳ ଜଳଇ ।

ତୁମ୍ଭ ଏ ବିନୟ ଘୃତ କିଏ ଦେବ ତହିଁ ?

ନଠ ନାଗର ହେ ! ରସସାଗର ହେ ! । ୧ ।

କୃ କାରାଦ ଶବଦେ ଯେ କର୍ଣ୍ଣକୁ ମଦୁଛି ।

ଅପଣା କେଶକୁ ବସ ସମାନ ମଣୁଛି ।

ନଠ ନାଗର ହେ ! ରସସାଗର ହେ ! । ୨ ।

ନୀଳ ବାସ ନୀଳ ପୁଷ୍ପ କଞ୍ଚୁଳ କସ୍ତୁରୀ ।

ମାନିନୀ ମାନିଛି ତାକୁ ହୃତାଶନ ପରି ।

ନଠ ନାଗର ହେ ! ରସସାଗର ହେ ! । ୩ ।

ଯମୁନା ପାଣିକି ଅଉ ଯାଉନାହିଁ ଧନା ।

ନେହେ ଦେଖୁନାହିଁ କ୍ଷଣେ ଅନ୍ଧାର ରଜନୀ ।

ନଠ ନାଗର ହେ ! ରସସାଗର ହେ ! । ୪ ।

ଶ୍ୟାମା ସଖୀଙ୍କି ଗାଗରୁ କଲଣି ଅନ୍ତର ।

ପିଙ୍ଗି ଦେଇଛି କଣ୍ଠରୁ ନୀଳମଣି ହାର ।

ନଠ ନାଗର ହେ ! ରସସାଗର ହେ ! । ୫ ।

ମରକତ ଚୁଡ଼ି ଭେଜି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଚୁଡ଼ିକି ।

ଅଦର କରି ପିଠିଛି ଅଳନମୟଣୀ ।

ନଠ ନାଗର ହେ ! ରସସାଗର ହେ ! । ୬ ।

ଅତି ଯନ୍ତେ ପାଳିଥିଲା ଯେ ଶୁଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ।
 ବଡ଼ାର ଦେଲଣି ତାକୁ ଶ୍ରୀ ପିଞ୍ଜରୀ ।
 ନଟ ନାଗର ହେ ! ରସସାଗର ହେ ! । ୭ ।
 ସେଥିଥିବା ତମାଳକୁ ଓପାଡ଼ି ଦେଲଣି ।
 ଭୁବ ଉରେ ପୁଷ୍ପ ଲତା ଭବ ମୋଡ଼ଲଣି ।
 ନଟ ନାଗର ହେ ! ରସସାଗର ହେ ! । ୮ ।
 ନ କରେ ଗ୍ରହଣ ନବ ଇନ୍ଦ୍ରୀୟର ମାଳ ।
 ଖଦୀର ଯୋଗୁଁ ବର୍ବଣ ନ କରେ ତାମ୍ବୁଲ ।
 ନଟ ନାଗର ହେ ! ରସସାଗର ହେ ! । ୯ ।
 ତବ ରୂପ ଶହପଟେ ଚନ୍ଦନ ଲେପିଛି ।
 ନୀଳ ଅକାଶକୁ ଗୁହଁ କୋପରେ କମ୍ପୁଛି ।
 ନଟ ନାଗର ହେ ! ରସସାଗର ହେ ! । ୧୦ ।

ଲଳିତା—ନୀଳମଣି ! ତେମେ ନିଜ କର୍ମକୁ ଅଦର ଯାଅ, ଏବେ
 ଅମ୍ଭେମାନେ ଯାଉଛୁ । ମାନସଧୀକି ତମଲଗି ପଦେ-
 ଅଧେ ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ କହୁଛୁ, ଦେଶିକ ତମ
 କର୍ମରେ ଯାହା ଥିବ ।

(ଏକ ଦିଗରେ ସଖୀମଣି, ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରବର୍ତ୍ତନ

ଚତୁର୍ଥ ଅଙ୍କ

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

ବନପଥ

(ଭଗବତା ପୌଣ୍ଡ୍ରୀମାସୀଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ପୌଣ୍ଡ୍ରୀମାସୀ—(ସ୍ବଗତଃ) ଚିନ୍ତାକର୍ମୀଙ୍କର ଚିନ୍ତା ଲାଲା । ଏ
ଲାଲାର ରହସ୍ୟ କ୍ରମେ ଅନୁଗତ ବନା ଅନ୍ୟ କିଏ
ବୁଝି ପାରବ ? ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ଭକ୍ତ ଭାବରେ ଯେ
କେତେବେଳେ ବଅଣ ହୁଅନ୍ତି, ତାହା ସେହି
ଲାଲାମୟ ଏକା ଜାଣନ୍ତି । ଅଜି ବୃନ୍ଦାବନ ବହାରଣୀ
ଶ୍ରୀରାଧା ଲାଗି ବୃନ୍ଦାବନର ଗୁପ୍ତତା ସବୁ ନାହାନ୍ତି
ସତେ ? ଯାହା ହେଉ, ଏଣିକି ଭାବନୋଦୟ
ନବରଞ୍ଜିତ କାହ୍ନୁଙ୍କ ତୁଳେ ପ୍ରେମମୟୀ ମହାମାନୀଙ୍କ
ନିକୁଞ୍ଜରେ ମାନ ମିଳନ କରାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରବ ।
ଏବେ ଯାଏ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ଚତୁର୍ଥ ଅଙ୍କ

ପଞ୍ଚମ ଦୃଶ୍ୟ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତଟ

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବଂ ବୃନ୍ଦାଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ବୃନ୍ଦା—ନୀଳମଣି ! ସଖୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲୁ ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ହଁ, ଯାଇଥିଲି ।

ବୃନ୍ଦା—ସେମାନେ କଅଣ କହିଲେ ବନ୍ଧୁ ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ଲହ ପୋଛି ପୋଛି) ସେମାନେ ନିରାଶ ବାଣୀ କହି
ଗଲିଗଲେ । କହ ବୃନ୍ଦେ ! ମୁଁ କି ଉପାୟ କରିବି ?

ବୃନ୍ଦା—ଗୋପସଙ୍ଗାଳି ! ଏଥିପେଇଁ ଚିନ୍ତା କରନାହିଁ । ଭଗବତାଙ୍କ

କୃପାରୁ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଉପାୟ ଦିଶୁଛି; ତା

କରିପାରିବ କି ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—କଅଣ କହ ବୃନ୍ଦେ !

ବୃନ୍ଦା—ତେବେ ଶୁଣ :-

ଗୀତ

ସାଜ ହେ ମାଳିନୀ,

କିବା ନାପିତୁଣୀ,

କିବା ରଜକିନୀ ବେଶ ।

କିବା ଶବରଣୀ,

ଗାୟତ୍ରୀ, ବାୟତ୍ରୀ,

ପାଟଶାଣୀର ସୁବେଶ ।

କିବା ମାୟା କେଲୁଣୀ ।

ବେଶ ଦୁଅ ନୀଳମଣି । ୧ ।

ମାନବଜନ]

[ଚତୁର୍ଥ ଅଙ୍କ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ବୃନ୍ଦେ ! ଏ ବେଶ ମଧ୍ୟରୁ ଅଗେ ମାଳିନୀ ବେଶଟି ମୋତେ
ସଜାଇ ଦିଅ, ସଖୀ !

ବୃନ୍ଦା—ଅସ ତେବେ ।

(ଦୁହେଁ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ଚତୁର୍ଥ ଅଙ୍କ

• ଶଷ୍ଠ ଦୃଶ୍ୟ

ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଭବନ

(ମାନମୟୀ ଶ୍ରୀରାଧା ଗଣ୍ଡରେ କର ଦେଇ ବସିଥିବା, ସଖୀଗଣ
ପ୍ରବୋଧ କହୁଥିବା ଅଭିନୟ)

ଗୀତ

ସୀଳ ହେଲା ତନୁ, ଚଢ଼ି ହେଉ ନାହିଁ,

କି ହୋଇଗଲା କିଶୋରୀ ଗୋ ।

ଦେଜିଲା ଶୟନ,

ଭୁଷଣ ହୋଇନ,

ମାନ-ବସେ ହୋଇ ଭାର ଗୋ ।

ଅଜନମ ସୁକୁମାରୀ ।

ରାଜନନ୍ଦିନୀ କହ ବରୁଣ ଗୋ । ୧ ।

ଧରା ଶୟନରେ, ସରାବଲ୍ ଦିନ,
ସରାଣେ ନ ରଖି ଅଶା ଗୋ ।
ସରାଗ କାହିଁରେ, ସରା ନ ରଖିଲ୍,
ହରାବ ପୁଣ ଭରଷା ଗୋ ।
ଅରାବଲ୍ ତନୁ ତୋର ।

ହରାବଲ୍ ନେହୁ ନୀର ଧାର ଗୋ । ୨ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—(ମଉନରେ ଅବନତମୁଖୀ ହେବା ଅଭିନୟ)

ଲଳିତା—ସଧେ ! କଳାକାହ୍ନୁ ଅଜ୍ଞ ତମ ଲୁଗି ଅମମାନକୁ
କେତେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି କହୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କଠାରୁ ଏ ରୋଷ
ଛାଡ଼ି ସଖି !

ଶ୍ରୀରାଧା—(ହୋଧରେ) ନା, ସଖି ! ମୋତେ ଅଜ୍ଞ ସେ ମୋହନ
କଥା କହନା ।

ଗୀତ

ମୋହନା ଦାଉ; ସହ ! କହ ନା ଅଜ୍ଞ ଲେ । ଘୋଷା ।
ସହୁଛି ମୁଁ ଯେତେ, କେ ସହୁବ ଏତେ,ଗୋ ?
ଶଠଶୀରତ ନୋହୁଲେ ମୋ ନୋହୁ ଲେ । ୧ ।
ତା ସଙ୍ଗରେ ମାତ, ହରାବଲ୍ ଜାତି ଗୋ,
ଏବେ ଚେତଲି ତୋ କହୁବା ଆଉ ଲେ । ୨ ।
ମୋ ସୁଖେ ମୁଁ ଭୁଲି, ହେଲିଣି ସଜନି ଗୋ !
ମନ ଭୁଲିବ କେତେ ସମୟାଉ ଲେ । ୩ ।

ଲଳିତା—ବିଶାଦିନୀ ! ଏତେବେଳେ ସିନା ସ୍ୱା କହୁତ ! ସେହି
 ଶ୍ୟାମ ନାଗରକୁ ଦିନେ ହେଲେ ଯାଚି ହୋଇ କଥା
 କହୁବ ଯେ, ସ୍ୱା ମନେ ରଖିଥାଅ ।

ଗୀତ

ଯାଚି ହୋଇ କଥା କହୁବୁ ଦିନେ ଗୋ ।
 କିଶୋରୀ ! ଏହା ରଖିଥା ମନେ ଗୋ । ଘୋଷା ।
 ଲଳିତା ହିରଣ୍ୟ ମୁରଦିନିକ ।
 କାଳକ ପଶୋର ପାରବୁଟି କି ଗୋ ? । ୧ ।
 ବାଜିଲା ବେଳରେ ମୋହନ ବଂଶୀ ।
 ଏ ଗୁମାସ ଦମ୍ଭ ପଡ଼ିବ ଖସି ଗୋ । ୨ ।
 ଶଶେ ନ ଦେଖିଲେ ଯାହାକୁ ସଖୀ !
 ଥରକୁ ଥର ପଠାଉ ଅଳୀକି ଗୋ
 (ହୁ ତ) କୋଡ଼ିଏ ଥର ପଠାଉ ଅଳୀକି ଗୋ । ୩ ।
 ଅଉ ଦିନେ ମାନ କରି ତ ଥିଲୁ ।
 ଯାଉଁ କୁଞ୍ଜବନେ କି ହୋଇଗଲା ଗୋ ? । ୪ ।
 ମନେ ନ ଥିବ କି ସେଦିନ କଥା ?
 ମାନ ତେଜ ଧନ ! ନ ପୋଡ଼ି ମଥା ଗୋ । ୫ ।

ବିଶାଖା—ରାଧେ ! ଏଣିକି ସବୁ ସୁଖ ସରଯିବ ସିନା ?

(ଗୀତ ଗାର ଗାର ମାଳିନୀ ବେଶେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

କ୍ରଜ ମୋହନା ମାଳିନୀ ରାଧେ ବନୋଦନା !

ଅଶିଷ କୁସୁମ-ହାର ରଖ ଗୋବିନ୍ଦ ଭାବନା । ଘୋଷା ।

ଅସ ଗୋ ସଜା ସାଧବା, ବନପୁଲେ ସାଜି ଦେବ,

ରସେ ମନ ମଜ୍ଜାଇବି, ତୋଷେ ଗୋ ରାଜନନ୍ଦନା । ୧ ।

ଅଶିଷ ଯତନେ ଗୁନ୍ଥି, କୁନ୍ଦ ମରୁଅ ସେବଜା,

ବଜ୍ର ମଞ୍ଜୀ ମାଳିନୀ, ଦେଖ କି ସୁନ୍ଦର ଧନି । ୨ ।

ଜାଇ ଯୁଦ୍ଧ କୁଶାସନା, ମାଧବୀ ଚଣା ଦୟାଶୀ,

କି ଶୋଭା ଦେଖ ନିଆଳୀ ଏ ପାରିଜାତ ରଞ୍ଜଣୀ । ୩ ।

ପଲ୍ଲରେ ସୁବେଶି ହୁଅ, ମୂଲ ପଛକେ ନ ଦିଅ,

ସୁଲଭ ତୁମ୍ଭକୁ ସେନା, ତୁଲ୍ଲରେ ଯିବଟି ମାନି । ୪ ।

ଲଳିତା—ଅଗୋ ଫୁଲବାଲି ! ଅଉ କି କି ଫୁଲ ଅଶିଷ ?

ମାଳିନୀ—କହୁଛି ଶୁଣି :—

ଗୀତ

ଅଶିଷ କେତକା ହରା, ସଜ କୁସୁମ ଗଜରା

ବନମାଳା ବୈଜୟନ୍ତୀ, ଯତନେ ଗୁନ୍ଥି ଗୋ । ୧ ।

ଅଶିଷ ଚିନି ଟଗର, କନିଅର ନାଗେଶ୍ଵର,

ସୁଗନ୍ଧସଜ୍ଜ କଞ୍ଚନ, ସୁଲ-ନଳିନ ଗୋ । ୨ ।

ଅଣିତ ରଙ୍ଗ ବଧୂଳୀ,   ଚନ୍ଦ୍ରମଞ୍ଜୀ କୁରୁବେଳି,

ଅଶୋକ ଅପରାଜିତା, ଅତି ଶୋଭିତା ଗୋ ୩ ।

ଅଦଣୀ ତୁଲେ ଫିଶାଳ,   ଗୁନ୍ଥିଛୁ ତରାଟ ମୁହିଁ,

ଏ କେଲି କଦମ୍ବ ମାଳ, କେଡ଼େ ମଞ୍ଜୁଳ ଗୋ । ୪ ।

ଲଳିତା—ମାଳିନି ଗୋ ! ତୋ କରମ ବଡ଼ ଭଣା ।

ମାଳିନୀ—କାହିଁକି ?

ଲଳିତା—ଅମ ରାଧାବଣୀ ପର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭମାନିନୀ, ଫୁଲ କଅଣ ହବ ?

ମାଳିନୀ—କଅଣ ? ତମମାନଙ୍କ ଭଳି ଚତୁର୍ବ୍ରା ସହଚରାଗଣ ଥାଉ ଥାଉଁ ଜେମାମଣି ଯେବେ ମାନିନୀ ହେଲେ, ତେବେ ତମର ସଖୀପଣ କଅଣ ରହିଲ ? ଛୁଇଁ ମାନ ଲାଗି ଫୁଲରୁ ଶରଧା ତୁଟେଇବା କଣ ଭବିତ ?

(ଏହା କହି ଧୀରେ ଧୀରେ ରାଧାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ)

ଜେମାମଣି ! ଏ ବସନ୍ତ କାଳରେ କରହୁଣୀମାନଙ୍କୁ ବଢ଼େଇ ଦଶା ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଅଗରୁ ସାବଧାନ ହୋଇ ଅମୋଦ ପ୍ରମୋଦରେ ଦିନ ହରୁ ଥାଆନ୍ତୁ । ତମର ଯେ ମୁଁ ଓଲଟା ଦେଖୁଛି । ରାଧେ ! ଏ କୁନ୍ଦଫୁଲ ହାରଟି ଗଳାରେ ପିନ୍ଧ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—ମାଳିନି ଲୋ ! ମୁଁ ମହା ଅପରାଧିନୀ । ଯା, ଯା, ସେଇ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀକି ଡାକି ଫୁଲହାର ଦେ ଯା ।

ଗୀତ

ସଜିନି ! କୃଷ୍ଣ ଅପରାଧିନୀ ମୁଁ । ଘୋଷା ।
 ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀକି,
 ସେ ସିନା ହୃଦୟ ଚଳାସିନୀ (ମୁଁ) । ୧ ।
 ମଥା ମୋର ବ୍ୟଥା,
 କହୁ ନୁହେଁ କଥା,
 ତୋ କୁନ୍ଦମାଳ ତୁ ନିଅ ଘେନି (ମୁଁ) । ୨ ।

ମାଳିନୀ—ଧନ ! ଫୁଲର ମୂଲ ମାଗୁନାର ମ ? ନାହିଁ କରୁଚ
 କାର୍ଯ୍ୟକ ? କେତେ ଶରଧାରେ ପରା ତମ ପାଖକୁ ଅଣିବି,
 ନିଅ ମ, ନିଅ !

(ମାଳା ପ୍ରଦାନ)

ଶ୍ରୀରାଧା—(ମାଳା ହାତରେ ଧରିବା ବେଳେ ପଦ ଖଣ୍ଡିତ ଶବ୍ଦ
 ପଡ଼ିଲା) ପଦ

ମହାମହମ ମହମାର୍ଣ୍ଣବ	ଶ୍ରୀମତୀ ରାଧିକା ସୁନ୍ଦର !
ଯୁଗେ ଯୁଗେ ରହିଥିବି,	ଏହି ପଦ ସେବୁଥିବି,
ଦାସୀ ହୋଇ ରହିବି ତୁମ୍ଭର ।	
ଲିଖିତ ଶ୍ରୀ ବଜାନସୁନ,	ସାକ୍ଷିନ ବୃନ୍ଦାବନ,
ଈଦା ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦରାଜନ, ପେଷା ନାରୀ ମନରେଶ୍ବରୀ ।	

ଶ୍ରୀରାଧା—(ପଦ ଗୋଟାଇ ପଢ଼ିବା ସମୟେ ନିମେ ହୋଧମନା)

ମାଳିନୀ—(ଅତି ନୟନରେ ମୁଦୁ ମୁଦୁ ହସି ପଛଦୁଆ ଦେଲେ)

ଶ୍ରୀରାଧା—(କୋପରେ ମାଳିନୀକୁ ଚାହିଁ) କଲେ ମାଳିନୀ ! ଏ ଚିଠି
କା'ଠାରୁ ଆଣିବୁ ? ଦୂର ହୁଅ ।

ଲଳିତା—ସଧେ ! ଏ ମାଳିନୀଟିର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ମା ! ଜଣାଯାଏ
ଏ ନବରଙ୍ଗପାଳ ସେଇ ନବରଙ୍ଗିଆ କହ୍ନେଇକର ।

ମାଳିନୀ—(ଅତି ନୟନେ ଶ୍ରୀରାଧାକୁ ଚାହିଁ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଶ୍ରୀରାଧା—(ମାଳିନୀ ଯିବା ଦିଗକୁ କୋପ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଥିବା)

ବିଶାଖା—ମାଳିନୀ ! ଅମେମାନେ ହାତ ଧରି କହୁଛୁ, ଏ ବୃଥା ମାନ
ତ୍ୟାଗକର ।

ସଖୀଗଣ—(ସମସ୍ତରେ)

ଗୀତ

ମାଳିନୀ ରତନ ଧନ । ମାନ ଯଜ୍ଞ ଏଣିକି ।

ଅନନ୍ଦଦାୟି ! ଅନନ୍ଦେ ଭଜ ବେଶୁପାଣିକ । ଘୋଷା ।

କରୁଛୁ ଦୟିନୀ ସଧେ । ଧରୁଛୁ ତୋ ପାଣିକ ।

ସେ ଶ୍ୟାମନାଗର ଦୋଷ ଫିଙ୍ଗିଦିଅ ପାଣିକ । ୧ ।

ଯା ଦୁର୍ବାଦ ନ ଛାଡ଼ିବ ବୋଲି ବୁଝି ମଣିକ ।

ଚାହିଁ ପର ହରିତାଳିକାର ନିଶାମଣିକ । ୨ ।

ଯାର ଲଗି ମୁରୁଛୁଲ କୁଳ ଶୀଳ ଅଣିକ ।

ଜାଣୁ ଜାଣୁ ମଣି ତାଙ୍କୁ ପର ପର ମଣି କ । ୩ ।

ପୀରତ-ବସୁଳା ! ରଖ କାରତ ନିଶାମଣିକ ।

ଦୁଃଖ ଭେଜି ସୁଖୀ କର ଦୁଃଖୀ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣିକ । ୪ ।

ବିଶାଖା—ମାନନୀ ! ପଦ୍ମାରେ ବ୍ରମର ପଦ୍ମେ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦୋଷ
କରୁଥିଲେ ହେଲେ, ସେ କଣ ତାହା ଘେନି କରିଥାଏ ?
ଅବଶ୍ୟ ତ ପଦ୍ମ ବ୍ରମର ପ୍ରୀତି ହୁଏ ।

ଶାନ୍ତି—ଧନୀ ! ଅମମାନକ କଥା ଘେନୁ ନାହିଁ ଯେ, ଏହା କାହାକୁ
ଝୁଣା ହେବ ? କହିଲୁ ରାଧେ !

ଗୀତ

କହ, କାହାକୁ ଝୁଣା ହେବ ଏହା ? ସୁଦେହା ଗୋ ! । ପଦ ।
ନ କଲେ ତୁ ତାଙ୍କୁ ମୋର, ଶ୍ୟାମ ହୋଇବେ କାହାର ?
ଧନୀ ! ନ ଘେନୁ ଅମ୍ଭ କୁହା, ସୁଦେହା ଗୋ । । ୧ ।

ଯେ ଯାହାର ସେ ତାହାର, ନୋହିବ କି ରାମାବର ?
ଧନୀ ! କାଳକ ଥିବୁ କି ଅସ୍ମେହା ?, ସୁଦେହା ଗୋ ! । ୨ ।

ତା ହୁଅନ୍ତି ନୀଳ ହାତୀ, ସହିବ କାହାର ଲୁଚି;
ଧନୀ ! ଦେଖି ସେ ନେହୁ ନୀର ବୁହା, ସୁଦେହା ଗୋ ! । ୩ ।

ଅଗୋ ତନୁ କୋମଳା, ମୋହନ ପ୍ରେମଶୀଳା,
ଧନୀ ! କି ବୋଲି ଶୁଭ କଲୁ ଲୁହା ?, ସୁଦେହା ଗୋ ! । ୪ ।

(ଗୀତ ଗାର ଗାର ବନଦେବୀ ଧୂଆ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ସରାଗ ତ ମୁଖେ ନାହିଁ ଗୋ ରାଧିକେ !

ସରାଗ ତ ମୁଖେ ନାହିଁ ।

ପରାଗ ମୁଖ— ପଙ୍କଜ ପରାସ୍ତେ,
ଦିଗ୍‌ଧନୁ କାହିଁପାଇଁ ? ଗୋ ରାଧିକେ ! । ପଦ ।

ନିନ୍ଦା ଘନଶ୍ୟାମ— ଶୋଭାକୁ ତୁ କିମ୍ପା ?

ଧିବୁ ନାହିଁ ନୀଳ ତେଲ ।

ଗୁରୁ ମୁଗମଦ, ତଳକ ଲବଣ—

ନିଟିଲେ ନ କରୁ ମେଳ, ଗୋ ଗୁପ୍ତକେ ! । ୧ ।

ଶ୍ରବଣେ ରୋଧିବା, ତମାଳ ତରୁକୁ,

କି ବୋଲି ଦେଲୁ ଉପାଡ଼ି ।

ବରଜ ନିବୁତ, ନିକୁଞ୍ଜ ବିହାର,

ଅରଜଲୁ ଚନ୍ଦ୍ରନାଡ଼ୀ, ଗୋ ଗୁପ୍ତକେ ! । ୨ ।

ଶ୍ରବଣା— ବୁଝେ ! ପୋଡ଼ା ଘାଅରେ ଅଉ ଚୁନ ବୋଲ ନାହିଁ
ଅସ ।

(ନାପଦୁଶୀ ବେଶେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ବୁଝ ବନିତା ଗୋ ! ଅସ କେ ପିନ୍ଧିବ ଅଳତା ।

ମୋ ଅଳତା, ମୋ ଅଳତା । ଘୋଷା ।

ବୁଝେନୁ ରଜଜେମା ନବକଶୋରୀ,

ବୁଝିବି ସୁବେଶ ହେଉ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି

କାହିଁକି ଗୋ ଶ୍ରମଣୀ, ବୃଥା ଗୁମାନବତା,

ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ ପୋତ, ଦୁଃଖେ ବସିଅଛନ୍ତି,

ଏତେ ସଜନୀ ଥାଇ, କି କରୁଛ ଗୋ ନିତ ?

ନ ଦେଲି ମୋତେ ଯା ଏ ବାରିତା । ୧ ।

ଲଳିତା—ନାପିତୁଣୀ ଲେ ! ଅମେମାନେ ବୁଝେଇ ବୁଝେଇ ବହୁଲୁଣି,
କହୁ କହୁ ପରା ରାଧା ଅମର ରାଗି ଯାଉଛନ୍ତି ଅଉ ମାନ
ଭଙ୍ଗାଇବୁଁ କିପରି ?

ନାପିତୁଣୀ—(ରାଧାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ) ଜେମାଦେଉ ! ଏଇ
ଅବଗୁଣ କଅଣ ସବୁଦିନେ ଘେନି ବସିଥିବ ? ଧନ !
ତମକୁ ମୋ ରାଣ, ଅସ ଅଳତା ପିନ୍ଧେଇ ଦିଏ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—ନାପିତୁଣୀ ଲେ ! ଏ ହୃଦୟାଗିନୀ ରାଧାର ଅଉ କେଉଁ
ସୁଖ ଅଛି ବୋଲି ଅଳତା ପିନ୍ଧେଇବାକୁ କହୁଛୁ ?

ନାପିତୁଣୀ—ଜେମାଦେଉ ! ଏ ଅଭିମାନ କଅଣ ସବୁଦିନେ
ରହିବ ? ସବୁ ମାନ ଅଭିମାନ ପଛକୁ ପକେଇଦେଇ ମୋ
ପ୍ରାର୍ଥନା ରକ୍ଷାକର ।

ଶ୍ରୀରାଧା—ନାପିତୁଣୀ ଲେ ! ଏତେ ତ ବଳେଇ ବହୁଲୁଣି, ତୋ
କଥା କାହିଁକି ଭାଙ୍ଗିବ ? ଗୁଲ୍ ।

(ଏହା କହି ଅଳତା ପିନ୍ଧିବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ)

ସର୍ବାଙ୍ଗଣ—(ରତ୍ନ ପୀଠ ସଜାଡ଼ି ରଖିବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀରାଧା—(ପୀଠରେ ବସି କହିଲେ) ଦେ, ଅଳତା ଦେ ।

ନାପିତୁଣୀ—(ପାଦ ଧରି ରଞ୍ଜନା ପେଡ଼ି ପିଟାଇ ନିଶ ରଞ୍ଜିବା ଓ
ତୁଳୀ ଧରି ଦକ୍ଷିଣ ପାଦରେ ଅଳତା ଦେଇ ବାମ ପାଦରେ
ଦେଉଁ ଦେଉଁ, 'ଶ୍ୟାମ ଶ୍ୟାମ' ବୋଲି ପାଦ ଧାରରେ ଲେଖି
କହିଲେ) ଧନ ! ମୋ ଅଳତା ଦେବାଟି ସୁଦର ହେଲା
କି ନାହିଁ, ଦେଖ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—(ନିଜ ପାଦକୁ ଚୁମ୍ବି ଫୋପରେ କହିଲେ) କି ଲେ
ପାପୀୟସି ! ତୁ ମୋ ପାଦରେ କଅଣ ଲେଖିଲୁ ?

ନାପିତୁଣୀ—ରାଧେ ! ଶ୍ୟାମ ନାମ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ଲେଖିନାହିଁ ମ,
ରମିତ ରାଗର କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀରାଧା—(ଫୋପରେ) ଯା, ଯା—ତୋର ତ ଯୌବନ-ମଦ ଛାଡ଼ି
ନାହିଁ, ତୁ ଅଳତା ଦେବୁ କଅଣ ? ଯା, ଦୂରଦୂର ।
(ଅଳତା ପୋଛୁପକେଇ ସନ୍ତୋଷେ କହିଲେ)

ଗୀତ

ଯା ଯା ନାପିତୁଣୀ !, ଏଡ଼େ ଗରବଣୀ,

ଯା ଯା ଲେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନମୁହିଁ ।

ବଳେ ବଳେ ଅସି, ମୋ ପୁରେ ପ୍ରବେଶି,
ଅଛୁ ଲକ୍ଷା ଦେଲୁ ତୁହି ।

(ଏବେ) ମୋ ପାଶୁ ଯାଅ ଯା ।

ତୋର ମୁଖେ ନାହିଁ ଲଜ୍ଜା । ୧ ।

ବାହାର ନାମ ତୁ, ମୋ ପାଦେ ଲେଖିଲୁ,

ଏ ବଳ କେ ଦେଲା ତୋତେ (ଲେ) ?

(ଏ) ଶ୍ୟାମ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କାଣି ନାହିଁ କି ଲେ,
ଛଇ ଦେଖାଉଛୁ ମୋତେ ?

ଭଲ ବରୁଣ ଥିଲେ,

ଯା ଯା ମୋ ପାଶୁରୁ ଭଲେ । ୨ ।

(ହାତ ଧରି ବାହାର କରି ଦେବା)

ସଖିଗଣ—(ଛାଟକାରେ ରହୁଥିବା ଅଭିନୟ)

ଲଳିତା—ମାନିନୀ । ନାପିତୁଣୀ ତ ତା ପ୍ରତ୍ୟକ ପାଇଲୁ, ତେମେ
ଅମମାନଙ୍କ କଥା ନ ମାନି କାହିଁକି ଏପରି ଦଶା
ହୋଇଲା ? କହୁଲୁ ଭଲ । ରାଧେ । ତମେ ଏଭଳିଗେ
କହୁଲେ—ଗୁଣିବ, ସେଇତପେଇଁ ଅମେମାନେ କିଛି
କହୁନାଉଁ ସିନା ?

ଗୀତ

କହୁଲେ ବହୁକୁ ରୋଷ ରେ ସହ !

ତୁମ୍ଭ ଘେନିବାକୁ ଅଛି କି ଅହର,

ନିକୁଞ୍ଜବହାସୀ ଦୋଷ, ରେ ସହ ! । ଘୋଷା ।

ବ୍ରଜ ପୁରନ୍ଦର—

ନନ୍ଦନ ସୁନ୍ଦର—

ବୃନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ରବରଦଳି ।

କର କୋଡ଼ରେ,

ଲଗୁଇଲୁ ରତର—

ଅତେ ନ ତାଳି ଦୃଷ୍ଟିକି, ରେ ସହ ! । ୧ ।

ଥରକୁ ଥର ପହାବଳୀ ମକଣ,

ଲେଖୁଁ ଦିନ ଅଶ୍ରେ ନାହିଁ ।

ଅଉ ଯେତେ ସେବା

ଆଳୀ ଅଜଣାରେ,

ତୋତେ ଏକା ସାକ୍ଷୀ ତୁମ୍ଭ, ରେ ସହ ! । ୨ ।

କି କରୁ ନାହାନ୍ତି,

ତୋର ନଉକଣ,

ଛାଇ ପରି ପାଶେ ଥାଇ ।

ତୁ ସିନା ନିଷେଧ—, କଲ୍ଲ ସେ ଅସିଲେ,

ଯାବକ ଲେଖିବା ପାଇଁ, ରେ ସହ । । ୩ ।

ଏବେ ତୋ ଛମୁଛୁ ଅନ୍ତର ହୋଇ ସେ,

ତୋ ପଦ ଚିହ୍ନର ଧୂଳି ।

ବୋଲି ହେଉଛନ୍ତି, ଲହ ପୋଛୁ ପୋଛୁ,

ବୁଦ୍ଧାବନଯାକ ବୁଲି, ରେ ସହ । । ୪ ।

ନେପଥ୍ୟ—(ଗାୟତ୍ରୀ ବେଶେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ବାଣୀଧ୍ବନି)

ସମସ୍ତେ—(ସେହି ଦିଗକୁ କର୍ଣ୍ଣ ଡେଇଁ ଶୁଣିବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀଧା—(ମନେ ମନେ ପ୍ରଶଂସା କରି କହୁଲେ)

ଅହା ! କି ସୁନ୍ଦର ସୁମଧୁର ସ୍ବର !

ବିଶାଖା—ସ୍ବଧେ । ଶୁଣିବାକୁ ଶରଧା ହେଉଛି କି ?

ଶ୍ରୀଧା—ହଁ ସଖି, ଏ ମଧୁର ବାଣୀଭାନ ଟିକିଏ ଶୁଣିବି । ଅହା !

କିଏ ସେ ଏପରି ବଜାଉଛି ?

(ବୁଦ୍ଧାଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ବୁଦ୍ଧା—ଧନି ! ଗୋଟିଏ ଅପୂର୍ବସୁନ୍ଦର ଗାୟତ୍ରୀ ବାଣୀ ବଜେଇ

ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ଆସୁଛି । ସେ ବିଦେଶିନୀଟି ନାନାପ୍ରକାର

ସ୍ବର ଶୁଣି ଥିଲାପ ଜାଣେ । ତମର ପାଖକୁ ଗୀତ

ଭେଟିବାକୁ ଆସିବ ବୋଲି ମୋତେ ବାଟରେ କହୁଥିଲା ।

ଶ୍ରୀଧା—ସେ କେଉଁଠାରୁ ଆସିଛି, ସଖି ?

ବୁଦ୍ଧା—ମଧୁରୁ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—ତେବେ ତାକୁ ଡାକ ।

ବିଶାଖା—ଅଗୋ ! ଡାକିବ କଅଣ ମ ? ଏଇ ଦେଖ, ସେ
ଗାୟଣୀଟି ଅସି ପଡ଼ୁଥିଲଣି । ଆହା, କି ପୁଞ୍ଜର ମାରିପିଟିଏ
ଗୋ !

(ହସି ହସି ଗାୟଣୀବେଶି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଶ୍ରୀରାଧା—ଗାୟଣୀ ଲୋ ! କେମିତି ଗୀତ ଗାଉଛ, ଗୋଟିଏ
ଗାଇଲୁ ଦେଖି ।

ଗାୟଣୀ—ପ୍ରେମମୟିକର ସେ ଅଜ୍ଞା ।

(ଏହା କହୁ ବାଣୀ ଅଳାପ କଲେ)

ଗୀତ

ବାଜି ରେ ବାଜି ରେ ବାଣୀ ! ବାଜି ମଧୁରେ ।

‘ବ୍ରଜ ମୋହନା କିଶୋରୀମଣି

ଶ୍ରୀରାଧେ’ ବୋଲି ଥରେ । ୦ ।

ନିକୁଞ୍ଜ-ଅଭିସାରଣୀ   ରସ-ରଞ୍ଜିନୀ ସଙ୍ଗିନୀ,
ସୁଧା ଭାଷିଣୀ ।

ଶରଦ-ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା,   କୁଞ୍ଜରବର ଗଞ୍ଜିନୀ,
ତପତ କାଞ୍ଚନ-ବରନା ।

ଜୟ ବୃନ୍ଦାବନେଶ୍ଵରୀ,   ବୃଷଭାନୁ କୁଳାଶ୍ରୀ,
ପ୍ରେମମୟୀ ବିନୋଦନୀ !

ଜୟ ଗାନ୍ଧର୍ବକେ,   ଜୟ ଶ୍ରୀ ରାଧାଦେ,
ରସନାୟ ଯାଦବବାସିନୀ ।

ଯଶକାର୍ତ୍ତ ଦାୟିନୀ,

ପ୍ରୀତ ଅହ୍ନାଦନା, ଶ୍ରମତା ଧନା !

(ଜୟ ଯଶ କାର୍ତ୍ତ ଦାୟିନୀ)

ସଜୀତ ସାହୁଦ୍ୟ ଅନୁରାଗିଣୀ, (ଜୟ)

କୃଷ୍ଣ ପ୍ରାଣାଧିକେ ସଜ ପଦ୍ମିନୀ, (ଜୟ)

ଶ୍ୟାମ ପ୍ରେମ ଭରଜିଣୀ, (ଜୟ)

ଜୟ ଜୟ କୃଷ୍ଣ ମନମୋହନୀ, (ଜୟ)

ନୃତ୍ୟ ବଳାସିନୀ କୃଷ୍ଣ ଭାବନୀ, (ଜୟ)

ଶ୍ରୀଧର— (ଗୀତରୁ କୃଷ୍ଣ ନାମ ଶୁଣି ହୋପରେ ଅଧର କମ୍ପାଳ
ଲଳିତାକୁ କହିଲେ) ଲଳିତେ ! ଗାୟତ୍ରୀକି ବନ୍ଦ,
ସେ ତା ଗାନ ବନ୍ଦକର ଏଠାରୁ ଚଞ୍ଚଳ ଗୁଲି ଯାଉ !
ନକଲେ ତା ପ୍ରତିଫଳ ପାଇବ, ସେ ନିର୍ଜ୍ଞାନୀକ ଶାସ୍ତ୍ର
ବଦ୍ଧାର କରଦିଅ ।

ଲଳିତା—ଗାୟତ୍ରୀ ଲୋ ! ଆଉ ଆଉ, ତୋ ଗୀତ ବନ୍ଦକର ଏଠାରୁ
ବେଗି ଗୁଲିଯା, କାର୍ତ୍ତକ କୃଷ୍ଣ ନାମ ଶୁଣେଇଲୁ ?

ଗାୟତ୍ରୀ—ଜେମାମଣିକର ମୁଁ କି ଦୋଷ କଲି କି ?

କୃଷ୍ଣ ନାମରେ ପରା ତାଙ୍କର ବଡ଼ ଶରଧା,

ଅଜି ରବ କି ବସନ୍ତେ ଶୁଣିଲି ?

ହୟ ! ହୟ ! ! ଏପରି କଟୁକଥା କହୁ ତୁ ଦେଉଛନ୍ତି
କଥା ?

ମୋତେ କିଛି ପ୍ରବନ୍ଧର ନ ମିଳୁ ପଛରେ,

ମୁଁ ଅନ୍ଧ ଗୋଟିଏ ଗୀତ ଗାଏଁ ?

ଲଳିତା—ନା, ନା, ତୁ ଚଞ୍ଚଳ ଏଠାରୁ ବାହାର ଯା; ଅମ ମାନବସ୍ଥା
ଗ୍ୟାସ୍‌ଶୀକ ଅଳ୍ପ ଅନ୍ୟଥା ହେବନାହିଁ ।

ଗାୟତ୍ରୀ—ସଖି ! ଏଇ ଗୋଟିକ ଗୀତ ଗାଉସାରେ, ବାହାର
ଯିବ ।

(ଏହା କହୁ ବାଣୀ ତାର ଟକାରବା ଅଭିନୟ)

ଶ୍ରୀରାମା—(ସେଇ ହୋଇ ଉଠିଅସି କହୁଲେ)

କି ଲେ ଗରବଣି ! ତୁ କାହା ଅଦେଶରେ ପୁଣି ଗୀତ
ଗାଉବାକୁ ଅରମ୍ଭ କରୁଛ ? ଯା, ଯା, ଚଞ୍ଚଳ ତୋ
ବାଟ ଦେଖ ।

(ଗାୟତ୍ରୀକି ବାହାର କରିଦେଲେ)

ଲଳିତା—କିଛି ନ ବୁଝି ନ କରି ଗାୟତ୍ରୀ ଅମ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା
ମାନବସ୍ଥା ଅଗେ ବୃଷ୍ଟ ନାମରେ ଗୀତ ଗାଉଲା ଯେମିତି,
ତା'ର ପ୍ରତିଫଳ ପାଇଲା ସେମିତି ।

ଶ୍ରୀରାମା—(ସଖୀମାନଙ୍କୁ ବୁଝି) ସଖିଏ ଗୋ ! ତେମେମାନେ
ଏତିକି ଏପରି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ହଠାତ୍ ମୋ ପାଖକୁ
ଅଣିକି ନାହିଁ; ଅଜଠାରୁ ସାବଧାନ ଥାଅ ।

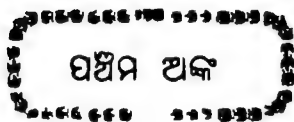
ଗୀତ

ଅଗୋ ସଖୀଗଣ ।,   ଆଅ ସାବଧାନ,
 କହୁଲି ତୁମ୍ଭ ଅଗରେ ।
 ମୋର ବନା ଅଦେଶରେ ।
 ଦେଖା ନ କରୁଅ କାରେ । ୧ ।
 ଅଗିହ୍ନୀ ଲୋକଙ୍କୁ   ମୋର ନିକଟକୁ,
 ଅଶିବ ନାହିଁଟି ବାରେ ।
 ସର୍ବ ସଖୀ ଶୁଣିଥାଅ ।
 ମୋର ଏ ଦୁଃସ୍ବପ୍ନ ନିଶ୍ଚୟ । ୨ ।
 ଦେଖ ବଦେଶିନୀ,   ଜାତ ଭକ୍ତାରୁଣୀ,
 ଗୀତ ଛଳେ କି ନ କଲ !
 କୃଷ୍ଣ ନାମ ଶୁଣାଇଲ ।
 (ମୋ) ହୃଦୟକୁ ଜାଳିଦେଲା । ୩ ।
 ଯା ଲଗି ଏ ଦଶା,   ଏତେ ଲୋକହସା,
 ତାର ପ୍ରଶଂସା ଗାଇଲା ।
 ଅଜ୍ଞ ଅଭ ଦନେ କେହୁ ।
 ଏ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ନାହିଁ । ୪ ।
 (ଏହୁପରି ଫୋପିଣୀ ଦୈନ୍ୟରେ କହୁବା)

ପରଦା ପତନ

(ମାନବଜ୍ଞାନ ଅରମ୍ଭ)

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ଯାବତ ପଥ

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯୋଗୀବେଶେ ଗୀତ ଗାଉ ଗାଉ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ବନ୍ଧୁ ରେ ! ଅଜ ତୋ ଲଗି,   ଭୟାନକ ଅନୁରାଗୀ
ମାନ-ଧନ ଭୟା ମାଗି ଅଣିବି ସତେ ।

ତୋର ଶ୍ରୀମୁଖ ପ୍ରସନ୍ନ,   ସତେ କରକ ଦର୍ଶନ,
ଛଣା ସୁଧା ବଚନ କି ଭାଷିବୁ ମୋତେ ।

ତୋର ନାମ ମାଳା ଅଶ୍ରୁତ ।

ମାନମୟି ଗୋ । ମୁଁ ତୋର କଣିଲ ଭୃତ୍ୟ । ୧ ।

(ବଂ ହର ହର ହର ହର କହି ଡମ୍ବରୁ ବାଦନ କଲେ)

(ଗୋପୀଗଣ ପ୍ରବେଶ)

ପ୍ରଥମା ଗୋପୀ — ସଖି ! ଦେଖିଲଣି ଗୋ । କି ସୁନ୍ଦର କିଶୋର-
ବୟସିଆ ଯୋଗୀଟିଏ ଅସୁବନ୍ଧୁ ।

(୧୩୯)

ଦୁଃଖିଆ ଗୋପୀ—ସଖି ! ପରୁରବଟି, ତାଙ୍କ ମଠ କେଉଁଠି ?

ଦୁଃଖିଆ ଗୋପୀ—ହଉ ହେ ଯୋଗୀବର ! ତମ ଅସ୍ଥାନ
କେଉଁଠାରେ ?

ସମସ୍ତେ—(ସମସ୍ତରେ)

ଗୀତ

ଗୋପୀଗଣ—କହ ଯୋଗୀବର !,   କି ନାମ ତୁମ୍ଭର ?
କାହିଁ ନିଜ ବାସସ୍ଥାନ ?

ଯୋଗୀ— ବହୁଅଛୁ ଶୁଣ,   ଅନନ୍ତ ମୋ ନାମ,
ବାସ ନିତ୍ୟ ବୃନ୍ଦାବନ । ୧ ।

ଗୋପୀଗଣ—ଏ ବୟସେ ଯୋଗୀ,   ଭୟଜଟା ଭୋଗୀ
ହେବା ନ ଥିଲା ତୁମ୍ଭର ।

ଯୋଗୀ— ବାଳକାଳୁଁ ସାଧୁ   ଥିଲେ ହୁଏ ସିଦ୍ଧି
ଏ ସର୍ବ ଶାସ୍ତ୍ର ବିଗୁର । ୨ ।

ଗୋପୀଗଣ—ଗୁରୁବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ,   ବେଦର ନାୟକ,
ନାହିଁ କି ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣି ?

ଯୋଗୀ— ପ୍ରଭୁ କେଉଁପରି,   ବାଳକାଳୁଁ ହରି,
ଭଜି ହେଲେ ମହାଜ୍ଞାନୀ । ୩ ।

ଗୋପୀଗଣ—ଅଭଲ କପରି,   ପିତା ଗର୍ଭଧାରୀ,
ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ଉଣୀ ହୋଇ ?

ଯୋଗୀ— ଏ ଯେଥା ସଂସାର,   କେ ନୁହେଁ କାହାର,
ହରିନାମେ ସବୁ ଥାଇ । ୪ ।

ଗୋପୀଗଣ— କେତେ ଜାତୀୟମ,   କରନ୍ତି ଭ୍ରମଣ ?
କହ ହେ କିଶୋରଯୋଗୀ !

ଯୋଗୀ— “ବୃନ୍ଦାବନଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ”   ପାଦମେଘଂ
ନଗଚ୍ଛାସି” ଗୋ ଶୁଭ୍ରାଣି । ୫ ।

ଗୋପୀଗଣ— ଦଣ୍ଡେ ଠିଆ ହୁଅ,   ହେ ଭଜନପ୍ରିୟ !
ଅଣି ଦେଉଅଛୁ ଭିକ୍ଷା ।

ଯୋଗୀ— ପଦବ୍ରତା ଛଡ଼ା,   ଅନ୍ୟ ହୁଅଁ ଭିକ୍ଷା,
ନ ଛୁଇଁବି ମୋର ଦାସୀ । ୬ ।

ଗୋପୀଗଣ— କେବେ ଅମ୍ଭେ ମାନେ,   ଏ ବ୍ରଜଭୁବନେ,
ନୋହୁଁ କି ପଦବରତା ?

ଯୋଗୀ— ଚାହା ତୁମ୍ଭେ ଜାଣି—   ଥିବ ଗୋ ତରୁଣି,
ନ କହ ଗୁରୁରା କଥା । ୭ ।

ଗୋପୀଗଣ— ପଦବ୍ରତା ବୋଲି   ବାହାକୁ ଜାଣିଛ ?
କହ ହେ ନୂଆ ଭଣାୟ ।

ଯୋଗୀ— ଏ ବ୍ରଜରେ ଧନା,   ସତା ଶିଶେମଣି,
ସାଧା ନାମଟି ତାହାର । ୮ ।

ଗୋପୀଗଣ— ସାଧା ସତା ବୋଲି,   କିପରି ଜାଣିଲ ?
ସେ ତ କୁଳକଳକିନୀ ।

ଯୋଗୀ— ମୋତେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ ଅଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ,
ରାଧା ପତିବ୍ରତା ଧନା । ୧ ।

୧ମା ଗୋପୀ—ଯୋଗୀବର ! ତେବେ ଅମମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଭିକ୍ଷା
ଗ୍ରହଣ କରିବ ନାହିଁ ପରା ?

ଯୋଗୀ—ନା, ନା; ପତିବ୍ରତା ରାଧା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାହାର ହସ୍ତରୁ
ଭିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବ ନାହିଁ । ମୋତେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ
ଅଦେଶ ଅଛି, ସେହି ରାଧା ହସ୍ତରୁ ଭିକ୍ଷା ନେଲେ ମୋର
ଯୋଗ ସିଦ୍ଧ ହେବ । ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରାଧା କିଏ ?
କହ । ମୁଁ ତାହାର ହସ୍ତରୁ ଭିକ୍ଷା ନେବି ।

୨ୟା ଗୋପୀ—ତେବେ ଏହି ଦାଣ୍ଡେ ଦାଣ୍ଡେ ଯାଅ, ଅଭିମନ୍ୟୁପୁର
କିଏ ବୋଲି ପଚାରିଲେ ଲୋକେ କହୁଦେବେ ।
ସେହି ଅଭିମନ୍ୟୁ ସେନର ପତ୍ନୀ ନାମ ରାଧା, ତା
ମାତାର ନାମ ଜଟିଳା । ଯାଅ, ଏହି ରାଜପଥ ଦେଇ
ଯାଅ ।

୩ୟା ଗୋପୀ—ଅଗୋ ! ରାଧାକୁ କଲକିନୀ କଲକିନୀ କଅଣ କହୁ-
ଥାଅନ୍ତି ମ ? ଦେଖ, ଯୋଗୀ କିପରି କହୁଛନ୍ତି ।

୨ୟା ଗୋପୀ—ମଲ୍ଲ ମ, ଏ ଗାଁଆରେ ଅସହଣୀମାନେ ସିନା ତା
କହନ୍ତି । ଯାହାର ଧରମ କରମକୁ ବରୁଣ ଅଛି,
ସେ କଣ ଏମିତି କହୁବ ? ବଡ଼ ବଡ଼ ମହତଲୋକଙ୍କ
ମୁଖରୁ ଯାହା ଶୁଣିମ ସେଇ ସିନା ସାର !

୧ମା ଗୋଷୀ—କି ସୁନ୍ଦର ଯୋଗାଟିଏ ମ !

୨ୟା ଗୋଷୀ—ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଲେଭେଇ ଯାଉଛ କି ଗୋ ! ଅସ,
ଅସ ।

(ଗୋଷୀମାନଙ୍କ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଯୋଗୀ—(ବ୍ରଜଦାଣ୍ଡ ଅଭିମୁଖେ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଳ ପରବର୍ତ୍ତନ

ପଞ୍ଚମ ଅଙ୍କ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଯାକଟ ଗ୍ରାମ

(ଯୋଗୀବେଶଧାରୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରବେଶ)

ଯୋଗୀ—ହର ବଂ ବଂ ହର ବଂ ବଂ ଶଙ୍କର ଜା,

(ଏହା କହି ଡମ୍ବରୁ ବାଦନ କଲେ)

କଟିଳା—(ଖୁଁ ଖୁଁ କରି କର) ମଲ୍ଲ ରେ ! କେତେ ଯୋଗୀ
ଭିକାରୀ ଅସୁଛନ୍ତି ମ । ଯାଏଁ, ଭିକା ମୁଁିଏ ଦେଇ-
ଅସେଁ ।

(ବାମ ହସ୍ତେ ଯଡ଼ି, ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତେ ଭିକାମୁଁି ଧରି,
ଥର ଥର ପ୍ରବେଶ)

ଯୋଗୀ—(ମନ୍ଦହାସରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ସ୍ତବ୍ଧ) ଏ
ସାମାନ୍ୟ ଭକ୍ଷାର ଭଣ୍ଡାର ନୁହେଁ, କେବଳ ପ୍ରେମପଦ୍ମର
ପ୍ରେମ ଭଣ୍ଡାର ମୋର ସମ୍ପତ୍ତି ।

ଜଟିଳା—(ଥର ଥର ନମସ୍କାର କରି କହିଲେ) ଭକ୍ଷା ନିଅ ।

ଯୋଗୀ—ତୁମ୍ଭେ କିଏ ? ତୁମ୍ଭ ନାମ କଅଣ କହ, ପରେ ଭକ୍ଷା
ନେବ ।

ଜଟିଳା—ମଲା ରେ ! ଭଣ୍ଡାର ତ ଭଣ୍ଡାର ନୁହେଁ, ଏଡ଼େ ହାକିମୀ କାଳକି
ମ ? ତେମେ କିଏ, ତମ ନା—କଅଣ ? ଏମିତି ପଚାରିବା
କି ଦରକାର ? ଏ ଯୋଗୀ ମୋ ନାଁ ଗାଁଅଛୁ କଅଣ
ପାଇବ ? ମୋ ନାଁ ଜଟିଳା ବୁଢ଼ୀ ବୋଲି ଏ ଗୋପସ୍ତରେ
କିଏ ନ ଜାଣେ ?

ଯୋଗୀ—ମା ! ମୋ ଉପରେ ରାଗି ଯାଉଛ କି ? ମୋର ଯୋଗ
ସିଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଅଦେଶ ହୋଇଛି ।

ଜଟିଳା—ଏ (ବାନ୍ଧିପାର) ଏ ଏ କଣ କହିଲ ?

ଯୋଗୀ—ମୋତେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଅଦେଶ ହୋଇଛି ।

ଜଟିଳା—(ବାନ୍ଧି ଡେଇଁ) କଅଣ ଅଦେଶ ହୋଇଛି ?

ଯୋଗୀ—ଏ ବ୍ରଜମଣ୍ଡଳରେ ଯାବତ ଗ୍ରାମ ବାସିନୀ ଜଟିଳା ନାମା
ବୁଢ଼ା ଗୋପୀକାର କୁଳବଧୂ ପଡ଼ିବେ ରାଧା ହସ୍ତରେ
ଭକ୍ଷା ନେଲେ ମୋର ଯୋଗ ସିଦ୍ଧି ହେବ । ସେହି ରାଧା
ହସ୍ତରେ ମୋତେ ଭକ୍ଷା ଦାନ କରାଅ । ତୁମ୍ଭର ବହୁ
ମଙ୍ଗଳ ହେବ ।

ଝିଟିଲା— ଅହା ହା ! ମୋ ବୋହୂ ଅହୁ ସୁଲକ୍ଷଣୀ ହୋଇ ଥାଉ ।
ତା ନାଆଁରେ ଏ ଗୋପସ୍ୱରଯାକ ହାତରେ ଗାତରେ କିଏ
କେତେ କଥା ନଗେଇ ନଟେଇ କହନ୍ତି । ମୋ ବୋହୂ କିଆଁ
କଲକିନା ହୁଅନ୍ତା ମ ? ମୋ ବୋହୂ ତ ପତକବତୀ । ମୁଁ
ଭଗବତୀଙ୍କ କଥାକୁ ମିଛ ମଣୁଥାଏଁ, ଅଜି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ଜାଣିଲି ।
ଅହା ! ଏ ଅସହଣୀମାନେ ଦେଖି ନ ପାରି ମୋ ବୋହୂକୁ
କେତେ ଅପବାଦ ଦିଅନ୍ତି । ଧରମ କୁଅଡ଼େ ଯିବ ? ହଉ,
ଏବେ ଯାଏଁ, ବୋହୂ ହାତରେ ଭିକା ଦେଇପଠାଏ ।

(ଯାଉ ଯାଉ ନେପଥ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶି)

ବିଶାଖା ! ବିଶାଖା ! ! ଅଗ୍ନୋ ବିଶାଖା ! ! !

ବିଶାଖା —(ଅନ୍ୟଦିଗରୁ) ଅଜ୍ଞା ! କଣ କହୁଛ ମା ?

ଝିଟିଲା — ଦାଣ୍ଡଦୁଆରେ ଜଣେ ଯୋଗୀ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି, ସେ
କହୁଛନ୍ତି, ସାଧା ହାତରେ ଭିକା ନେଲେ ତାଙ୍କର ଗୋଟି
ସିଦ୍ଧି ହବ ବୋଲି । ଗଞ୍ଜଲ ମୋ ବୋହୂ ହାତରେ ଭିକା
ଦିଅଅ ।

ବିଶାଖା —(ନେପଥ୍ୟ) ଯେ ଅଜ୍ଞା ।

ଯୋଗୀ —(ସ୍ୱଗତଃ) ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ! ଦର୍ଶନ ଦିଅ ।

(ଶ୍ରୀରାଧା ଭିକା ହସ୍ତେ ସଖୀମାନଙ୍କ ସହ ପ୍ରବେଶ)

ଶ୍ରୀରାଧା —(ଭିକା ତଳେ ଥୋଇ ନମସ୍କାର କଲେ)

ସଖୀଗଣ —(ଭକ୍ତି ସହୃଦ ନମସ୍କାର କଲେ)

ଯୋଗୀ—ଅଶୀର୍ବାଦପୂର୍ବକ ହସ୍ତ ଟେକି କହିଲେ) ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର
ମନବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣହେଉ ।

ଲଳିତା—ଯୋଗୀବର ! ରାଧା ଅମର ଭକ୍ଷା ଧରି ଠିଅ ହୋଇଛନ୍ତି,
ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ।

ଗୀତ

ଅହେ ମୁଁ ଅ ଯୋଗୀମଣି !

ସଖା ହସ୍ତେ ପରା ଭକ୍ଷା ମାଗୁଣି ହେ ।

କିଶୋରମୁନି !

ଦଣ୍ଡବମଣ୍ଡଳୁ ପାଣି ହେ, କିଶୋରମୁନି ! । ୧ ।

ହସ୍ତେ ଭକ୍ଷାଥାଳୀ ଧରି ।

ଠିଅ ହୋଇଛନ୍ତି ଅମ୍ଭ କିଶୋରୀ ହେ ।

ଭଜନକାରି !

ନିଅ ସୁକଲ୍ୟାଣ କରି ହେ, ଭଜନକାରି ! । ୨ ।

ମନବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣକର ।

(ଯଦ) ରାଧା ହସ୍ତ ଭକ୍ଷା ଦାକ୍ଷୀ ତୁମ୍ଭର ହେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାସୀବର !

ହସ କିପାଁ କର କର ହେ, ସନ୍ଧ୍ୟାସୀବର ! । ୩ ।

ଯୋଗୀ—(ଅତି ନୟନେ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କୁ ଗୁହ୍ୟ ଥାନ ଥାନ ନେହେ)

ଗୀତ

ଏ ଭିକ୍ଷାରେ ମୋର, ନାହିଁ ଦରକାର,

ତବ ଦରଶନେ ଲଜ୍ଜା ।

ନନ୍ଦସୁଦେ ଅଛି, ଯେଉଁ ମହା ମାନ,

ଛାଡ଼ି ପୁରୁ ମନ କାହିଁ ।

(ସତୀ ଅଗ୍ରଣୀ ଗୋ !) ବୃନ୍ଦାବନ ବହାରଣୀ;

(ସତୀ ଅଗ୍ରଣୀ ଗୋ !) ପଦବ୍ରତା ଶିଷ୍ଟେମଣି;

(ସତୀ ଅଗ୍ରଣୀ ଗୋ !) କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମ ତରଙ୍ଗଣୀ । ୧ ।

ଭକ୍ତର ହେଉଛି, ଅଶ୍ରମକୁ ଯିବ,

ଅଗୋ ଭକ୍ତ ବନୋଦନ !

ଯୋଗ ସିଦ୍ଧ ହେଉ, ଦିଅ ମାନ ଭିକ୍ଷା,

ଜଗତ ଜନ-ବନ୍ଦନା ।

(ନୃତ୍ୟ ବଳସିନା ଗୋ !) କୃଷ୍ଣପ୍ରୀତ ସୌଭାଗିନୀ;

(ନୃତ୍ୟ ବଳସିନା ଗୋ !) ସତୀକୁଳର ଅଗ୍ରଣୀ;

(ନୃତ୍ୟ ବଳସିନା ଗୋ !) ନିକୁଞ୍ଜ ଅଭିଯାତ୍ରଣୀ । ୨ ।

ଲଳିତା—ଯୋଗୀବର ! ଅମ ରାଧାକୁ ତ ଏ ଗୋପରେ ଲେବେ

କୃଷ୍ଣ କଳକିନୀ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି, ଆଉ ପଦବ୍ରତା

ଶିଷ୍ଟେମଣି କିପରି ହେବେ ?

ଯୋଗୀ—ନା, ନା, ଶ୍ରୀରାଧା ବ୍ରଜମଣ୍ଡଳରେ ସତୀ, ସାଧୁ, ପଦବ୍ରତା;

ଏ କଥା ହିତୁବନରେ ଖଣ୍ଡିତ । ମୋତେ ଚକ୍ଷୁକ ମନ-

ଭିକ୍ଷା ଦାନ କରାଅ । (ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ପ୍ରତି) ଭ୍ରାତୃଭାଗ୍ୟ ସାଧେ !
 ଦିଅ, ଦିଅ, ତୁମ୍ଭ ପୁଣ୍ୟମୟ କର କମଳରେ ଧରିଥିବା
 ମୈତ୍ରାଳ ପ୍ରତିବଦଳରେ ଶ୍ରୀନନ୍ଦନନ୍ଦନ ବୃନ୍ଦାବନଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ
 ପ୍ରତି ଯେଉଁ ଗାଢ଼ ମାନ କରନ୍ତି ତାହା ଏ ଯୋଗୀଙ୍କ
 ଦାନ କର ।

ଶ୍ରୀରାଧା—(ଅବନତ ବଦନେ ରହି ଭୁଲିବା ଅଭିନୟ)

ଲଳିତା—ସାଧେ ! ଅତି ଭୁଲିହେଲେ କଅଣ ହେବ ? ଯୋଗୀ ତ
 ନିଶ୍ଚୟ ଭିକ୍ଷା ନେବେ, ମାନ ଛଡ଼ା ତ ସେ ଅନ୍ୟ ଭିକ୍ଷା
 ହୁଏ ବୋଲୁଛୁ । ଯଦି ଭିକ୍ଷା ନ ନେଇ ଯୋଗୀ
 ଫେରିଯିବେ, ତେବେ ତ ତମର ଧର୍ମହାନି ହେବ, ଏବେ
 ଗଞ୍ଜଳ ମାନ-ଧନକୁ ଭିକ୍ଷା ଦିଅ ।

ଶ୍ରୀରାଧା—(ସଖୀମାନଙ୍କୁ ଗୃହି) ସଖୀ ! କି ଉପାୟ କରବ ?

ବିଶାଖା—(ମନ୍ଦହାସରେ) ଅତି ଏଥିକି ଉପାୟ କଅଣ ଖୋଜୁଛ ?
 ସାଧେ ! ମାନ ଭିକ୍ଷା ଦେଲି ବୋଲି କହ । କଥା ଅଛି
 ପରା—“ଭୁବନ୍ତ୍ର ଦାନ, ମହାପୁଣ୍ୟ ”

ଶ୍ରୀରାଧା—ହଁ ସଖୀ ! ଯୋଗୀବରଙ୍କୁ ମାନ-ଭିକ୍ଷା ଦେଲି ।

ଲଳିତା—(ଯୋଗୀଙ୍କ ପ୍ରତି) ଯୋଗୀବର ! ରାଧା ଆମର ଶୁକ୍ରସ୍ତୁତ-
 ଠାରେ ଯେଉଁ ମାନ କରୁଥିଲେ, ତାହା ଆପଣଙ୍କୁ ଅଜି
 ଭିକ୍ଷାରୂପେ ଦାନ କଲେ, ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ ।

ଯୋଗୀ—(ହସ୍ତତୋଳ) ମୁଁ ଅଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି, ଏହି ପଦକ୍ରମ
ନାମ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଥାଉ ।

(ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ବାଜନୟନ ଭାଳି ଧୀରେ ଧୀରେ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଶ୍ରୀରାଧା—(ଯୋଗୀଙ୍କି ଅଡ଼ନୟନେ ଗୃହିଁ ସଖୀ ପ୍ରତି ସଖି ଗୋ !
ମୋ ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିମାକୁ ସତେ କି ନାରଖାର କରାଇଲି ?
ଅହା !

ଗୀତ

ଅଳି ! ମୁଁ ସତେ କି କଲି !

କାଳିଦେଲି ଯା ବାଲରେ ପୀୟୂଷ ଥାଳି । ଘୋଷା ।

କାଳିନ୍ଦୀ ଗଗ୍ଗର ଜଳେ,   ଭାଳି ନ ହୋଇ ତଳେ,
କାଳିଅ ମଣି ମାଳିକି ଫିଙ୍ଗିଲି । ୧ ।

ବଳ ସନ୍ତାପ ତାତ,   ଜଳି ଯାଉଛି ଗୁଡ଼,
ଲଳିତ ମୁଠିକି ଯା ରୋଷ ବହୁଲି । ୨ ।

ତଳିପା ଧରି ମୋର,   ନଳିନ-ନେତ୍ର ନୀର,
ଗାଳି କଲେ ଯା ଅଳି ତା ନ ଦେଖିଲି । ୩ ।

ଲଳିତା - ଧନମାଳି । ଅଉ ସନ୍ତାପ କରନାହିଁ, ତୋ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ସବୁ
ହେଲାଣି ।

ଶୋଷା—ରଥେ ! ଏହି ସେନା କଲହାନ୍ତରିତା ଲକ୍ଷଣ । ସଖି ଗୋ !
ସ୍ଥିର ହୁଅ, ନିକଟରେ ପ୍ରାଣବହୁଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପାଇବ ।

ଶ୍ରୀଧରା—ସଖି ! ମୋ ଜୀବନ ସମ୍ଭାଳି କୃଷ୍ଣ ତ ଗୁରୁଅନ୍ତେ ଦଶି-
ଯାଉଛନ୍ତି । ହାୟ ! ସେହି ନବନଟବର ଶିବର
ଛବିଟିକି ଅଣିଦଅ । ସଖି ଗୋ ! ମୋର ତ ସେହି ନାଳ
ମୁରଦଟି ପାଶୋର ହେଉନାହାନ୍ତି । ଅହା ! ଏ ଭେଳକି-
ମନ୍ତ୍ର ପୁଣି ମୋତେ କିଏ ଲଗେଇଦେଲା ? ସେଇ ଚନ୍ଦ୍ର-
ବଦନ ତ ମନେ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ।

ଗୀତ

ମନେ ପଡ଼ୁଛି ମା ! ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ !

ପାଶୋରବା ପାଇଁ କେତେ ହେଲେହେଁ ବନ୍ଧୁଣ । ଘୋଷା ।

ନିଟିଳ ଅଳଙ୍କାରଳୀ,   ଗଣ୍ଡମଣ୍ଡଳର ଝୁଲି, ମା !

ନାସାପୁଟର ଦ୍ଵିରଦ ମୁକୁତା ମୟୁଖ । ୧ ।

ଶୋଭା ରତ୍ନ କୁଣ୍ଡଳର,   ବଂଶୀ ବନ୍ୟାସ ଅଧର, ମା !

ନୂଆ ବରହ ମକୁଟ ଦରଶନ ପୁଣ । ୨ ।

ପୁଣି ସର୍ବ ସହଚରୀ,   ଲବି କରୁଣା ମଞ୍ଜରୀ, ମା !

(୧) ହୃଦୟଗିନୀ ରାଧାର ଯିବା ଜୀବ ରଖ । ୩ ।

ବିଶାଳା—ହଁ, ମୁଁ ଜାଣିଲି ଯେ, ପ୍ରେମିକ ଯୋଗୀ ବୋଧହୁଏ
ମୋହନୀ ମନ୍ତ୍ର ଧୁଳି ପକେଇଦେଇ ଯିବାରୁ ତମର ଏ
ଅବସ୍ଥା; ନୁହେଁ ବିଧେ ?

ଲଳିତା—ଅଗୋ, ସତ ଗୋ, ସତ !

ଶ୍ରୀରାଧା—ଲଳିତା ! ସେ ଯୋଗୀ କଅଣ ମନ୍ଦପଦ୍ମ ଜାଣନ୍ତି ?
ନଇଲେ ମୋ ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିମା କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମୁଁ ଏପରି
ପାଗଳିନୀ ହୁଅନ୍ତି କିଏ ? ସଖି ! ମୁଁ ତ ତାଙ୍କୁ ଅତି
କେବେ ଦେଖିଲିପରି ମନେ ହେଉଛି ।

ଲଳିତା—ତାଙ୍କର ତ ଏ ବ୍ରଜରେ ଅସ୍ଥାନ, ଦେଖି ତ ଥିବ
କାର୍ଯ୍ୟକ ମ ?

ବିଶାଖା—କେତେଥର ତ ବାଟରେ, ଘାଟରେ ଦେଖା ହୋଇଛି,
ଚିହ୍ନ ନ ଚିହ୍ନିଲିପରି ହେଉଥାଅ କାର୍ଯ୍ୟକ ମ ?

ଚନ୍ଦ୍ରା—ସଖି ! ସେ ଚିହ୍ନା ଶଶୁ ଯୋଗୀଟିଏ ମ !

ଲଳିତା—ଚନ୍ଦ୍ରା ! ନବରଞ୍ଜିତ ଯୋଗୀଟିଏ ବୋଲି କହୁନାଅ ।

(ସଖୀଗଣ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସିଲେ)

ଶ୍ରୀରାଧା—(ଚିତ୍ତସ୍ତମ୍ଭିତ) ସଖି ! ସତ କହ, ସେ କିଏ ?

ବିଶାଖା—ଅତି କିଏ ? ସେ ସେଇ କଳାକାନ୍ତୁ କମଳ-ଅଖି । ମୁଁ
ତାଙ୍କ ଗୁଢ଼ାଣି ଛଟାରୁ ଜାଣି ପାରୁଛି ।

ଶ୍ରୀରାଧା—(କରୁଣାସ୍ପନ୍ଦେ) ଅହା ! ଦନ-ସୁନ୍ଦର ହେ ! ଏ ଲବ
ଅଭାଗିନୀ ଲଗି ଏପରି ଭିକାରୀଭାବେ ପାରଣା କରି
ଅସିଥିଲ ? ହାୟ ! ମୁଁ କି ଅବଗୁର କରିଥିଲି ! (ସଖୀ
ପ୍ରତି) ସଖି ଗୋ ! ମୁଁ କେତେ ମନ୍ଦପଣ କରି ? ଦାରୁଣ
ମାନ କରି କାର୍ଯ୍ୟକ ତାଙ୍କୁ ଏତେ ଦୁଃଖ ଦିଅଇଲିଟି ?

ଗୀତ

ସଖି ରେ ! ମୁଁ କି ହୁଏଲି ?

ଦାରୁଣ ମାନକୁ ଭଜି,

ବ୍ୟାମବନ୍ଧୁକୁ ଛାଡ଼ିଲି ।

(ଘୋଷା)

ବସନ ପ୍ରସାରି ମୋତେ,

ବନସ୍ତେ ଭାଷିଲେ ଯେତେ,

ଚରଣତଳେ ପଡ଼ିଲେ, ନ ଗୁହଁ ମୁଖ ମୋଡ଼ିଲି । ୧ ।

ଅନାଦର ଦେଖି ମୋର,

ନୟନୁ ବୁଝାଇ ନାବ,

ବିକଳେ ନାଗରବର, ଯାଉଁ ପଥ ନ ଅନ୍ତୁଲି । ୨ ।

ଲଳିତା—ସଖେ ! ଏ କୃପା ଅନୁତାପ ଛାଡ଼; ଆଜି ଏହି ଚରଣ-
ପୁଣିମା ବାସନ୍ତୀ ରଜନୀରେ ବସନ୍ତ ବସନକ ଭୂଲେ
ତୁମ୍ଭର ଶୁଭ ମିଳନ ହେବ । ଏବେ ଆସ, ସର୍ପପତ୍ନୀ
ବିଧାନ କଲେଇବ ।

ବିଶାଖା—ସଖି ! ସୁଯୋଗକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣା ସମୟ ପ୍ରବେଶ ହେଲଣି ।

ଶ୍ରୀଧରା—ସଖି ! ଗୁଳ, ପୁକା ସମ୍ଭାର ଘେନି ସୂର୍ଯ୍ୟକୁଣ୍ଡକୁ ଠାକୁ ଯିବା ।

(ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ପଞ୍ଚମ ଅଙ୍କ

ଦୁଃଖୀ ଦୃଶ୍ୟ

ତମାଳ ବେଦାଳ

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯୋଗାବେଶ ବଦଳାଇ ବୃନ୍ଦାଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରବେଶ)

ବୃନ୍ଦା—ସୁନ୍ଦର ମୋହନ ! ମୋ କୌଶଳ ଦେଖିଲିତ ? କିପରି ବ୍ରହ୍ମ-
ବିଦ୍ୟାରେ ରାଧାର ଦୁର୍ଜୟମାନକୁ ନିମିତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ
ତୁଟେଇ ଦେଲି ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ହଁ ବୃନ୍ଦେ ! ତୁମ୍ଭର କୃପାରୁ ମାନମୟୀର ଗାଢ଼ମାନ ଦୂର-
ହେଲା ।

ବୃନ୍ଦା—ଏବେ ମୋତେ କିଛି ପୁରସ୍କାର ମିଳୁ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—କି ପୁରସ୍କାର ଦେବି ବୃନ୍ଦେ ?

(ନିଜଲୋଚ୍ଚୁ ପୁଲୁ ମାଳା ବାହାର କରି ହସି ହସି
ବୃନ୍ଦାଙ୍କ ଗଳାରେ ଟିକାଇଦେଲେ)

ବୃନ୍ଦା—ଏହି ଏକା ମୋର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ, ପ୍ରଭୁ ! ଏଇ କୃପା
ସବୁଦିନେ ଥାଉ ।

(ହସି ହସି ସଲ୍ଲଙ୍ଘେ ରହି କହିଲେ)

ଗୀତ

ଏ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ଛଡ଼ା ମାଳ ପାଇଁ ସିନା ।

ଖଟିଚି, ଦାସୀପଣେ ଅଧୀନା । ଘୋଷା ।

ହେ ନୀଳକାୟା !,

ଏହି ସୁଦୟା,

ଥାଉ ସବୁଦିନେ ମୋ କାଳିଆ ସୁନା । ୧ ।

ସଖୀଗଣ—(ନେପଥ୍ୟେ ହୁଳହୁଳି ଧ୍ବନି)

ବୃନ୍ଦା—ନାଗର ! ରାତ୍ରି କିଶୋରୀଟି ତୁମ୍ଭ ଦର୍ଶନଅଶାରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ
ପୂଜିବାକୁ ଆସୁଛି । ତୁମ୍ଭେ ଏହି ଉମାଳ ବେଳା ନିକଟ
ଅଶୋକ ମୂଳେ ଶିଉଙ୍ଗୀ ଠାଣିରେ ଉଭା ହୁଅ ଯା, ମୁଁ
ମଧୁପାନର ଯୋଗାଡ଼ କରୁଛି ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ହେଉ ତେବେ ।

(ଦୂର ଦିଗରେ ଦୃଢ଼େ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ସଖୀଗଣ ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କୁ ଘେନି ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ଦେଖ ଦେଖ ସଜନୀ ! କିଏ ଉମାଳ ମୂଳେ ? (ଏ କିଏ) ।

ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ ହସି ଏଣେ ତୋଳା ତ ଡାଳେ । ଘୋଷା ।

ଶିଖିବୁଲେ ଶୋଷିଅଛି ରଙ୍ଗ ଜାମୁ ତାଳେ ।

ଅଧରେ ମୋହନବଂଶୀ କରୁଛୁଲି ଗୁଲେ । ୧ ।

ଗଣ୍ଡ ମଣ୍ଡଳେ ରତନ କୁଣ୍ଡଳ ଖୋ ଖେଳେ ।

ଚନ୍ଦନ-ଚନ୍ଦନ ଚରୁଷିତ ବନମାଳେ । ୨ ।

(୧୫୪)

ଛୁଣି ଝୁଣି ନୁହଁଇବା ବାରି ତାଳେ ତାଳେ ।

ଲଗି ଲଗି ଅସୁଅଛି ଏ ଲତା ଗହଳେ । ୩ ।

ପ୍ରେମଯୋଗୀ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ଗୋ ! ମାନ ଢଳେ ।

ସେହି ରାଧା ପ୍ରାଣବଦ୍ଧ ଦେଖ ବେନି ଢୋଳେ । ୪ ।

କି ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ ଅଙ୍ଗ ଟୋପି ଟୋପି ହାଳେ ।

ଏ ରୂପକୁ ସଖି ! ଧାଉଥିବା କାଳେ କାଳେ । ୫ ।

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମନ୍ଦହାସରେ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଯୋଗୀ ହୋଇଲି ବାନ୍ଧବ ! ତୋ ଲଗି,

ଶ୍ରୀରାଧା—ଏ କଳକିନୀ ତୁମ୍ଭ ଅନୁରାଗୀ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଗୋଲେଇ ଛାଡ଼ିଲି ସଧେ । ତୋ ପାଇଁ,

ଶ୍ରୀରାଧା—ତୁମ୍ଭ ଲଗି ଯାଏଁ ଯମୁନା ନଈ ହେ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ତୋର ଲଗି ନନ୍ଦ ବାଧାଟି,

ଶ୍ରୀରାଧା—ତୁମ୍ଭ ଲଗି ଅଭିମାନିନୀ ରାଧାର

ନୀଳ ଶାଢ଼ୀରେ ଶରଧାଟି । ୬ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ତୋତେ ଚାହିଁ ଦେଲି ବଳା ନୟନ,

ଶ୍ରୀରାଧା—ଜଗତେ ଦେଖାଇ ତୁମ୍ଭ ବଦନ ।

ସଖୀଗଣ—ନୋହଲେ କି ମନ ଦୃଢ଼ିଆ ଛଳ ?

କୁଳମାନ ଭେଜି ହୋଇ ଉଛଳ ଗୋ ?

(ରାଧେ) ବହୁଁ ହୃଦେ ମହାମାନ ଗୋ !

ଭୁବନ ମୋହନ ଦାନ ଦାନ ବେଶେ

କରୁଥାନ୍ତେ କି ସେଦନ ଗୋ । ୨ ।

ଅସ ହେ ଗୋକୁଳ ପୁଣିମାଣି !

ଅସ ଗୋ କନକ-କାନ୍ତି ସୁଦାସି !

ଅସ ବୃନ୍ଦାବନ ପ୍ରେମ ଦମ୍ଭଜ ।

ଅସ ଅସ ଅମ୍ଭ ନେତ୍ର ସମ୍ପତ୍ତି ହେ !

ବସ ଏ ଫୁଲ ଦୋଳିରେଟି ।

ନାଶ ଅମ୍ଭ ମନୁଁ ଚିର ଦୁଃଖଯାକ,

ରାସ ନିକୁଞ୍ଜ କେଳିରେଟି । ୩ ।

ଲଳିତା—(ଶୀରାଧାକ ପ୍ରତି) ଅସ ଗୋ ରାଧେ ! ଏ ଲଜ କାହିଁକି ?

ବିଶାଖା—(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କିଶୋରୀ ଦୁହିଁକି ଘେନି ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ସଖୀଗଣ—(ପ୍ରେମ ବହୁଳ ମନେ ହୁଳହୁଳି ଦେଇ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଞ୍ଚ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ପଞ୍ଚମ ଅଙ୍କ

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

କୁସୁମ ଦୋଳ

(ହସି ହସି ଶ୍ରୀରାଧାଗୋବନ୍ଦ ଝୁଲିବା ଅଭିନୟ)

ସଖୀଗଣ—(ଅନନ୍ଦରେ ହସି ହସି)

ଗୀତ

ଝୁଲୁଅ ଗୋ ! କିଶୋରୀ କାହ୍ନା ।

କିଶୋର କିଶୋରୀ ବୋଲି କୁଞ୍ଜେ ଭଞ୍ଜୁ ବାନା । ଘୋଷା ।

ଶ୍ୟାମ ଇନ୍ଦ୍ର ନୀଳମଣି, ଏ କିଶୋରୀ ସୁନା,

ଯୁଗଳ ରୂପକୁ ସଖୀ, କି ଦେବା ଭୁଜନା । ୧ ।

ଅରମ୍ଭ ଗୋ ନୃତ୍ୟ ଗୀତ, ହୋଇ ତୋଷମନା,

ନାଚି ଭଞ୍ଜ ବୃନ୍ଦାବନ, ନାଚୁ ଗୋ ଯମୁନା । ୨ ।

ମଙ୍ଗଳ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଅ, ସକଳ ସୁମନା,

ଜୟ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଜୟ ଗୋପ କଳାସୁନା, । ୩ ।

ଅହା କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଏ ଯୁଗଳ ପ୍ରତିମା

ଏତେଦିନେ ପୂରିଲା ଗୋ ଅମୃତ କାମନା । ୪ ।

କୀର୍ତ୍ତନ

ରାଧେ ଗୋବିନ୍ଦ ଜୟ ରାଧେ ରାଧେ !

(ଜୟ) ରାଧେ ଗୋବିନ୍ଦ ଜୟ ରାଧେ ରାଧେ !!

(ଜୟ) ରାଧେ ଗୋବିନ୍ଦ ଜୟ ରାଧେ ରାଧେ !!!

ହରିବୋଲ ! ହରିବୋଲ ! ! ହରିବୋଲ ! ! !

(ପୂଜା ଦୋଳରେ ଯୁଗଳମୁଖି ହୁଲୁଥିବା,

ସଖୀଗଣ ଜୟ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ

ନୃତ୍ୟ କରୁଥିବା)

ଯ ବ ନି କା ପ ତ ନ

(ଭଦ୍ର ଶ୍ରୀ ମାନବଜ୍ଞାନ ନାଟକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ)

କଟକ ଦତ୍ତପ୍ରେସରେ ଶ୍ରୀ ହରିମୋହନ ଦତ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା

ମେସିନଯନ୍ତ୍ରେ ମୁଦ୍ରିତ । ୧୯୩୨

(୧୫୮)

ସମସ୍ତ ରାସଲୀଳା ନାଟକର ସୁଦୃଶ ଲେଖକ ଓ ଶିଳ୍ପୀ

ବରଦ୍ର ଉପାଧିକ—ବ୍ରଜବାସୀ ନାବାଳା

ଶ୍ରୀ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ

ରାସଲୀଳା ନାଟକାବଳୀ

ଯାହାକୁ ଉତ୍କଳର ଘରେ ଘରେ ଚର ଅଦ୍ଭୁତ, ପଠିତ
ପ୍ରଚ୍ଛଦ; ସେହି ସମସ୍ତ ରାସନାଟକାବଳୀ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି ।
ନିମ୍ନରେ ସେମାନଙ୍କର ନାମ ଓ ମୂଲ୍ୟ ଦିଆଗଲା—

* ତିନିରଙ୍ଗ ମଲଟି ଯୁକ୍ତ ନୂତନ ରାସନାଟକାବଳୀ *

ବାଲ୍ୟଲୀଳା ନାଟକ ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୧

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥାର କୌତୁକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୀଳାବଳୀ)

ବିଦଗ୍ଧ ମାଧବ ନାଟକ ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୧୪

(ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କର ନୂତନ ମେଳନ)

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ବିଳାସ ନାଟକ ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୧୪

(ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀଙ୍କ ସହିତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ନିକୁଞ୍ଜ ବିଳାସ)

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ ଲୀଳାମୃତ ଟ ୦ ୧

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପୌରଣ୍ୟ ଲୀଳା ବା ଗୋବିନ୍ଦା ଚନ୍ଦ୍ରାବତ ଏବଂ ବାଲୀଧୃ ମନ୍ଦିନ)

ବିଦଗ ଚିନ୍ତାମଣି ନାଟକ ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୧୪

[ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଧାନୁଷ୍ଠାନର ବିରହ ଜନିତ ମେଳନ]

ଯୁଗଳ ମାଧୁରୀ ଗୀତ ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୧

[ମାନଭଞ୍ଜନର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁମଧୁରୀଗୀତାବଳି]

ମୋହନ ମାଧୁରୀ ସଙ୍ଗୀତ ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୧୪

(ନିତ୍ୟ ନୂତନ ମନୋହର ସଙ୍ଗୀତ ରାଜ)

କାଳିଆ ସୁନା ଚଉତିଶା ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୪

[ସତ୍ୟବାଦୀ ସାକ୍ଷୀଗୋପୀନାଥଜୀଉଙ୍କ ଭକ୍ତି ଚଉତିଶା]

ନବକିଶୋରୀ ଚଉତିଶା ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୪

[ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରତି ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ବିରହଦଶା ବର୍ଣ୍ଣନା]

କୌଷ୍ଠବ ଭଜନ ଶତକ ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୧

[ନୂତନ ମନୋହର ଭଜନାବଳି]

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ—**ପ୍ରଣବରାୟ ପୁସ୍ତକାଳୟ, କଟକ**